

รูปแบบการนำเสนอนิทานทางโทรทัศน์ที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์
ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

ปริญญานิพนธ์
ของ
ภูมิชาย สิมมาเคน

เสนอต่อ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา

เมษายน 2546

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รูปแบบการนำเสนอนิทานทางโทรทัศน์ที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์
ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

บทคัดย่อ
ของ
ภูมิชาย สิมมาเคน

เสนอต่อ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา

เมษายน 2546

1 ๒๕๔๖

๑๑ - ๑๑

ภูมิชาย สิมมาเคน. (2546). รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาทางโทรทัศน์ที่ส่งผลต่อความคิด -
สร้างสรรค์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา).

กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม :

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพโรจน์ เบาใจ, รองศาสตราจารย์ ดร. อารี พันธุ์มณี,

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิศร ทองชื่น

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการ
ทดลอง และเปรียบเทียบความคิดริเริ่ม ความคิดคล่อง ความคิดละเอียดลออ หลังการทดลอง
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับชมรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหา
ทางโทรทัศน์ต่างกัน 3 รูปแบบ

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลตำราจราชานุสรณ์
อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 3 ห้องเรียน ซึ่งได้
มาด้วยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลาก เพื่อจัดเข้ากลุ่มทดลอง
ดังนี้ กลุ่มทดลองที่ 1 เรียนจากรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาแบบปกติ จำนวน
33 คน กลุ่มทดลองที่ 2 เรียนจากรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาแบบจบไม่
สมบูรณ์จำนวน 33 คน กลุ่มทดลองที่ 3 เรียนจากรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอ
เนื้อหาแบบเลือกจบ จำนวน 32 คน

สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ เปรียบเทียบคะแนน
ความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการชมรายการโทรทัศน์ของทั้ง 3 กลุ่ม โดยใช้ t-test แบบ
Dependent Samples และเปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์หลังการชมรายการโทรทัศน์
ของทั้ง 3 กลุ่ม โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (ANCOVA)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความคิดสร้างสรรค์หลังการทดลอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้
ชมเนื้อหาจากรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาทางโทรทัศน์ทั้ง 3 แบบ สูงกว่าก่อน
การทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ความคิดริเริ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทั้ง 3 กลุ่ม หลังจากที่ได้ชม
เนื้อหาจากรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาทางโทรทัศน์ทั้ง 3 แบบ แตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ความคิดคล่องของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทั้ง 3 กลุ่ม หลังจากที่ได้
ชมเนื้อหาจากรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาทางโทรทัศน์ทั้ง 3 แบบ แตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ความคิดละเอียดลออของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทั้ง 3 กลุ่ม หลังจากที่ได้
ชมเนื้อหาจากรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาทางโทรทัศน์ทั้ง 3 แบบ ไม่แตกต่างกัน

DIFFERENT FORMATS OF T.V. TALE PRESENTATION AFFECTING
THE CREATIVITY OF STANDARD LEVEL 1 STUDENTS.

ABSTRACT
BY
POOMCHAI SIMMAKEN

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of education degree in Educational Technology
at Srinakharinwirot University
April 2003

Poomchai Simmaken. (2003). *Different Formats of T.V. Tale Presentation Affecting the Creativity of Standard Level 1 Students*. Master thesis, M.Ed. (Educational Technology). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Assisit. Prof. Dr.Pilot Bowjai, Assoc. Prof. Dr.Aree Punmanee, Assisit. Prof. Dr.Pitr Tongchan.

The purpose of this study was to compare the student's creative thinking in Prathom Suksa III before and after the experiment, and to compare the Originality ,Fluency ,Elaboration after watching three different formats of T.V. tale presentation.

The sampling groups was Prathom Suksa III of Anuban Damrongrajanusorn school Kanthalak District, Srisaket Province in the second term of 2002 academic year.They were randomly assigned into 3 groups. The first group, 33 students, watched the normal format of T.V. tale presentation, the second group, 33 students, watched the incomplete format of T.V. tale presentation, the third group, 32 students, watched the T.V. tale presentation with alternative endings.

Compare pretest – posttest the student's creative thinking were analyzed by t-test for dependent and compare posttest the student's creative thinking were analyzed by Analysis of Covariance.

The findings of the research were as follows :

1. The creative thinking abilities of the 3 groups of Prathom Suksa III students watching 3 formats of T.V. tale presentation after the experiment were significantly higher than those before the experiment were significantly different at the .01 level.
2. The originality abilitics of the 3 groups of Prathom Suksa III students watching 3 formats of T.V. tale presentation before the experiment were significantly different at the .01 level.
3. The fluency abilitics of the 3 groups of Prathom Suksa III students watching 3 formats of T.V. tale presentation before the experiment were significantly different at the .01 level.
4. The elaboration abilitics of the 3 groups of Prathom Suksa III students watching 3 formats of T.V. tale presentation before the experiment were not significantly different.

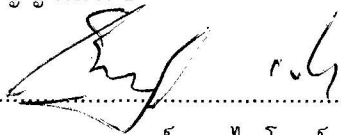
ปริญญานิพนธ์
เรื่อง
รูปแบบการนำเสนอนิทานทางโทรทัศน์ที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์
ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

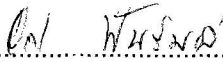
ของ
นายภูมิชาย สิมมาเคน

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. นภาพร หะวานนท์)
วันที่ ๒๑ เดือน เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๖

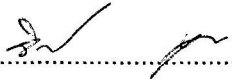
คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

 ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพโรจน์ เบาใจ)

 กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. อารี พันธุ์มณี)

 กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิตร ทองชั้น)

 กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิลาศ เกื้อมี)

 กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จิราภรณ์ บุญส่ง)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาของ ผศ. ดร. ไพโรจน์ เบาใจ ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ รศ. ดร. อารี พันธุ์มณี ผศ. ดร. พিতร์ ทองชั้น กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ผศ. พิลาศ เกื้อมี และผศ. จิราภรณ์ บุญส่ง กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติมในการสอบ ซึ่งกรุณาช่วยเหลือให้คำปรึกษา แนะนำ ตลอดจนการตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในการทำปริญญานิพนธ์ด้วยดีมาโดยตลอด ขอกราบขอบพระคุณ

ขอขอบพระคุณ ดร. สุทธิ ชัตติยะ ผศ. พิลาศ เกื้อมี อาจารย์สมชาย แสงจิตต์พันธ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตรายการโทรทัศน์ ผศ. สนั่น มีขันหมาก อาจารย์วราภรณ์ สิมมาเคน อาจารย์สุกัญญา บุญถูก ผู้เชี่ยวชาญด้านนิทาน รศ. เวที กรีทอง ผศ. วันเพ็ญ พงศ์ประยูร ผู้เชี่ยวชาญด้านความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณ ผู้อำนวยการ ครู และนักเรียนโรงเรียนบ้านขนา ที่ให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัย

ขอขอบคุณ ผู้อำนวยการ ครู และนักเรียนโรงเรียนอนุบาลตำบลงิ้วรายสุราษฎร์ ที่ให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเป็นอย่างดี

ขอโน้มรำลึกถึงพระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่านที่อบรมสั่งสอน ตลอดจนกำลังใจ ความรัก ความห่วงใย จนทำให้ผู้ศึกษาค้นคว้าทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ตามวัตถุประสงค์ และประสบความสำเร็จในที่สุด

ภูมิชาย สิมมาเคน

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	ภูมิหลัง.....	4
	ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
	ความสำคัญของการวิจัย.....	4
	ขอบเขตการวิจัย.....	4
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	4
	ตัวแปร.....	5
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
	เอกสารที่เกี่ยวกับการเล่านิทาน.....	7
	เอกสารที่เกี่ยวกับโทรทัศน์.....	14
	เอกสารที่เกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์.....	22
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งของในประเทศและของต่างประเทศ.....	38
	งานวิจัยในประเทศ.....	38
	งานวิจัยต่างประเทศ.....	44
	สมมติฐานการวิจัย.....	46
3	วิธีดำเนินการทดลอง.....	47
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	47
	เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง.....	47
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง.....	48
	การดำเนินการทดลอง.....	49
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	50
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	51
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	51
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	51

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	62
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	62
สมมติฐานในการวิจัย.....	62
ขอบเขตการวิจัย.....	63
การดำเนินการทดลอง.....	64
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	64
สรุปผลการทดลอง.....	65
อภิปรายผล.....	65
ข้อเสนอแนะในการใช้ผลการวิจัย.....	67
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	67
บรรณานุกรม.....	69
ภาคผนวก.....	78
ภาคผนวก ก.	79
ภาคผนวก ข.	82
ภาคผนวก ค.	88
ภาคผนวก ง.	92
ภาคผนวก จ.	105
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	118

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	ผลการประเมินคุณภาพรายการโทรทัศน์เรื่องพลังความสะอาด ด้านเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ.....	52
2	ผลการประเมินคุณภาพรายการโทรทัศน์เรื่องเศรษฐกิจกับพ่อครัวขนมถ้วยฟู ด้านเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ.....	53
3	ผลการประเมินคุณภาพรายการโทรทัศน์เรื่องพลังความสะอาด ด้านการผลิตรายการโดยผู้เชี่ยวชาญ.....	54
4	ผลการประเมินคุณภาพรายการโทรทัศน์เรื่องเศรษฐกิจกับพ่อครัวขนมถ้วยฟู ด้านการผลิตรายการโดยผู้เชี่ยวชาญ.....	55
5	การเปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง.....	56
6	การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมของคะแนนความคิดสร้างสรรค์ในด้าน ความคิดริเริ่มที่เพิ่มขึ้นของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม.....	57
7	การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์ในด้านความคิดริเริ่มของ กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม.....	58
8	การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมของคะแนนความคิดสร้างสรรค์ในด้าน ความคิดคล่องที่เพิ่มขึ้นของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม.....	59
9	การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์ในด้านความคิดคล่อง ของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม.....	60
10	การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมของคะแนนความคิดสร้างสรรค์ในด้าน ความคิดละเอียดลออที่เพิ่มขึ้นของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม.....	61

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ (Albert Einstein) กล่าวไว้ว่า “ ความคิด จินตนาการ สำคัญกว่าความรู้ (Imagination is more important than knowledge) “ (อารี พันธ์มณี. 2544 : 33)

ความคิดสร้างสรรค์นับเป็นความสามารถที่สำคัญอย่างหนึ่งของมนุษย์ซึ่งมีคุณภาพมากกว่าความสามารถด้านอื่น ๆ และเป็นปัจจัยที่จำเป็นยิ่งในการส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าของประเทศ (อารี รังสินนท์. 2526 : 2) ความคิดสร้างสรรค์ก่อให้เกิดการคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ นับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เทคโนโลยีและสิ่งประดิษฐ์ ต่าง ๆ รวมทั้งวิธีการ ความคิดและทฤษฎีที่เป็นประโยชน์ ช่วยอำนวยความสะดวกต่อการดำรงชีวิต เช่น หลอดไฟ ยานพาหนะ โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น รวมทั้งเทคโนโลยีทางการแพทย์ ความสามารถดังกล่าวนี้มีอยู่ในตัวของคนมาแต่เกิดทุกคน เพียงแต่ว่าจะแสดงออกหรือพัฒนาไปมากน้อยได้ต่างกัน และยังสามารถพัฒนาให้เพิ่มมากขึ้นได้ด้วยการฝึกฝนหากอยู่ในบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมหรือเอื้ออำนวยที่จะให้บุคคลนั้น ๆ ได้พัฒนาความสามารถด้านนั้น ๆ ได้เต็มที่ (ประหยัด สานวิเชียร. 2527 : 114)

นักจิตวิทยาได้กล่าวว่า วัยเด็กเป็นวัยที่มีการเจริญเติบโตทางสมองสูงสุด เด็กจึงจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาและส่งเสริมทางด้านสติปัญญา นอกจากนี้ยังต้องได้รับการพัฒนาอีกด้านที่ควรจะต้องได้รับการพัฒนาแบบควบคู่กันนั้นก็คือ พัฒนาการทางด้านความคิดสร้างสรรค์ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523 : 1) ได้กล่าวว่า การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ควรจะได้ ฝึกฝนพัฒนามาตั้งแต่ระยะแรก ๆ และถ้ามิได้รับการช่วยเหลือ สร้างเสริมด้วยวิธีการที่ถูกต้องจะส่งผลให้กับบุคคลหลายประการโดยเฉพาะอย่างยิ่ง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement motive) อัตมโนทัศน์ (Self-concept) พฤติกรรมทางสังคม (Social behavior) และความสนใจทั่วไป เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นลักษณะหนึ่งของความคิดสร้างสรรค์ จากการศึกษาของ โลเวนเฟลด์ และบริทเทน (วาร์ธนี นวลจันทร์. 2539 : 2 ; อ้างอิงจาก Lowenfeld and Brittain. 1987 : 79) พบว่า พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็กจะมีสูงมากตั้งแต่อายุ 4 ขวบขึ้นไป เด็กในวัยนี้จะเต็มไปด้วยความอยากรู้อยากเห็น และจินตนาการ เมื่อย่างเข้าอายุ 8-9 ขวบ พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็กจะต่ำลง และลดต่ำลงอีกช่วงหนึ่งเมื่ออายุประมาณ 13-14 ปี ซึ่งสอดคล้องกับหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู (2521 : 21) ได้ทำการศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กไทยพบว่า ความคิดสร้างสรรค์จะพัฒนาสูงขึ้นอย่างชัดเจน เมื่อเด็กเรียนอยู่ในระดับประถมศึกษาปีที่ 3 การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา จึงมีความสำคัญโดย

เฉพาะกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน วิธีการเรียนการสอนและกฎระเบียบของโรงเรียนได้เป็นอย่างดี เป็นวัยที่กำลังต้องการแสดงออกทางความคิด ทักตะ ชอบสำรวจค้นคว้าด้วยตนเอง (นงเยาว์ เข้มเล็ก. 2539 : 3) วัยเด็กเป็นวัยที่มีการเรียนรู้และมีจินตนาการกว้างไกล นักจิตวิทยาเด็ก เพียเจท์ ได้สรุปว่า เด็กสามารถเรียนรู้และสังเกตจากสิ่งแวดล้อมรอบตัวและนำมาสร้างเป็นเหตุการณ์หรือสถานการณ์ขึ้นใหม่ โดยใช้จินตนาการอันไม่มีกฎเกณฑ์ของเด็ก ทั้งที่เด็กจะแสดงออกในลักษณะการพูดคุย การเล่าเรื่อง การเล่น การเลียนแบบในลักษณะต่าง ๆ สิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก ซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้ เลียนแบบ และการสร้างจินตนาการของเด็ก

คนส่วนใหญ่เข้าใจว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นเรื่องยิ่งใหญ่ ยากและน้อยคนนักจะเป็นเจ้าของคุณสมบัติอันนี้ จึงทำให้หลายคนปล่อยวางในเรื่องคิดสร้างสรรค์ เลิกคิดหรือไม่พยายามจะคิดอย่างสร้างสรรค์ (อารี พันธุ์มณี : 2541) เรื่องชัย ทรัพย์นิรันดร์ (2544 : 7) กล่าวว่า ปัญหาเด็กไทยเวลานี้คือ พ่อแม่เน้นสร้างสมองซีกซ้ายคือส่วนที่เป็นเหตุผลก่อนซีกขวาซึ่งเป็นจินตนาการ รวมทั้งระบบการศึกษาส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นให้เด็กพัฒนาสมองซีกซ้าย โดยให้เด็กรู้จักการท่องจำ คิดเลข ภาษา ในขณะที่เด็กมองทางซีกขวาที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ ความเป็นศิลปินไม่ค่อยได้รับการพัฒนาเลย เนื่องจากระบบการเรียนการสอนในปัจจุบันการศึกษาให้ความสำคัญกับครูเป็นอย่างมาก เนื้อหาหรือคำตอบของปัญหาจะต้องมาจากครูหรือตำราเรียน ซึ่งไม่เปิดโอกาสให้เด็กคิดอะไรที่แตกต่างจากคำตอบเหล่านี้

มิตซูอิ อิชิทาเกะ (พรอนงค์ นิยมคำ. 2542 : 32-33 ; อ้างอิงจาก Mitsue Ishiake. 1999 : 14-17) กล่าวว่า มี ผู้ใหญ่มากมายที่สนใจแต่ด้านการสั่งสอนความรู้ให้แก่เด็กโดยลืมนิทานซึ่งเป็นพื้นฐานการศึกษา เราควรจะพิจารณาว่า ถ้าพื้นฐานการศึกษาถูกลืมไปหมดทั้งในบ้านในโรงเรียนและในสังคม แล้วจะเกิดอะไรขึ้น ? ปัจจุบันนี้ มีแต่ผู้สนใจการศึกษาที่วัดผลด้วยคะแนนและทำลายศักยภาพดั้งเดิมของเด็ก ๆ มีอยู่ในตัวตั้งแต่เล็ก น่าเสียดายที่สมัยนี้มีเด็กจำนวนมากเติบโตขึ้นโดยขาดสิ่งที่เขาแสวงหาในวัยเด็ก

การใช้นิทานเป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กได้ดีอีกวิธีหนึ่ง เพราะนิทานเป็นกิจกรรมที่เด็กชอบและสนใจและยังช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา ความคิด และจินตนาการ ปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม ความดีความงาม และเรื่องของการยกย่องเชิดชู ปลูกฝังจิตสำนึกของการทำความดี (เกริก ยุ้นพันธ์. 2538 : 16) สอดคล้องกับ ไพพรรณ อินทนิล (2534 : 49) ที่กล่าวว่านิทานส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก ๆ นิทานยังก่อให้เกิดจินตนาการ เด็กสามารถคิดสร้างสรรค์ในการแต่งนิทานขึ้นเอง หรือวาดภาพตามจินตนาการจากนิทานที่ได้ฟัง ทำให้คิดว่าเขามีโลกส่วนตัวที่สร้างสรรค์อะไรก็ได้ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตัวเองตามมา นักการศึกษาหลายท่านต่างยอมรับกันว่านิทานค่อนข้างมีอิทธิพลและมีคุณค่าต่อเด็กมาก ช่วยส่งเสริมความคิด ช่วยให้เด็กได้คิดจินตนาการซึ่งจะนำไปสู่ความคิดอย่างสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี (ศ. สุภนิมิตร 2522 : 29) และจากการศึกษาของ

วรรณนิภา เพ็ญศรี (2528 : 77) สรรชัย ศรีสุข (2530 : 71) สุดาวดี ไยพิมล (2533 : 60-66) จงลักษณ์ ช่างปลื้ม (2541 : 96-97) พบว่า การที่เด็กได้ฟังนิทาน ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น ปาริชาติ อรุณศักดิ์ (2533 : 62) พบว่า การเล่านิทานไม่จบสมบูรณ์ สามารถส่งเสริมพัฒนาการทางด้านความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดริเริ่ม ในการเล่านิทาน นอกจากการเล่านิทานแบบปากเปล่า ยังมีการนำสื่อหรืออุปกรณ์มาใช้ประกอบการเล่านิทานด้วย เช่น การเล่านิทานด้วยหนังสือ การเล่านิทานประกอบหุ่นมือ หุ่นนิ้ว เป็นต้น แต่ในปัจจุบันได้มีการนำสื่อทางด้านโสตทัศนูปกรณ์เข้ามาช่วยให้การถ่ายทอดและบันทึกการเล่านิทาน ทำให้นิทานน่าสนใจและสามารถที่จะนำไปเผยแพร่ให้กว้างขวางมากขึ้น คือ โทรทัศน์ซึ่งเป็นสื่อที่มีทั้งภาพและเสียง

โทรทัศน์เป็นสื่อความบันเทิงที่มีอิทธิพลและมีบทบาทกับชีวิตประจำวันของคนเราอย่างมาก ซึ่งเป็นสื่อที่ให้ทั้งความรู้และความบันเทิง อแลน (อรรถพร กงวิไล. 2541 : 69 ; อ้างอิงจาก Alan Hancock. 1983 : 56) ได้กล่าวไว้ว่า ในประเภทของสื่อมวลชน โทรทัศน์นับได้ว่าเป็นสื่อที่แสดงเหตุการณ์ต่าง ๆ เห็นชัดเจนที่สุดและโทรทัศน์สามารถนำเสนอสิ่งต่าง ๆ ไปยังผู้ชมได้ทุกหนทุกแห่ง จึงอาจจะกล่าวได้ว่า โทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่มีอิทธิพลมากที่สุดในปัจจุบัน ในด้านการศึกษาโทรทัศน์เป็นสื่อที่ช่วยทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น และเกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนอย่างกว้างขวางไม่แพ้การสอนวิธีอื่น (สุรัชย์ สิกขาบัณฑิต. 2528 : 2) โทรทัศน์ยังเป็นสื่อการสอนที่ใช้หลักความคิดรวบยอดได้ดีที่สุด (พินิต วัฒนโธ. 2520 : 11) และจากการสำรวจของสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกับมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็กและนิตยสารวงการศึกษา ได้สำรวจทัศนคติของเด็กวัยเรียนที่มีอายุระหว่าง 6-12 ปี จำนวน 16 โรงเรียน ในเขตใจกลางกรุงเทพมหานคร พบว่า กิจกรรมที่เด็กชอบทำมากที่สุด ได้แก่ ดูโทรทัศน์ร้อยละ 25.3 เล่นร้อยละ 23.1 และอ่านหนังสือร้อยละ 18.4 จะเห็นได้ว่าเด็กสนใจดูโทรทัศน์มากกว่าอ่านหนังสือ ซึ่งนิทานส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปแบบของหนังสือ เมื่อเปลี่ยนนิทานให้อยู่ในรูปแบบของรายการโทรทัศน์จึงน่าจะสร้างความสนใจได้มากกว่า เนื่องจากโทรทัศน์มีลักษณะดึงดูดใจเด็กด้วยการมีทั้งภาพและเสียง มีการเคลื่อนไหวและมีสีสัน (เอกรัตน์ ศักดิ์เพชร. 2542 : 122) และจากการศึกษาของอรพันธ์ ศักดิ์เอี่ยม (2536 : Online) พบว่าเหตุผลที่ทำให้เด็กเปิดรับชมรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กมากที่สุดคือ ทำให้เกิดความรู้สึก สนุกสนาน เพลิดเพลิน ซึ่งรูปแบบรายการโทรทัศน์ที่ถูกเลือกนำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือรูปแบบรายการละคร เนื่องจากรายการโทรทัศน์รูปแบบละครสามารถนำเสนอเรื่องราวต่าง ๆ โดยการจำลองสถานการณ์เป็นละคร มีการแต่งตัวแต่งหน้าและจัดฉากให้สมจริงสมจัง ซึ่งสามารถพัฒนาการสร้างและการใช้จินตนาการตลอดจนความคิดสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้อย่างถูกต้อง และจากการศึกษาของฉัตรชัย ยังพลจันทร์ (2519 : บทคัดย่อ) โรจน์ คำพาที (2521 : บทคัดย่อ) และสุรัชย์ สิกขาบัณฑิต (2528 : 21) พบว่ารูปแบบรายการโทรทัศน์ สำหรับเด็กควรจัดอยู่ในรูปแบบละคร

จากปัญหาและแนวคิดดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษารูปแบบการนำเสนอนิทานที่มีการนำเสนอต่างกัน 3 รูปแบบ คือ 1. การนำเสนอนิทานแบบปกติ 2. การนำเสนอนิทานแบบจบไม่สมบูรณ์ และ 3. การนำเสนอนิทานแบบเลือกจบ โดยมีการนำโทรทัศน์เข้ามาเป็นสื่อช่วยในการนำเสนอ ซึ่งยังไม่มีการศึกษาวิจัยว่ารูปแบบการนำเสนอการนำเสนอนิทานทางโทรทัศน์รูปแบบใดที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ได้ดีมาน้อยเพียงใด

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ

1. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้ชมนิทานจากรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอนิทานทางโทรทัศน์ทั้ง 3 แบบ
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดริเริ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทั้ง 3 กลุ่ม หลังจากที่ได้ชมนิทานจากรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอนิทานทางโทรทัศน์ทั้ง 3 แบบ
3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดคล่องของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทั้ง 3 กลุ่ม หลังจากที่ได้ชมนิทานจากรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอนิทานทางโทรทัศน์ทั้ง 3 แบบ
4. เพื่อเปรียบเทียบความคิดละเอียดลออของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทั้ง 3 กลุ่ม หลังจากที่ได้ชมนิทานจากรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอนิทานทางโทรทัศน์ทั้ง 3 แบบ

ความสำคัญของการวิจัย

1. เพื่อเป็นการส่งเสริมการนำนิทานมาใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก
2. เพื่อเป็นการส่งเสริมการนำโทรทัศน์มาเป็นสื่อในการนำเสนอนิทาน เพื่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถทางด้านอื่น ๆ

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ระดับประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลดำรงราชานุสรณ์ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 244 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 3 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 35 คน ได้มาด้วยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลาก เพื่อจัดเข้ากลุ่มทดลองดังนี้

กลุ่มทดลองที่ 1 เรียนจากรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาแบบปกติ

กลุ่มทดลองที่ 2 เรียนจากรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาแบบจบไม่สมบูรณ์

กลุ่มทดลองที่ 3 เรียนจากรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาแบบเลือกจบ

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น คือ

รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาทางโทรทัศน์ 3 แบบ ได้แก่

1. การนำเสนอเนื้อหาแบบปกติ
2. การนำเสนอเนื้อหาแบบจบไม่สมบูรณ์
3. การนำเสนอเนื้อหาแบบเลือกจบ

ตัวแปรตาม คือ

ความคิดสร้างสรรค์ 3 ลักษณะ คือ

1. ความคิดริเริ่ม (Originality)
2. ความคิดคล่อง (Fluency)
3. ความคิดละเอียดลออ (Elaboration)

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง

ผู้วิจัยได้แต่งนิทานขึ้นเองจำนวน 2 เรื่อง ให้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบ เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปทดลองต่อไป โดยมีหลักในการแต่งนิทานดังนี้

1. เหมาะสมกับวัยของเด็ก
2. ส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
3. กระตุ้นความสนใจของเด็ก

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การนำเสนอเนื้อหาทางโทรทัศน์ หมายถึง การนำรูปแบบรายการโทรทัศน์แบบละครมาใช้ในการนำเสนอเนื้อหา

2. รูปแบบการนำเสนอเนื้อหา แบ่งเป็น 3 แบบคือ

2.1 การนำเสนอนิทานแบบปกติ หมายถึง การนำเสนอเรื่องของนิทานในรูปแบบละครให้เด็กชมตั้งแต่ต้นจนจบเรื่องแล้วให้เด็กช่วยกันสรุปเรื่องราวของนิทาน

2.2 การนำเสนอนิทานแบบจบไม่สมบูรณ์ หมายถึง การนำเสนอเรื่องของนิทานในรูปแบบละครให้เด็กชมตั้งแต่ต้นเรื่องไปจนถึงช่วงหนึ่งของนิทานแล้วหยุดเล่าแล้วให้เด็กแต่งเรื่องราวเพิ่มเติมเพื่อให้ิทานจบอย่างสมบูรณ์ตามความคิดและจินตนาการ

2.3 การนำเสนอนิทานแบบเลือกจบ หมายถึง การนำเสนอเรื่องของนิทานในรูปแบบละครให้เด็กชมตั้งแต่ต้นเรื่องไปจนถึงช่วงหนึ่งของนิทานแล้วให้เด็กเลือกตอนจบของนิทานเองด้วยตัวโดยกำหนดตัวเลือก 2 ตัวเลือก แล้วให้เด็กแต่งเรื่องราวเพิ่มเติมเพื่อให้ิทานจบอย่างสมบูรณ์ตามความคิดและจินตนาการ

3. ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง กระบวนการของความรู้สึกไวต่อปัญหาหรือสิ่งที่บกพร่องขาดหายไป และเป็นความคิดที่แปลกใหม่ไปจากเดิม โดยเลือกจากประสบการณ์ที่ผ่านมาเพื่อสร้างรูปแบบใหม่ ในการวิจัยครั้งนี้ศึกษาความคิดสร้างสรรค์ 3 ด้าน คือ

3.1 ความคิดริเริ่ม หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการคิดสิ่งแปลกใหม่แตกต่างจากความคิดธรรมดา หรือความคิดง่าย ๆ และแตกต่างจากผู้อื่น

3.2 ความคิดคล่อง หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการคิดหาคำตอบให้ได้คล่องแคล่ว รวดเร็วและมีปริมาณการตอบสนองได้มากในเวลาจำกัด

3.3 ความคิดละเอียดลออ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการคิดรายละเอียดที่น่ามาตกแต่งและขยายความคิดครั้งแรกให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4. ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ผู้ที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในด้านนั้น ๆ ได้แก่

4.1 ผู้เชี่ยวชาญทางด้านโทรทัศน์ หมายถึง ผู้มีวุฒิปริญญาโททางด้านเทคโนโลยีทางการศึกษาหรือสาขาที่เกี่ยวข้องกับงานโทรทัศน์ หรือผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานด้านโทรทัศน์ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 3 ท่าน

4.2 ผู้เชี่ยวชาญทางด้านนิทาน หมายถึง ผู้ที่มีประสบการณ์ในการสอน การเขียนและแต่งนิทาน หรือเคยมีผลงานด้านการเขียน แต่งนิทานเผยแพร่ หรือครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การสอนในระดับประถมศึกษาปีที่ 3 ไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 3 ท่าน

4.3 ผู้เชี่ยวชาญทางด้านความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ผู้มีวุฒิปริญญาโททางด้านจิตวิทยาการศึกษา หรือผู้ที่มีประสบการณ์การสอนทางด้านความคิดสร้างสรรค์ไม่น้อยกว่า 5 ปี เคยเขียนเอกสาร ตำราหรืองานวิจัยเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 3 ท่าน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวกับนิทาน
2. เอกสารที่เกี่ยวกับโทรทัศน์
3. เอกสารที่เกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งของในประเทศและต่างประเทศ

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเล่านิทาน

ความหมายของนิทาน

นิทาน พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ให้ความหมายไว้ว่า นิทาน น. เรื่องที่เล่ากันมา เช่น นิทานชาดก นิทานอีสป

นิทานเป็นคำในภาษาบาลี ซึ่งมีความหมายว่า การเล่าเรื่อง หรือเรื่องเดิม

วลัย วลิตธารง (2515 : 22-26) ให้ความหมายว่า นิทาน คือ เรื่องราวที่เล่าสืบเนื่องกันมาเป็นทอด ๆ จนกระทั่งถึงปัจจุบัน นิทานเหล่านี้อาจจะเป็นเรื่องที่อิงความจริง หรือมีการเล่าเสริมต่อให้สนุกสนานหรือเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นมาจากจินตนาการของผู้เล่าเองก็ได้

รัชณี ศรีไพรวรรณ (2516 : 37-41) ให้ความหมายว่า นิทาน คือ เรื่องราวที่เล่าสู่กันมา หรือมีผู้แต่งขึ้นเพื่อความสนุกสนานและเนื้อเรื่องในนิทานอาจเป็นเรื่องที่เชื่อถือและเป็นเรื่องแสดงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อความบันเทิงแก่ผู้ฟัง แต่นิทานอาจจะสอดแทรกคติเตือนใจหรือแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องที่ควรในการดำรงชีวิตด้วย

เกริก ยूनพันธ์ (2538 : 8) ให้ความหมายว่า นิทานหมายถึง เรื่องที่เล่ากันมาตั้งแต่โบราณเป็นเรื่องนิทานกಥา นิทานเป็นการผูกเรื่องขึ้นเพื่อให้ผู้ฟังเกิดความสุขสนุกสนาน แฝงคำสอนจรรยาในการใช้ชีวิต

สรุปได้ว่า นิทาน หมายถึง เรื่องราวที่เล่าสืบทอดต่อกันมาหรือมีผู้แต่งขึ้นเพื่อความสนุกสนานและสอดแทรกคติและคำสอนต่าง ๆ เนื้อเรื่องของนิทานอาจเป็นเรื่องเชื่อถือ อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ต่าง ๆ

คุณค่าของนิทาน

ประสบการณ์ที่เด็กจะได้รับจากการฟังนิทาน (ม.ล.จ้อย นันทวิชรินทร์. 2526 : 1-3)

1. เกิดการรู้ทางสื่อภาษา การเล่านิทานทำให้เด็กได้เข้าใจรูปแบบการใช้ภาษาในการเล่าเรื่อง ในบทสนทนาต่าง ๆ

2. เกิดการรู้ทางสำเนียง การเล่านิทานที่มีบทบรรยาย บทสนทนาที่มีเสียง มีจังหวะที่แปรเปลี่ยนไปจะช่วยให้เด็กตั้งใจฟังและสามารถจับความหมายในน้ำเสียงนั้นได้

3. เกิดการรู้ทางจักขุ ซึ่งได้แก่รายการนิทานที่ใช้ภาพประกอบ หนังสือภาพ ภาพยนตร์ หุ่นของจริงและสื่อทางจักขุอื่น และยังรวมถึงตัวผู้เล่าเอง โดยเด็กมองเห็นสีหน้าท่าทาง อากัปกิริยาที่แสดงออกมาเป็นสิ่งเร้า ให้เกิดการรับรู้ในเรื่องนิทานที่เล่าทั้งสิ้น

4. เกิดการรับรู้เกี่ยวกับสังคม นิทานนำเด็กให้รับรู้ และเข้าใจเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมของชนแต่ละหมู่ ศีลธรรม รูปแบบการดำเนินชีวิตและพฤติกรรมต่าง ๆ ของคนในสังคม แม้แต่บรรยากาศขณะรายการนิทานดำเนินไป เด็กก็ได้ปฏิสัมพันธ์กันกับผู้เล่าด้วย ทำให้เรียนรู้ถึงการปฏิบัติตนในสังคมเข้าใจบทบาทของตนและมีความพร้อมในการคบหาสมาคมกับผู้อื่นด้วย

การเล่านิทานยังมีบทบาทสำคัญต่อการเสริมบุคลิกภาพและส่งเสริมพัฒนาทางด้านอารมณ์ให้แก่เด็ก คือ

1. ช่วยให้เกิดความอบอุ่น มีที่พึ่งทางใจรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม
 2. ทำให้เด็กเกิดจินตนาการจากเรื่องราวที่ได้ฟัง
 3. ช่วยให้เกิดได้รู้จักโลกในแง่มุมเล็ก ๆ น้อย ๆ จากนิทานที่ได้ฟัง ทำให้ตัดสินใจและสนองตอบต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ถูกต้อง
 4. ทำให้เด็กได้พักผ่อนคลายความเครียดได้รับความเพลิดเพลิน ความสดชื่น
- (ศิริกาญจน์ โกสมุทร. 2520 : 37-39)

การเล่านิทานให้เด็กในระดับประถมศึกษาฟังจัดได้ว่าคุณค่าอย่างมากมาย

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2521 : 81) ได้กล่าวถึงคุณค่าของการเล่านิทานของเด็กประถมศึกษาไว้ว่า

1. ช่วยชดเชยประสบการณ์ทางภาษาแก่เด็กในชนบทให้ทัดเทียมเด็กในเมือง เพราะบิดามารดา ของเด็กตามชนบทไม่มีเวลาหรือไม่เห็นคุณค่าในการเล่าเรื่องให้เด็กฟังเท่าที่ควร
2. ช่วยเสริมสร้างพัฒนาการทางภาษา ทางความคิด และช่วยให้มีจินตนาการสดสวยงดงาม
3. ฝึกเด็กให้เป็นนักฟังที่ดี เก็บความเรื่องที่ฟังคนอื่นเล่า หรือจากวิทยุ เรื่องที่ได้เห็นจากภาพยนตร์หรือโทรทัศน์ ได้ตามควรวัย
4. สร้างความเพลิดเพลินให้แก่เด็ก เพื่อความสนุกสนาน

นิทานนั้นมีคุณค่าต่อการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาเป็นอย่างมากซึ่งอาจสรุปได้ดังนี้ คือ

1. ให้ความบันเทิงใจกับเด็ก ๆ ทำให้เด็กได้ผ่อนคลายอารมณ์ ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน ทำให้เด็ก ๆ ร่าเริงแจ่มใสสมวัย (ไพพรรณ อินทนิล. 2534 : 49)
2. ใช้นิทานเพื่อนำเข้าสู่บทเรียน
3. นิทานช่วยเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ไม่ดีหรือผิดบางประการของเด็ก เกี่ยวกับความเชื่อความกลัว และสอนจริยธรรมแก่เด็ก
4. นิทานจะทำให้เด็ก ๆ หรือผู้ฟังสามารถใช้กระบวนการคิดในการพิจารณาแก้ปัญหาได้ (เกริก ยूनพันธ์. 2539 : 56)
5. ใช้นิทานเป็นเครื่องมือฝึกทักษะทางภาษาและทักษะการคิด
6. ฝึกให้เด็กเป็นผู้รู้จักฟัง มีสมาธิ รู้จักสำรวจอริยาบถของตนเอง (วรรณิ ศิริสุนทร. 2532 : 31)
7. ใช้นิทานส่งเสริมการอ่าน
8. ใช้นิทานเพื่อสร้างความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับเด็ก ซึ่งจะส่งผลไปถึงการปกครองเด็ก (ศ. ศุภนิมิตร. 2522 : 28 –32)

จุดประสงค์ของการเล่านิทาน

1. เพื่อให้เด็กได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน
2. เพื่อให้เด็กได้แนวคิดเป็นคติสอนใจ
3. เพื่อกระตุ้นให้เด็กพัฒนาการทางด้านอารมณ์
4. เพื่อให้เด็กได้ร่วมกิจกรรมกับการเล่านิทาน
5. เพื่อฝึกให้เด็กได้รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล
6. เพื่อให้เด็กได้รับความรู้ (สนิท สัตโยภาส. 2532 : 77)

ประเภทของนิทาน

การแบ่งประเภทของนิทานตามยุคสมัย

การแบ่งนิทานตามยุคสมัยนี้เปรียบเสมือนการแบ่งนิทานตามการพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยแห่งประวัติศาสตร์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงรสนิยม และกระบวนการทางความคิด การสร้างสรรค์ของคนในแต่ละยุคสมัยในช่วงต้นๆ จะเห็นได้ว่าเป็นการอธิบายความ

เชื่อของผู้นำให้ผู้อื่นเห็นคล้อยตามความคิดความเชื่อของผู้นำและในระยะต่อมาการพัฒนาค่อยๆ เปลี่ยนแปลงแนวโน้มเข้าหาความจริง อธิบายความจริง ความถูกต้องเทียบเคียงและเปรียบเทียบกับกระทำการดำเนินการของวิถีชีวิตมนุษย์

นิทานแบ่งตามยุคสมัยแบ่งออกได้ดังนี้

1. สมัยอียิปต์ กรีก และโรมันโบราณ นิทานของกลุ่มนี้จะออกมาในรูปของคำประพันธ์แบบเทพปกรณัมหมายถึงเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ของโลก ของฟ้าและวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์โดยมีเทพเจ้าเป็นผู้ควบคุมธรรมชาติเทพเจ้าเป็นเทพที่อึดและเป็นผู้ไม่ตายมีอำนาจและมีพลังกลับ เทพเจ้าปกรณัมมีมากมายหลายองค์ด้วยกันและมีหน้าที่แตกต่างกันออกไป เช่น เทพเจ้าผู้ครองฟ้า เทพเจ้าผู้เป็นราชา เทพเจ้าผู้เป็นราชินี เทพแห่งแสงสว่าง เทพแห่งความมืด เทพแห่งสงคราม เทพแห่งพายุ เทพแห่งสายน้ำ เทพแห่งการเกษตร เทพแห่งดิน เทพแห่งความตาย เทพแห่งความรักร ฯลฯ เป็นต้น นอกจากนี้เทพเจ้าองค์เดียวกันยังมีชื่อเรียกแตกต่างกันออกไปอีก ตามพื้นที่แต่ละแห่งที่แตกต่างกัน เช่นชื่อของเทพเจ้าแห่งสายฟ้าของอียิปต์เรียกว่า AMON-RE ของกรีกเรียกว่า จูปีเตอร์ ของจีนเรียกว่า โย-เอียง ของฮินดู เรียกว่าพระวิษณุ มีพระมเหสีชื่อพระลักษมี เป็นต้น

2. สมัยกลาง เป็นสมัยที่มีผลงานการประพันธ์เป็นมหากาพย์และนิทานวีรบุรุษ ตัวละครที่เป็นตัวเอกจะไม่ใช่เทพเจ้าแต่เป็นคนหรือมนุษย์นี้เองที่มีความกล้าหาญ มีการสันนิษฐานกันว่าวีรบุรุษบางท่านเป็นผู้กล้าหาญฟันฝ่าอุปสรรคจนได้ชัยชนะบางท่านมีตัวตนจริงๆ ในประวัติศาสตร์ และการประพันธ์เรื่องอาจปรุงแต่งสร้างสรรค์ให้มีเนื้อเรื่องสนุกสนาน น่าสนใจ หรือปรุงแต่งเรื่องให้มีความเก่งกล้าสามารถเหมือนมีฤทธิ์หรืออิทธิฤทธิ์เพื่อเป็นเกียรติแก่วีรบุรุษเช่นกษัตริย์อาเธอร์ และโรบินฮูดของอังกฤษ กิลกาเมชของบาบิโลน ยูเรซิสของกรีก cid ของพวกสเปน เป็นต้น

3. ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ หรือยุคเรอเนซอง มีงานประพันธ์เด่นๆ มากมายโดยเฉพาะงานประพันธ์ของท่านเซอร์วิลเลียมเชกสเปียร์ซึ่งเป็นผลงานโศกนาฏกรรม และเรื่องราวเกี่ยวกับความรักและความสุข William Caxton เป็นผู้ริเริ่มการพิมพ์หนังสือสำหรับเด็กของอังกฤษอย่างจริงจังผลงานที่เขาได้จัดพิมพ์ ได้แก่

- Noble History of King Arthur
- Aesop's Fable
- ฯลฯ เป็นต้น

4. ยุคหลังฟื้นฟูศิลปวิทยาการจนถึงปัจจุบัน เป็นยุคที่มีการพัฒนาการขึ้นมากพัฒนาทางด้านชีวิตเป็นยุคที่มีการพัฒนาการขึ้นมาก พัฒนาทางด้านชีวิต ความเป็น

อยู่และสังคมมนุษยชาติ เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตประจำวันมากขึ้น งานประพันธ์ก็เปลี่ยนแปลงไป มีการสร้างสรรค์นวนิยายทั้งเรื่องสั้นเรื่องยาวเพราะผู้อ่านก็นิยมอ่านกันอย่างแพร่หลาย ได้แก่ Tom Thumb, Robinson Crusoe, Gulliver's Travels, เทพนิยายของ An erson, Tales of Mother Goose, the Sleeping Beauty, Little Red Riding Hood, Alice's Adventure in Wonderland, Jack and the Beanstalk ฯลฯ เป็นต้น และในยุคนี้ นักเขียนเรื่องสำหรับเด็กที่มีชื่อเสียง ได้แก่ Jonathan Swift, Daniel Defoe, John Newbery, Jacob Ludwig กับ Wilhelm Carl (Grimm Brother) Hans Christian Andersen, Lewis Carroll, Beatrix Potter ฯลฯ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีนักวาดภาพหนังสือสำหรับเด็กที่มีชื่อเสียงมากคือ Kate Greenaway, Randolph Caldecott, Beatrix Potter เป็นต้น

การแบ่งนิทานตามรูปแบบของนิทาน

การแบ่งนิทานตามรูปแบบของนิทานสามารถจำแนกและแบ่งได้ตามเนื้อหาสาระที่เป็นเรื่องราวของนิทานได้ดังนี้

1. เทพนิทานหรือเทพนิยาย หรือเรื่องราวปรัมปรา เป็นนิทานหรือนิยายที่เกินเลยความเป็นจริงเหนือความเป็นจริงของมนุษย์เป็นส่วนใหญ่ เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับอภินิหาร ตัวเอกหรือตัวละครเด่นๆจะมีอภินิหารหรือเวทย์มนต์ ฤทธิ์เดช ฉากหรือสถานที่ในเนื้อเรื่องมักเป็นสถานที่พิเศษหรือถูกกำหนดขึ้นมา เช่นสวรรค์หรือเมืองบาดาล มีพระเอกเป็นเจ้าชาย มีนางเอกเป็นเจ้าหญิง มีนางฟ้า มีเทวดา มียักษ์ ฯลฯ เป็นต้น
2. นิทานประจำถิ่นหรือนิทานพื้นบ้าน มักเป็นนิทานที่ถูกเล่าขานตกทอดต่อเนื่องกันมา เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตำนานพื้นบ้าน ประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น ภูเขา ทะเล แม่น้ำเรื่องราวของโบราณวัตถุที่มีเหตุแห่งที่มาของการสร้าง การเกิด ฯลฯ เป็นต้น
3. นิทานคติสอนใจ เป็นนิทานที่เลียบเคียงเชิงเปรียบเทียบเกี่ยวกับชีวิตและความเป็นอยู่ ร่วมกันในสังคมมนุษย์ ให้บังเกิดผลในการดำรงชีวิตและความเป็นอยู่ให้พิถีพิถันละเอียดรอบคอบและไม่ประมาท ช่วยเหลือและเมตตาต่อผู้อื่นและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข
4. นิทานวีรบุรุษ เป็นนิทานที่กล่าวอ้างถึงบุคคลที่มีความสามารถ อดอาจกล้าหาญนิทานวีรบุรุษมักเป็นเรื่องที่ถ่ายทอดเรื่องจริงของบุคคลสำคัญๆไว้ แต่มักสร้างฉากหรือสถานการณ์น่าตื่นเต้นหรือเกินความจริง เพื่อให้เรื่องราวสนุกสนาน และทำให้เกิดความรู้สึกคล้อยตามว่าบุคคลผู้เป็นวีรบุรุษนั้นมีความสามารถและน่าสนใจจริงๆ
5. นิทานอธิบายเหตุ เป็นนิทานที่เป็นเรื่องราวของเหตุที่มาของสิ่งหนึ่งสิ่งใด และอธิบายพร้อมตอบคำถามเรื่องราวนั้นๆด้วย เช่นเรื่องกระต่ายในดวงจันทร์ ทำไมน้ำทะเลจึงเค็ม นกยูงกับนกกา ฯลฯ เป็นต้น

6. เทพปกรณัม เป็นนิทานที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อโดยเฉพาะเกี่ยวข้องกับตัวบุคคลที่มีอิทธิพลเหนือความเป็นจริงลึกลับ ได้แก่ พระอินทร์ พระพรหม ทศกัณฐ์ ฯลฯ เป็นต้น

7. นิทานที่สัตว์เป็นตัวเอก และเปรียบเรื่องราวกับชีวิตมนุษย์ เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับการอยู่ร่วมกันในสังคม สอนจริยธรรมแฝงแง่คิดและแนวทางแก้ไขเป็นบางครั้ง หรือบางครั้งสอนแบบทางอ้อมผู้อ่านหรือผู้ฟังจะต้องพิจารณาเอง มักเป็นเรื่องราวบันเทิงคดีที่สนุกสนาน

8. นิทานตลกขบขัน เป็นนิทานที่มีเรื่องราวเปรียบเทียบชีวิตความเป็นอยู่แต่มีมุมที่ตลกขบขันสนุกสนาน ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นสุข เนื้อเรื่องจะเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับไหวพริบ เรื่องราวแปลกๆ เรื่องเหลือเชื่อ เรื่องเกินเลยความจริง ฯลฯ เป็นต้น

การแบ่งนิทานตามชนิดของนิทานสามารถแบ่งออกได้ดังนี้

1. นิทานชาวบ้าน เป็นนิทานชาวบ้านเล่าต่อกันมา เป็นเรื่องราวของนิทานที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับศาสนา ความเชื่อ ความรัก ภูติผีปีศาจ ยักษ์ เทพเจ้า ผู้คนวีรบุรุษ ฯลฯ เป็นต้น

2. นิทานเกี่ยวข้องกับสัตว์ เป็นนิทานที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ต่างๆ สัตว์ทุกชนิดทั้ง สัตว์บก สัตว์น้ำ สัตว์ที่มนุษย์เลี้ยง และสัตว์ป่า โดยผู้คิดสร้างสรรค์จะนำชื่อสัตว์หรือประเภทของสัตว์มาตั้งชื่อให้เป็นตัวละครในนิทาน

ลักษณะการเล่นนิทาน

เกริก ยუნพันธ์ (2538 : 36-37) ได้แยกลักษณะการเล่นนิทานไว้ดังนี้

1. การเล่นนิทานแบบปากเปล่า
2. การเล่นนิทานแบบวาดไปเล่าไป
3. การเล่นนิทานแบบใช้สื่อหรืออุปกรณ์ประกอบ สื่อที่ใช้ประกอบการเล่า

นิทานมีหลากหลาย ซึ่งพอจะกล่าวได้ดังนี้ (เกริก ยุนพันธ์. 2538 : 92-93)

- 3.1 การเล่นนิทานด้วยหนังสือ
- 3.2 การเล่นนิทานประกอบหุ่นกระต่าย
- 3.3 นิทานหุ่นนิ้ว และนิทานหุ่นนิ้วเจาะรู
- 3.4 นิทานหุ่นมือ
- 3.5 นิทานหุ่นเชิด
- 3.6 นิทานหุ่นชัก

- 3.7 นิทานหุ่นเงา
- 3.8 นิทานเชือก
- 3.9 นิทานพิบกระดาศ
- 3.10 นิทานพิบกระดาศหรือนึกกระดาศ
- 3.11 นิทานประกอบการปั้น
- 3.12 นิทานผ้าเช็ดหน้า
- 3.13 นิทานแผ่นป้ายสำลี
- 3.14 นิทานหน้ากาก ฯลฯ

คุณสมบัติของผู้เล่านิทาน

เกริก ยუნพันธ์ (2538 : 36) ได้กล่าวไว้ว่าผู้ที่ฝึกหัดเล่านิทานให้มีคุณภาพจะต้องฝึกฝนและปฏิบัติตนดังนี้

1. ผู้เล่านิทานจะต้องมีน้ำเสียงที่ดี
2. ผู้เล่านิทานจะต้องเลือกใช้ภาษาและคำพูดที่เหมาะสม และการออกเสียงต้องชัดเจน
3. ผู้เล่านิทานจะต้องแสดงออกด้วยความสง่าและเป็นกันเอง
4. ผู้เล่านิทานจะต้องมีความจำดี
5. ผู้เล่านิทานจะต้องมีปฏิภาณไหวพริบในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี
6. ผู้เล่านิทานจะต้องเตรียมตัวให้พร้อมในการเล่า
7. ผู้เล่านิทานจะต้องมีวิจารณญาณในการเลือกเรื่องที่เหมาะสมกับผู้ฟัง
8. ผู้เล่านิทานจะต้องเป็นนักอ่านหนังสือหลากหลาย
9. ผู้เล่านิทานจะต้องมีอารมณ์ขันและเป็นกันเองกับผู้ฟัง
10. ผู้เล่านิทานจะต้องสุภาพอ่อนน้อม
11. ผู้เล่านิทานจะต้องสร้างสถานการณ์ขณะเล่าให้เร้าความสนใจและชวนติดตามอย่างต่อเนื่อง
12. ผู้เล่านิทานจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในจิตวิทยาและการพัฒนาการของเด็ก
13. ผู้เล่าจะต้องเป็นนักฟังที่ดีในการฟังเรื่องราวอื่น ๆ อย่างมีสมาธิ
14. ผู้เล่านิทานที่ใช้สื่อหรืออุปกรณ์ประกอบการเล่าจะต้องจัดเตรียมอุปกรณ์หรือสื่อให้พร้อมเพื่อจะได้เล่าเรื่องได้อย่างต่อเนื่องและราบรื่น
15. ผู้เล่านิทานจะต้องตั้งใจและมีสมาธิในการเล่านิทานให้บรรลุตามที่ตั้งใจเอาไว้

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับโทรทัศน์

โลกของเราทุกวันนี้เป็นโลกที่สร้างขึ้นจากภาพและเสียง เพราะการได้ยินประกอบกับได้เห็นภาพ ย่อมมีพลังกว่าและสามารถคงอยู่ในความทรงจำของผู้คนได้ดีกว่าการได้ยินหรือได้เห็นเพียงอย่างเดียว หากรู้จักนำภาพและเสียง (คำพูดและเสียงดนตรี) มารวมกันอย่างมีศิลปะ จะก่อให้เกิดอำนาจมหัศจรรย์ปลุกเร้าอารมณ์ความรู้สึก นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ กระทั่งให้ละทิ้งพฤติกรรมเก่าหรือสร้างพฤติกรรมใหม่ให้กับผู้คนได้(วิภา อุดมฉันท. 2544 : 19)

คุณค่าของโทรทัศน์

ไชยยศ เรื่องสุวรรณ (2520 : 213 – 214) กล่าวว่าโทรทัศน์ มีคุณค่าพิเศษโดยทั่ว ๆ ไปหลายประการเช่น

1. เป็นสื่อในการนำข่าวสารและความรู้ไปสู่มวลชนได้โดยง่ายและประหยัด
2. โทรทัศน์ได้รวมเอาคุณค่าที่ดีของภาพยนตร์และวิทยุเข้าไว้ด้วยกัน
3. โทรทัศน์เป็นเครื่องมือที่ดีในการปรับปรุงสังคม
4. โทรทัศน์เป็นเครื่องมือสื่อสารที่สามารถถ่ายทอดเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นให้ผู้ชมได้เห็นภาพและเสียงเหมือนเข้าร่วมอยู่ในเหตุการณ์นั้น ๆ ซึ่งความรู้สึกเช่นนี้มีความสำคัญมากในการถ่ายทอดความรู้และแนวความคิด

ชม ภูมิภาค (2515 : 50-51) ได้สรุปคุณค่าพิเศษของโทรทัศน์ที่มีต่อการศึกษาไว้ดังนี้

1. เป็นเครื่องมือที่จะเข้าถึงคนหมู่มากได้พร้อม ๆ กันโดยสะดวกและประหยัด
2. เป็นการผสมผสานส่วนที่ดีที่สุดของวิทยุและโทรทัศน์เข้าด้วยกัน
3. เป็นเครื่องมือที่สามารถเอาชนะอุปสรรคของการเรียนรู้หลายประการ เพราะสามารถที่จะเสนอความคิดสำคัญสร้างทัศนคติให้ข่าวสารสำคัญ โดยไม่จำเป็นว่าผู้รับจะต้องมีความสามารถทางภาษาสูงหรือต้องอยู่ ณ สถานที่ เหตุการณ์นั้น ๆ ด้วย
4. เป็นการขยายความสัมพันธ์ส่วนตัวของครูที่เก่ง ๆ หรือผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านใดหนึ่งโดยเฉพาะให้ถึงผู้รับมาก ๆ
5. โทรทัศน์จะช่วยให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาการทางสังคมที่สำคัญ
6. มีความปัจจุบันทันด่วน ทำให้ผู้รับสนใจมากและย่อมก่อให้เกิดการเรียนรู้สูง
7. โทรทัศน์สามารถนำเอาอุปกรณ์การศึกษาอื่น ๆ เช่น ของจริง รูปภาพ ภาพยนตร์และอื่น ๆ เข้ามาใช้ร่วมด้วยความสะดวก การใช้อุปกรณ์การศึกษาหมายอย่างรวมกันเช่นนี้ ย่อมทำให้ผู้เรียนเข้าใจดี

8. การวิจัยพบว่า โทรทัศน์ใช้สอนหลักการ ความคิดรวบยอด และกฎเกณฑ์ ได้ผลดีที่สุด

วสันต์ อติศัพท์ (2526 : 5-6) กล่าวว่าโทรทัศน์มีจุดเด่นที่ให้คุณค่าในด้านการศึกษา และการเรียนการสอน คือ

1. สามารถเป็นสื่อกลางระหว่างผู้สอนและผู้เรียนในห้องบรรยายขนาดใหญ่ได้อย่างดี ช่วยให้ผู้เรียนเห็นเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจนขึ้น เช่น การทดลอง สาธิต นอกจากนี้ยังทำให้ผู้เรียนเรียนได้เป็นจำนวนมาก โดยการเพิ่มโมนิเตอร์ให้มากขึ้น
2. สามารถนำเอาเทปโทรทัศน์ ภาพยนตร์ ภาพถ่าย สไลด์ ฯลฯ มาประกอบเป็นสื่อในรายการได้เป็นอย่างดี
3. สามารถนำเอาสิ่งที่อยู่ไกลตัวผู้เรียนมาสู่ผู้เรียนได้ง่าย โดยอาจผ่านทางสื่อในข้อ 2 เช่น พูดถึงเหมืองแร่ ก็อาจจะไปถ่ายเหมืองแร่มาให้ชม แทนที่จะบรรยายด้วยปากเปล่าอย่างเดียว
4. จัดอุปสรรคทางเวลา ระยะทางออกไป เพราะการส่งโทรทัศน์เป็นสื่อในระบบเปิดที่ไปได้ไกล ยิ่งระบบเทปโทรทัศน์แพร่หลาย ยิ่งทำให้ความรู้แพร่หลายไปอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น โดยผ่านทางเทปโทรทัศน์ด้วย แทนการส่งออกอากาศเพียงอย่างเดียว
5. ประหยัดค่าใช้จ่ายในแง่การศึกษาทางไกล
6. เทคนิคทางภาพพิเศษจะช่วยให้การผลิตรายการส่งเสริมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น
7. รายการโทรทัศน์เป็นสื่อในการสร้างค่านิยม ทักษะคติได้อย่างเป็นอย่างดี เพราะภาพเสียงและการแสดงที่ออกมาย่อมเข้าถึงใจคนได้ง่ายกว่าเรื่องอย่างอื่น

วนิดา (นัมเสมอ) จึงประสิทธิ์ (2526 : 285) กล่าวถึงคุณค่าของโทรทัศน์ไว้ว่า

1. นักเรียนศึกษาด้วยตนเองได้ ทำให้สนองความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ดี และยังใช้ได้ดีกับการศึกษาระบบเปิด (Open Learning System)
2. ช่วยแก้ปัญหาการเรียนที่เรียนไม่ทันตามความก้าวหน้าของวิทยาการ ถ้าใช้เวลาจากห้องเรียนแต่เพียงอย่างเดียว
3. ช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนครูทั้งปริมาณและคุณภาพ
4. สามารถถ่ายทอดรายการสดมายังเรียนได้ จึงช่วยให้เกิดเป็นความจริงมากยิ่งขึ้น

ภาวิดา สัมมาสติ (2527 : 44) ได้กล่าวถึงคุณค่าของโทรทัศน์ไว้ดังนี้

1. ขณะที่ออกอากาศจะได้รับความนิยมมากกว่าสื่ออื่น ๆ

2. โทรทัศน์เป็นทั้งภาพยนตร์ วิทยูกระจายเสียงและหนังสือพิมพ์
3. โทรทัศน์เข้าถึงผู้ดูในบ้านและมีอิทธิพลมากขึ้นทุกที
4. ผู้ปกครองมีโอกาสอธิบายและชี้แจง ตลอดจนควบคุมการดูแลเด็ก

วาสนา ชาวหา (2533 : 203) ได้กล่าวถึงคุณค่าของโทรทัศน์ไว้ดังนี้

1. เป็นสื่อที่สามารถดึงดูดความสนใจได้เป็นอย่างดี เนื่องจากให้ทั้งภาพ และเสียงมีสีสันเหมือนธรรมชาติ
2. ช่วยแก้ปัญหาจำนวนผู้เรียนมากแต่ผู้สอนมีจำนวนจำกัด เพราะสามารถแพร่ภาพและเสียงไปยังห้องเรียนต่าง ๆ หรือในที่พักอาศัยได้ในเวลาเดียวกัน
3. สามารถแสดงสิ่งที่สำคัญ ๆ เพื่อให้ทุกคนได้เห็นอย่างชัดเจน โดยใช้เทคนิคการถ่ายใกล้ (Close Up) ซึ่งในสภาพความเป็นจริงไม่สามารถกระทำได้ ถ้าจำนวนผู้เรียนมีจำนวนมาก และสิ่งที่ต้องการแสดงมีขนาดเล็ก จึงควรใช้โทรทัศน์เป็นสื่อเพื่อการสาธิต

วิภา อุดมฉันท (2544 : 20) ได้กล่าวถึงลักษณะพิเศษของโทรทัศน์ไว้ดังนี้

1. เป็นสื่อใกล้ตัว และมีอิทธิพลสูงเช่นเดียวกับสื่อวิทยุ แต่ยิ่งกว่าคือเป็นสื่อที่ให้ทั้งภาพและเสียงในขณะเดียวกัน
2. การนำเสนอด้วยวิธีการของสื่อแบบเก่าเกือบทั้งหมด อาทิ หุ่นจำลอง กราฟิก ภาพถ่าย ภาพยนตร์ วิทยู สไลด์ ฯลฯ ล้วนสามารถนำเสนอได้ด้วยสื่อโทรทัศน์ทั้งสิ้น เช่น ใช้กล้องโทรทัศน์ถ่ายหุ่นจำลองด้วยเทคนิคกล้องขนาดต่าง ๆ สามารถให้รายละเอียดไม่ผิดเพี้ยนจากหุ่นจำลองของจริง ใช้กล้องโทรทัศน์บันทึกการฉายสไลด์เก็บไว้ในรูปของสื่อโทรทัศน์ได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือโทรทัศน์เป็นการพัฒนาขั้นสูงสุดของการนำเสนอด้วยภาพและเสียง
3. โทรทัศน์ เป็นสื่อที่ใช้งานง่าย ไม่ต้องปิดห้องมืด ไม่ต้องการความสามารถพิเศษ เด็กเล็ก ๆ ก็เปิดรับสื่อโทรทัศน์ได้
4. สื่อโทรทัศน์ทำให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกใกล้ชิดเสมือนหนึ่งเป็นส่วนส่วนตัว

ประโยชน์ของโทรทัศน์

ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2526 : 215 – 216) ได้กล่าวถึงหน้าที่และประโยชน์ของโทรทัศน์ในการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. จูงใจให้เรียนรู้
2. ขยายภาพและอุปกรณ์การสอนที่มองด้วยตาเปล่าไม่เห็นถนัดชัดเจน ด้วยเลนส์ของกล้องโทรทัศน์และเทคนิคของการใช้กล้องกับการถ่ายภาพโทรทัศน์

3. เป็นการเข้าใจครู ศึกษานิเทศน์ และผู้บริหารการศึกษา ให้เกิดความอยากที่จะพิจารณาให้รอบคอบและอย่างใกล้ชิดในกระบวนการสอน การเรียนซึ่งเป็นอยู่ประจำในขณะที่ครูสอนนักเรียน
4. โทททัศน์ใช้สอนบทเรียนพิเศษได้เกือบทุกวิชา และในทุกระดับการศึกษา
5. ช่วยเร่งพัฒนาเทคนิคในการสอนของครู โดยที่ครูทั่ว ๆ ไปจะได้เห็นและพิจารณาการสอนของครูที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในการสอนวิชาต่าง ๆ โดยเฉพาะ
6. ช่วยให้ขยายหลักสูตรได้ง่ายและเป็นการเพิ่มพูนแผนการ การกำหนดการศึกษาให้กว้างยิ่งขึ้น
7. ทำให้บทเรียนดี ๆ ซึ่งสอนโดยครูที่มีความชำนาญและมีชื่อเสียงไปถึงนักเรียนได้อย่างทั่วถึง
8. ทำให้นักเรียนมีโอกาสทัดเทียมกันในการได้รับการศึกษา

ดวงเดือน เทศวานิช (2530 : 173-176) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของโทททัศน์ในการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. ช่วยจูงใจให้เกิดการเรียนรู้ และจำได้นาน เพราะโทททัศน์ให้ผู้เรียนได้สัมผัสทั้งทางหู และทางตา
2. โทททัศน์เป็นสื่อกลางในการสาธิตที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีประสบการณ์กว้างขวางยิ่งขึ้น
3. ทำให้ผู้เรียนได้เรียนจากครูที่มีความชำนาญในเนื้อหาวิชานั้นจริง ๆ และทำให้ครูได้เห็นตัวอย่างการสอนที่ดี และสามารถปรับปรุงวิธีสอนของตนเองให้ดีขึ้น
4. ช่วยให้ครูสามารถสอนนักเรียนพร้อม ๆ กันได้ทุกห้องเรียน ทำให้นักเรียนได้เห็นเนื้อหาเหมือน ๆ กัน จากครูคนเดียว ซึ่งช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายและแรงงานของครูได้เป็นอย่างมาก
5. สามารถนำมาใช้สอนได้ทุกวิชาและทุกระดับชั้นทำให้นักเรียนมีความรู้ในวิชาต่าง ๆ และมีความรู้ทั่วไปอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น
6. ช่วยฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม และความรู้บางอย่าง เช่น การเล่นดนตรีบางชนิด ซึ่งหาคนเล่นได้ยาก การละเล่นพื้นเมืองของไทย เป็นต้น
7. เปิดโอกาสให้ผู้ใหญ่ได้เห็นสภาพการเรียนการสอนในชั้นเรียน
8. ช่วยให้นักเรียนที่ฉลาดมากและฉลาดน้อยได้มีโอกาสเรียนรู้ตามระดับหรือขีดความสามารถของตน เนื่องจากโทททัศน์เป็นแหล่งความรู้อย่างหนึ่งที่ช่วยให้นักเรียนได้ขวนขวายหาความรู้ตามถนัดและความสนใจ

การใช้โทรทัศน์เพื่อการศึกษา

1. เพื่อให้ข่าวสาร ความรู้ทั่วไปแก่ผู้ชม
2. เพื่อใช้ในการสอนผู้ชมบางกลุ่มโดยตรง เช่น รายการโทรทัศน์ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช หรือการใช้โทรทัศน์ในการสอนในบางสถาบัน โดยทำรายการเพื่อการสอนในรูปแบบต่าง ๆ ขึ้น
3. เพื่อสร้างแบบจำลองทักษะ หรือสถานการณ์บางอย่างสำหรับการอบรม หรือการฝึกประสบการณ์บางอย่าง โดยบันทึกเทปโทรทัศน์เอาไว้ เช่น แบบจำลองทักษะการสอน สถานการณ์ในการตัดสินใจของผู้บริหาร ฯลฯ
4. เพื่อใช้ในการให้ข้อมูลย้อนกลับ (FEEDBACK) โดยบันทึกเทปโทรทัศน์ไว้ เช่นกัน เช่น การให้นักศึกษาคูทดสอบ และบันทึกเทปโทรทัศน์ไว้ให้เขาดู และช่วยกันพิจารณาการสอนของนักศึกษาคนนั้นในการฝึกพูด หากเราให้ผู้พูดออกมาพูดหน้าชั้นและบันทึกเทปโทรทัศน์เอาไว้ และมาให้เขาชม เพื่อการพิจารณาในภายหลัง ฯลฯ

รูปแบบรายการโทรทัศน์การศึกษา

รูปแบบรายการ (Format) หมายถึงวิธีการนำเสนอรายการ ที่แตกต่างกันไป ซึ่งได้มีการแบ่งรูปแบบรายการไว้หลากหลายด้วยกัน สามารถสรุปได้เป็น 11 รูปแบบ คือ

1. รูปแบบรายการการ์ตูน
2. รูปแบบรายการสอนโดยตรง
3. รูปแบบรายการบรรยายประกอบเรื่อง
4. รูปแบบรายการสนทนา อภิปราย
5. รูปแบบรายการมิวสิควิดีโอ
6. รูปแบบรายการแสดงหรือการเล่นพื้นบ้าน
7. รูปแบบรายการละคร
8. รูปแบบรายการสาธิต ทดลอง
9. รูปแบบรายการเกม และการตอบปัญหา
10. รูปแบบรายการสารคดี
11. รูปแบบรายการกึ่งสารคดี

1. รูปแบบรายการการ์ตูน คือรายการ ที่เสนอเนื้อหาในลักษณะของภาพการ์ตูนทำให้เกิดความน่าสนใจ ติดตามชม การนำภาพการ์ตูนไปใช้ในการเรียนการสอนทำให้เกิดความน่าสนใจ การ์ตูนจึงมีคุณค่าทางการศึกษาในแง่ของความกระชับและดึงดูดความสนใจ

2. รูปแบบรายการการสอนตรง คือรายการที่เสนอการเรียนการสอนแบบหน้าชั้นเรียน หรือการบรรยายต่อหน้ากลุ่มคนในแต่ละเนื้อหาวิชา โดยมีผู้เรียนเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของรายการ ซึ่งแบ่งวิธีการนำเสนอได้ 3 วิธี คือ

2.1 ถ่ายทอดรายการสดด้วยระบบวงจรปิด อาจจะใช้ในห้องเรียนขนาดใหญ่ หรือการถ่ายทอดไปยังห้องเรียนต่าง ๆ ในบริเวณใกล้เคียงกัน ทำให้สอนผู้เรียนได้เป็นจำนวนมาก ๆ และผู้เรียนสามารถเห็นเหตุการณ์การสอนได้ชัดเจนเหมือนในห้องเรียนขนาดเล็กปกติ

2.2 ถ่ายทอดสดออกอากาศไปยังโรงเรียน สถาบันการศึกษาต่าง ๆ

2.3 บันทึกเทปโทรทัศน์ ซึ่งจะลดความบกพร่องต่าง ๆ ได้อย่างดี ก่อนที่จะนำไปสู่ผู้ชมหรือผู้เรียน อาจนำไปถ่ายทอดระบบวงจรปิดหรือวงจรเปิดก็ได้

3. รูปแบบรายการบรรยายประกอบเรื่อง คือ รายการที่มีผู้มาปรากฏตัวพูดคุยกับผู้ชมเพียงหนึ่งคน ส่วนมากจะมีภาพประกอบเพื่อมิให้หน้าผู้พูดตลอดเวลา รูปแบบการบรรยายประกอบเรื่องจะน่าสนใจเมื่อผู้ดำเนินรายการมีความรู้ และมีความสามารถในการพูดและเสนอเนื้อหาสาระ และต้องมีภาพ วิดีทัศน์หรือภาพยนตร์ประกอบ

4. รูปแบบรายการสนทนา อภิปราย คือ รายการที่มีการพูดคุยกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน โดยมีผู้ดำเนินการอภิปรายคอยป้อนประเด็น หรือคำถามให้ผู้ร่วมรายการแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นต่าง ๆ

5. รูปแบบรายการมิวสิกวิดีโอ คือ รายการที่เสนอภาพ หรือการแสดงประกอบเพลง เพลงที่ใช้บรรเลงส่วนใหญ่ หรือทั้งหมดเป็นเพลงไทยสากลที่บรรเลงด้วยเครื่องดนตรีประเภทสาย ประกอบด้วยวิวัฒนาการทางด้านดนตรี จังหวะของเพลงจึงเป็นจังหวะที่ร้อนแรง ช่วยให้เสียงเพลงเร้าใจยิ่งขึ้น

6. รูปแบบรายการแสดงหรือการเล่นพื้นบ้าน คือ การใช้สื่อพื้นบ้านประเภทต่าง นำมาเสนอในรายการ ประโยชน์ของสื่อพื้นบ้านในการให้การศึกษาและการพัฒนา จะเห็นได้ว่าสื่อพื้นบ้านมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ คตินิยม ค่านิยม และคุณธรรม จริยธรรมอันดีงามโดยผ่านเทคนิควิธีการแสดงของตัวละครต่าง ๆ ที่เข้าร่วมในการแสดงโดยมีบุคคลหลายฝ่ายที่นำเอาสื่อพื้นบ้านมาใช้กิจกรรมการศึกษาและการพัฒนา

7. รูปแบบรายการละคร คือ รายการที่เสนอเรื่องราวต่าง ๆ ด้วยการจำลองสถานการณ์เป็นละคร มีการกำหนดผู้แสดง จัดสร้างฉาก แต่งตัวและแต่งหน้าให้สมจริงสมจัง และใช้เทคนิคการละครเพื่อเสนอเรื่องราวให้เหมือนจริงมากที่สุด ใช้ได้ทั้งรายการบันเทิงและรายการเพื่อการศึกษา

8. รูปแบบรายการสาธิต ทดลอง คือ รายการที่เสนอ “วิธีทำ” สิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อให้ผู้ชมได้แนวทางนำไปปฏิบัติจริง เช่น รายการประดิษฐ์งานฝีมือต่าง ๆ รายการปรุงอาหาร เป็นต้น

9. รูปแบบรายการเกม และการตอบปัญหา คือ รายการที่จัดให้มีการแข่งขันระหว่างกลุ่มที่ร่วมรายการให้มีการเล่นเกม หรือตอบปัญหา สามารถดึงดูดความสนใจของผู้ร่วมรายการ

ด้วยดี เพราะมีส่วนร่วมในการกระทำและเรียนรู้ด้วยตนเองมากกว่าเป็นฝ่ายดู และทำให้เกิดทักษะต่าง ๆ ในการเล่นเกมระหว่างคนหลายคนจะทำให้เกิดบรรยากาศของสังคม เป็นการฝึกให้รู้จักตัดสินใจ แก้ปัญหา และช่วยลดความขัดแย้งระหว่างบุคคลได้

10. รูปแบบรายการสารคดี คือ รายการที่เสนอเรื่องราวโดยการบันทึกภาพตามความเป็นจริง หรือโดยการสร้างสรรค์ขึ้นใหม่อย่างเหมาะสม เพื่อที่จะดึงดูดใจทางด้านเหตุผลและอารมณ์ รวมทั้งเป็นการขยายความรู้ ความเข้าใจ โดยเสนอวิธีการตั้งปัญหา และแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง

11. รูปแบบรายการกึ่งสารคดี คือ รายการที่มีผู้ดำเนินรายการทำหน้าที่เดินเรื่องพูดคุยกับผู้ชม และให้เสียงบรรยายตลอดรายการ โดยมีผู้ดำเนินรายการปรากฏตัวตอนต้น ตอนกลาง เท่าที่จำเป็น และตอนสรุปรายการ นอกนั้นเป็นภาพแสดงเรื่องราว หรือกระบวนการตามธรรมชาติ อาจมีตัวแทนไปสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามาแทรกเพื่อเสริมความคิดเห็นได้ ผู้ดำเนินรายการอาจพูดในห้องส่ง หรือพูดในสถานที่ถ่ายทำจริง (คัตียา เพชรชูช่วย. 2537 : 26-32)

จากรูปแบบรายการโทรทัศน์ทางการศึกษาทั้ง 11 รูปแบบ ผู้วิจัยได้สนใจนำรูปแบบรายการแบบละครมาใช้ในการดำเนินเรื่องของนิทาน

รายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาแบบละคร

ละคร (Drama) หมายถึง การแสดงเพื่อให้เกิดความบันเทิงและเป็นวิธีการที่เก่าแก่และง่ายที่สุดในการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการติดต่อ เริ่มตั้งแต่มนุษย์พยายามที่จะสื่อความหมายกันด้วยท่าทาง (ภรณ์ คุรุรัตน์. 2526 : 2) โดยมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ เรื่อง การแสดงและผู้ชม

ละครโทรทัศน์เป็นการผสมผสานระหว่างความสามารถในการเขียนบท การแสดง การจัดฉาก การถ่ายภาพ การตัดต่อ ตลอดจนการให้แสงและเสียงประกอบการแสดงทางภาพยนตร์กับการแสดงทางโทรทัศน์มีข้อแตกต่างกันอยู่ ขณะที่ในภาพยนตร์จะเน้นในด้านการแสดง บทบาท และสภาพแวดล้อมของเหตุการณ์ ละครโทรทัศน์จะแสดงให้เห็นถึงปฏิกริยาของตัวละคร โดยเน้นในด้านการพัฒนาตัวละคร ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ และบทสนทนา ซึ่งสื่อโทรทัศน์สามารถที่จะรวมสิ่งเหล่านี้ไว้ได้ในทุก ๆ ด้านอยู่แล้ว นอกจากนี้โทรทัศน์มีจอขนาดเล็ก และผู้ชมอยู่ใกล้จอ จึงสามารถเพ่งความสนใจตรงไปยังรายละเอียดบางจุดได้ง่าย และในภาพในระยะใกล้ซึ่งในภาพยนตร์ เราสามารถจะเห็นสิ่งนั้นใหญ่โตมาก ทั้งนี้เพราะมีจอขนาดใหญ่ ซึ่งจะทำให้ผู้ชมมีความรู้สึกในด้านฉาก และการมีส่วนร่วมที่มากกว่าไปด้วย

การนำเสนอรายการการศึกษาด้วยรูปแบบของละคร ย่อมเป็นที่น่าสนใจมากที่สุดแต่ขณะเดียวกันก็เป็นการยากที่สุดในการผลิต ด้วยต้องอาศัยความสามารถสูงมาก

การเตรียมรายการ

การจัดทำรายการละครโทรทัศน์ อาจทำได้สองแบบคือ

1. การนำเสนอเรื่องที่มีอยู่ดัดแปลงเป็นบทโทรทัศน์ ทั้งนี้อาจเป็นเรื่องจากนิยาย เรื่องสั้นร่วมสมัย หรือวรรณคดี อย่างไรก็ตามในการดัดแปลงบทโทรทัศน์นั้นผู้เขียนบทโทรทัศน์จะต้องเข้าใจธรรมชาติของสื่อเป็นอย่างดี เพราะการถ่ายทอดเป็นตัวอักษรกับการถ่ายทอดเป็นภาพ ย่อมไม่เหมือนกัน การทำบทละครโทรทัศน์ อาจจะนำเนื้อเรื่องเดิมมาวางเค้าโครงเรื่องใหม่เพื่อสร้างความน่าสนใจให้มากขึ้น แต่ทั้งนี้จะต้องรักษาเนื้อเรื่องเดิมของผู้ประพันธ์โดยเคร่งครัด อีกประการหนึ่งผู้เขียนบทจะต้องทราบถึงความยาวของรายการประกอบด้วย

2. การเขียนบทจากความคิดใหม่ บางครั้งเราไม่สามารถที่จะหาเนื้อเรื่องที่มีอยู่แล้วให้ตรงกับเนื้อหาวิชาที่เราจะถ่ายทอด จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเขียนขึ้นใหม่ให้ตรงกับประเด็นที่ต้องการ ทั้งนี้อาจเริ่มต้นด้วยการตั้งจุดมุ่งหมายของเรื่อง ควรสร้างบุคลิกของตัวละครซึ่งควรมีชีวิตชีวา และความสมจริงสมจังของเรื่องส่วนหนึ่งก็ขึ้นอยู่กับสิ่งนี้ การจินตนาการถึงสถานที่ของการดำเนินเรื่องและการสร้างบทสนทนาระหว่างตัวละคร สิ่งเหล่านี้เป็นองค์ประกอบพื้นฐานของบทละคร

ควรมีการปรึกษางานร่วมกันระหว่างผู้กำกับรายการ ผู้กำกับเวที ผู้เขียนบทโทรทัศน์ ฝ่ายแสง ฝ่ายเสียง และฝ่ายกล้อง เพื่อสร้างสรรค์งานออกมาให้ดีและมีคุณค่ามากที่สุด

การนำเสนอรายการ

ละครโทรทัศน์มีวิธีการพื้นฐานสองประการในการนำเสนอ คือในรูปแบบกึ่งนิ่ง (Semi-Static Approach) กล้องโทรทัศน์จะเคลื่อนกล้องเพียงรอบ ๆ จุดที่วางกล้องในระยะห่างจากจุดนี้เพียงจำกัด และปกติมักจะเปลี่ยนภาพหรือขนาดของภาพด้วยวิธีซูม และอีกวิธีหนึ่งคือรูปแบบการเคลื่อนกล้อง (Dynamic Approach) กล้องโทรทัศน์จะเคลื่อนที่ในการจับภาพไปเรื่อย ๆ เพื่อจับภาพการแสดง พัฒนาภาพในรูปแบบต่าง ๆ ขึ้นมา จะเห็นว่าวิธีการแรกนั้นง่ายกว่า ในการวางแผนและกำกับรายการ และใช้บุคลากรในการผลิตน้อยกว่า แต่ภาพที่ออกมาจะดูธรรมดา ๆ ส่วนรูปแบบที่สองแม้จะให้ภาพที่น่าดูกว่า (หากทำได้ดี) แต่การถ่ายภาพ การกำกับรายการต้องอาศัยทักษะอย่างมาก รวมทั้งการวางแผนอย่างเป็นระบบและรอบคอบ

การสร้างละครเพื่อความรู้ มีแนวทางที่ทำให้ผู้ชมเกิดความรู้ได้หลายประการ คือ

1. เสนอเนื้อหาสาระที่เป็นความรู้โดยตรง เช่น ละครที่ต้องการให้ความเข้าใจแง่มุมทางกฎหมาย โดยใช้เนื้อเรื่องและตัวละครแสดงให้เห็นจริงจะทำให้ผู้ชมเข้าใจได้ชัดเจนสมจริงสมจัง
2. สอดแทรกความรู้ในการเจรจา ในลักษณะซักถามโต้ตอบ
3. สอดแทรกความรู้ทางการแสดงออก การแต่งกาย การสร้างฉากเพื่อให้ความรู้ทางวัฒนธรรม จารีตประเพณี

ประโยชน์ของการใช้สื่อการสอนแบบละคร

สื่อการสอนแบบละครสามารถจัดประสบการณ์ทั้งทางตรงแก่ผู้เรียนที่มีส่วนแสดงและประสบการณ์รองแก่ผู้เรียนที่เป็นผู้ชม ดังนั้นสื่อการสอนแบบละครจึงเอื้อประโยชน์ต่อการเรียนการสอนเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. สร้างความจำให้แม่นยำและคงทน สิ่งที่จะเกิดขึ้นในละครจะติดตาตรึงใจผู้เรียนอยู่ได้เป็นเวลานาน ไม่ว่าผู้เรียนจะอยู่ในฐานะที่มีส่วนในการแสดง การจัดแสดง หรือผู้ชม
2. ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น
3. สนองความต้องการของผู้เรียนไปตามแนวสนใจ
4. พัฒนาการสร้างและการใช้จินตนาการตลอดจนความคิดสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้อย่างถูกต้อง
5. พัฒนาคุณค่าส่วนบุคคล ด้านรสนิยม ความมีสุนทรีย์และความซาบซึ้งในศิลปะวัฒนธรรม (อมรา ปฐภิญโญบุรณ. 2521 : 73-75)

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์

ทอแรนซ์ (Torrance. 1962 : 16) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการของความรู้สึกที่ไวต่อปัญหา หรือเป็นความสามารถของมนุษย์ในการคิดแก้ปัญหาด้วยการคิดที่ลึกซึ้งนอกเหนือไปจากลำดับขั้นของการคิดอย่างปกติธรรมดา เป็นลักษณะภายในของบุคคลที่จะคิดหลายแง่หลายมุม ประสมประสานกันจนเกิดเป็นผลผลิตใหม่ที่ถูกต้องและสมบูรณ์

วอลแลช และโคแกน (Wallach and Kogan. 1965 : 13-14) ได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่า ความคิดสร้างสรรค์หมายถึงความคิดโยงสัมพันธ์ (Association) และคนที่มีความคิดสร้างสรรค์ คือ คนที่สามารถคิดอะไรได้อย่างสัมพันธ์กันเป็นลูกโซ่ เช่น เมื่อเห็นกระดาษก็นึกถึงดินสอ ปากกา สี พู่กัน ภาพวาด สมุด จดหมาย ฯลฯ ยิ่งคิดมาเท่าไร ยิ่งแสดงถึงปริมาณความคิดสร้างสรรค์มากเท่านั้น

เวสคอตและสมิท (Wescotts and Smith. 1967 : 2) ได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่าเป็น กระบวนการทางสมองที่ดึงเอาประสบการณ์เดิมมาจัดในรูปใหม่ ซึ่งลักษณะใหม่นั้นเป็นความใหม่ของแต่ละบุคคลเท่านั้นไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งใหม่ระดับโลก

กิลฟอร์ด (Guilford. 1976: 16) ได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถทางสมอง เป็นความสามารถ “คิดได้หลายทิศทาง” หรือ “แบบอเนกนัย” ซึ่งความคิดสร้างสรรค์นี้ประกอบด้วยลักษณะความคิดริเริ่ม (Originality) ความคล่อง

ในการคิด (Fluency) ความยืดหยุ่นในการคิด (Flexibility) และความคิดละเอียดลออ (Elaboration)

วอร์นีย์ โสมประยูร (2521 : 16) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถทางสมองที่ประดิษฐ์สร้างสิ่งใหม่ที่ผิดแผกแตกต่างออกไปจากที่เคยเห็นเคยรู้จัก โดยอาศัยความรู้ต่าง ๆ ที่เป็นประสบการณ์เดิมมาเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ ในสถานการณ์ใหม่ สิ่งที่เกิดขึ้นอาจจะสมบูรณ์อย่างแท้จริงหรือเป็นเพียงกระบวนการหรือวิธีการก็ได้ แต่ต้องเป็นสิ่งที่มีความประโยชน์

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523 : 4) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการแก้ปัญหาอย่างลึกซึ้งซึ่งนอกเหนือจากลำดับขั้นตอนความคิดตามปกติ เป็นลักษณะภายในของบุคคลที่จะคิดหลายแง่หลายมุมผสมผสานกัน จนได้ผลผลิตใหม่ที่ถูกต้องสมบูรณ์

สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ (2531 : 1) ได้ให้คำนิยามของความคิดสร้างสรรค์ที่มีผู้นิยามไว้ในแง่มุมต่าง ๆ กันดังนี้

1. ความคิดสร้างสรรค์ คือความสามารถที่จะประดิษฐ์หรือคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ หรือองค์ประกอบแบบที่ไม่มีใครจัดทำมาก่อน ในวิถีทางที่ทำให้เกิดสิ่งประดิษฐ์หรือแนวคิดที่มีคุณค่าและมีความงาม (Haimowitz & Haimowitz. 1973)
2. ความคิดสร้างสรรค์ คือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่มีขอบเขตจำกัด บุคคลสามารถมีความคิดสร้างสรรค์ในหลายแบบและผลของความคิดสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้นนั้นมีมากมายไม่มีขีดจำกัดเช่นกัน (Torrance. 1971)
3. ความคิดสร้างสรรค์คือการแก้ปัญหาและความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการที่ซับซ้อนเข้าใจยาก และหาข้อสรุปไม่ได้ง่าย (Owen, et al. 1978)
4. ผลงานที่สร้างสรรค์จะต้องมีลักษณะดังนี้คือ มีความแปลกใหม่ และมีคุณค่า โดยงานสร้างสรรค์ต้องเป็นที่ยอมรับว่ามีความถูกต้อง คือสามารถใช้งานได้ หรือดีงามคือ สวย ไพเราะ หรือสุนทรีย์ภาพ (Good & Brophy. 1980)
5. ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการที่นำไปสู่ผลงานจินตนาการที่มีความเป็นตัวของตัวเอง ไม่ซ้ำแบบใครและขณะเดียวกันก็มีคุณค่าในตัว (Reilly & Lewis. 1983)
6. ความคิดสร้างสรรค์เป็นเรื่องราวของความคล่อง (Fluency) ความยืดหยุ่น (Flexibility) และความแปลกใหม่ (Originality) (Guilford. 1959)
7. ความคิดสร้างสรรค์คือความสามารถเชื่อมโยงสัมพันธ์องค์ประกอบในแบบใหม่ ๆ ได้โดยการเชื่อมโยงสัมพันธ์นั้นตอบสนองต่อข้อกำหนดบางประการ หรือให้ประโยชน์บางอย่างได้ ถ้าสิ่งที่นำมาเชื่อมโยงกันนั้นมีความห่างไกลกันมากเพียงใด การเชื่อมโยงสัมพันธ์ก็มีความสร้างสรรค์มากขึ้นเพียงนั้น (Mednick. 1962)
8. ความคิดสร้างสรรค์เปรียบเสมือนความรัก คือเป็นสิ่งที่มหัศจรรย์ยากแก่การให้คำจำกัดความ (Guilford. 1967)

9. งานสร้างสรรค์ต้องเป็นสิ่งที่แปลกใหม่และเป็นที่ยอมรับว่ามีประโยชน์ หรือน่าจะมีประโยชน์ หรือเป็นสิ่งที่พอใจของคนกลุ่มหนึ่งในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ (Stien. 1962)

10. ลักษณะบางประการที่มีผลต่อความคิดริเริ่มคือ สติปัญญา แบบของการคิด แรงจูงใจ และค่านิยม ลักษณะเหล่านี้มีส่วนช่วยให้บุคคลสามารถคิดแตกต่างไปจากคนอื่นได้ แต่ก็ไม่ได้รับประกันว่า ลักษณะเหล่านั้นจะทำให้คนมีความคิดริเริ่มได้เสมอไป (Jackson & Messick. 1965)

อารี รังสินธ์ (2532 : 5) ได้กล่าวไว้ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการทางสมอง ที่คิดในลักษณะอนาณัย อันนำไปสู่การคิดค้นพบสิ่งแปลกใหม่ด้วยการคิดดัดแปลง ประยุกต์จากความคิดเดิมผสมผสานกันให้เกิดสิ่งใหม่ ซึ่งรวมทั้งการประดิษฐ์คิดค้นพบสิ่งต่าง ๆ ตลอดจนวิธีคิด ทฤษฎี หลักการ ใดสำเร็จ มิใช่คิดในสิ่งที่เป็นไปได้แต่ต้องควบคู่กันไปกับความพยายามที่จะสร้างความคิดค้นหรือจินตนาการเรียกว่า จินตนาการประยุกต์ จึงจะทำให้เกิดผลงานจากความคิดสร้างสรรค์

ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์

ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์มี 5 ทฤษฎี ดังนี้

1. ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของนักจิตวิทยา จิตวิเคราะห์

แนวความคิดของทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ของนักจิตวิทยากลุ่มจิตวิเคราะห์ โดยมี فروยด์ (Freud) จิตแพทย์ชาวเวียนนาเป็นผู้นำกลุ่ม ได้ให้ความคิดเห็นว่า ความคิดสร้างสรรค์เกิดจากความขัดแย้งระหว่างแรงขับทางเพศ ซึ่งถูกผลักดันออกมาโดยจิตใต้สำนึกกับความรู้สึกผิดชอบชั่วดีในสังคม ดังนั้นเพื่อให้แรงขับทางเพศได้แสดงออกมาในรูปหรือพฤติกรรมที่สังคมยอมรับได้ จึงเปลี่ยนเป็นความคิดสร้างสรรค์

فروยด์ยังให้ทรรศนะเพิ่มเติมว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นลักษณะของความร่าเริงแจ่มใส ผ่อนคลาย อิสระหรือลักษณะของความเป็นเด็กซึ่งบริสุทธิ์เป็นธรรมชาติเป็นตามสภาพที่แท้จริง ไม่เสแสร้งหรือปรุงแต่งและมีความคิดแจ่มใส บริสุทธิ์ สนุกสนาน ไม่มีความคิดยึดติดต่อสิ่งใด ไม่เกรงเกรียด

2. ทฤษฎีโครงสร้างทางเชาห์ปัญญา (The Structure of Intellect)

กิลฟอร์ด ได้อธิบายโครงสร้างของสมรรถภาพทางสมองไว้ 3 มิติดังนี้

มิติที่ 1 เนื้อหา (Content) หมายถึง ข้อมูลหรือสิ่งเร้าที่เป็นสื่อในการคิด ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะคือ

1. ภาพ (Figural) หมายถึง ข้อมูลที่เป็นรูปธรรมที่จะรับรู้และทำให้เกิดความรู้สึกนึกคิดได้ เช่น ภาพต่าง ๆ

2. สัญลักษณ์ (Symbol) หมายถึง ข้อมูลที่อยู่ในรูปของเครื่องหมายต่าง ๆ เช่น ตัวอักษร โน้ตดนตรี ตัวเลขรวมทั้งสัญลักษณ์ต่าง ๆ

3. ภาษา (Semantic) หมายถึง ข้อมูลที่อยู่ในรูปถ้อยคำที่มีความหมายต่าง ๆ สามารถใช้ติดต่อสื่อสารได้ เช่น พ่อ แม่ เพื่อน โกรธ ชอบ ดีใจ เสียใจ แต่บางอย่างไม่อยู่ในรูปถ้อยคำก็มี เช่น ภาษาใบ้

4. พฤติกรรม (Behavioral) หมายถึง ข้อมูลที่เป็นการแสดงออก กิริยาอาการ การกระทำที่สามารถสังเกตเห็น รวมทั้งทัศนคติ การรับรู้ การคิด เช่น การยิ้ม การหัวเราะ การแสดงความคิดเห็น

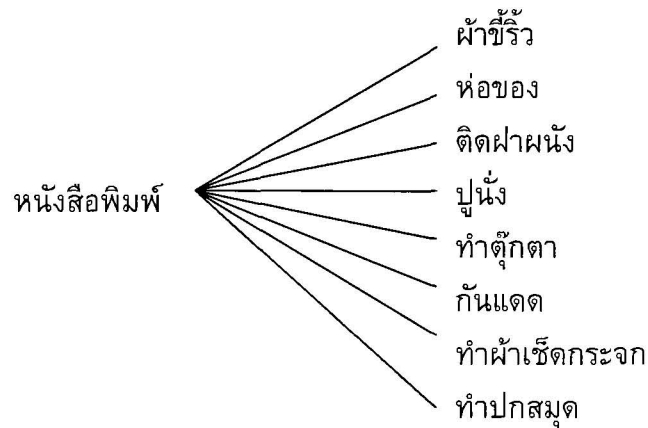
มิติที่ 2 การคิด (Operation) หมายถึง มิติที่แสดงลักษณะกระบวนการทำงานของสมองในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ลักษณะ คือ

1. การรู้จักและเข้าใจ (Cognition) หมายถึง ความสามารถในการตีความ สมองเมื่อเห็นสิ่งเร้าแล้วเกิดการรับรู้เข้าใจในสิ่งนั้น และบอกได้ว่าเป็นอะไร ได้ทันทีทันใด เช่น เมื่อเห็นของเล่นรูปร่างกลม ๆ ทำด้วยยางผิวเรียบ ก็บอกได้ว่าลูกบอล

2. การจำ (Memory) หมายถึง ความสามารถในการเก็บสะสมความรู้และข้อมูลต่าง ๆ ไว้ได้และสามารถระลึกได้เมื่อต้องการออกมาในรูปเดิมได้ตามต้องการ เช่น การจำ หมายเลขประจำตัว การท่องสูตรคูณ

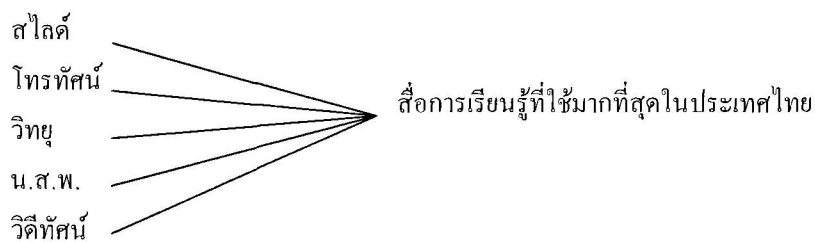
3. การคิดแบบอเนกนัย (Divergent thinking) เป็นความสามารถในการคิดตอบสนองต่อสิ่งเร้าได้หลายรูปแบบหลายแง่มุมหลายทิศทาง คิดหาคำตอบได้โดยไม่จำกัดจำนวนมาก สิ่งเร้าที่กำหนดให้ในเวลาจำกัด เช่น ให้บอกสิ่งที่ยืนต้นด้วยคำว่าน้ำ มาให้มากที่สุด

อาร์ รังสินันท์ (2532 : 25-26) ได้อธิบายว่า การคิดแบบอเนกนัยหรือความคิดกระจาย หมายถึง ความสามารถในการคิดตอบสนองต่อสิ่งเร้าได้หลายรูปแบบ หลายแง่มุม แตกต่างกันไป เช่น หนังสือพิมพ์ใช้ทำอะไรได้บ้าง ให้บอกมาให้มากที่สุด ผู้ที่คิดได้มาก แปลก มีเหตุ มีผล คือผู้ที่มีความคิดอเนกนัย และกิลฟอร์ด (Guilford) ได้อธิบายว่า ความคิดอเนกนัยก็คือความคิดสร้างสรรค์นั่นเอง จากตัวอย่าง แสดงคำตอบได้โดยเขียนแผนผัง ดังนี้

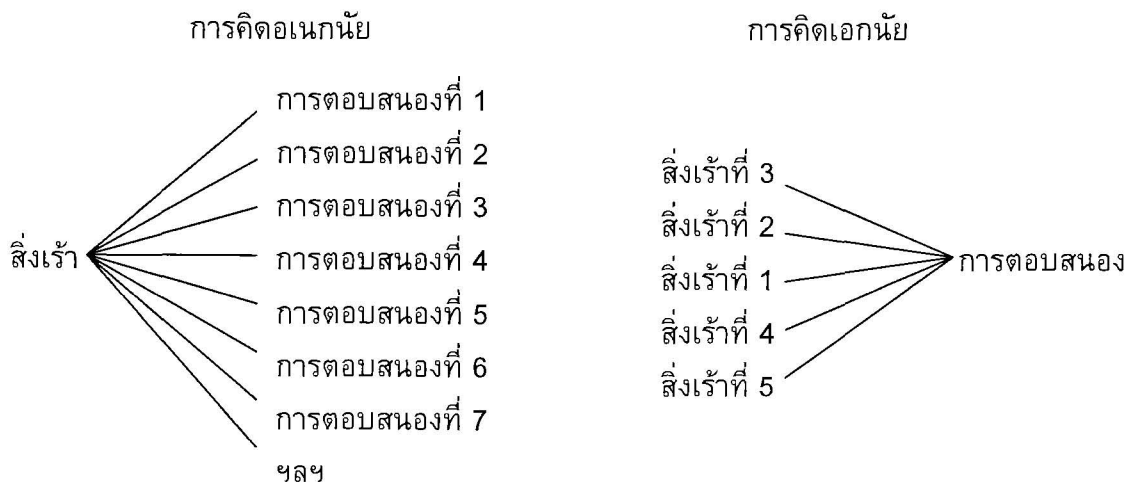

4. คิดแบบเอกนัย (Convergent thinking) เป็นความสามารถทางสมองของบุคคลที่สามารถสรุปข้อมูลที่ดีที่สุด จากข้อมูลที่กำหนดให้และการสรุปเป็นคำตอบนั้นจะเน้นเพียง คำตอบเดียว เช่น การเลือกคำตอบในการทำข้อสอบแบบเลือกตอบ

อารี รังสินันท์ (2533 : 26-27) ได้อธิบายว่าการคิดแบบเอกนัยหรือความคิดรวมหมายถึง เป็นความสามารถในการคิดหาคำตอบที่ดีที่สุดจากข้อมูล หรือสิ่งเร้าที่กำหนด และคำตอบที่ถูกต้องก็มีเพียงคำตอบเดียว จากตัวอย่างแสดงคำตอบโดยเขียนเป็นแผนผังได้ดังนี้

และได้เปรียบเทียบความคิดอเนกนัยกับความคิดเอกนัย ตามแผนผังดังนี้

จากแผนภาพอธิบายได้ว่าความคิดแบบ
อเนกนัย หรือการคิดแบบกระจาย คือ
การคิดตอบสนองได้หลายรูปแบบหลาย
ทิศทางจากสิ่งเร้าเดียว

จากแผนภาพอธิบายได้ว่า ความคิดแบบ
เอกนัยหรือการคิดรวม คือการคิดตอบ
สนองที่ดีที่สุดเพียงวิธีเดียวจากสิ่งเร้า
หลายวิธี

5. การประเมินค่า (Evaluation) หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่สามารถหาเกณฑ์
ที่สมเหตุสมผลเกี่ยวกับความดี ความงาม ความเหมาะสม จากข้อมูลที่กำหนดให้

มิติที่ 3 ผลการคิด (Products) เป็นมิติที่แสดงถึงผลในการตอบสนองสิ่งเร้า ซึ่งเป็นวิธี
การคิดตามมิติที่ 2 ผลที่ออกมาเป็นมิติที่ 3 ซึ่งแบ่งเป็น 6 ลักษณะ คือ

1. หน่วย (Unit) หมายถึง ส่วนย่อย ๆ ที่ถูกแยกออกมา มีคุณสมบัติเฉพาะของตนเอง
ที่แตกต่างไปจากสิ่งอื่น ๆ เช่น หมา แมว มด นก เป็นต้น

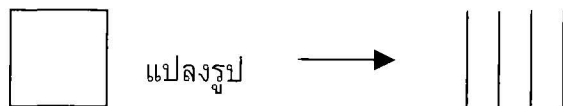
2. จำพวก (Classes) หมายถึง กลุ่มของสิ่งที่มีคุณสมบัติบางประการร่วมกัน เช่น สุนัข
ปลาวาฬ คนเป็นพวกเดียวกัน เพราะต่างเลี้ยงลูกด้วยนมเหมือนกัน

3. ความสัมพันธ์ (Relations) หมายถึง ผลของการเชื่อมโยงความคิดแบบต่าง ๆ ตั้ง
แต่ 2 หน่วย เข้าด้วยกัน โดยอาศัยลักษณะบางประการเป็นเกณฑ์ อาจอยู่ในรูปของ หน่วยกับ
หน่วยจำพวกกับจำพวก ระบบกับระบบ เช่น พระกับวัด นกกับวัว เป็นความสัมพันธ์ระหว่าง สิ่ง
มีชีวิตกับที่อยู่อาศัย

4. ระบบ (System) หมายถึง การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของผลที่ได้หลาย ๆ คู่เข้า
ด้วยกันอย่างมีระบบ เช่น 2 4 6 8 เป็นระบบเลขคู่

5. การแปลงรูป (Transformation) หมายถึง การแปลงรูป ปรับปรุง การให้นิยามใหม่
การตีความหมาย การขยายความหรือการจัดองค์ประกอบของข้อมูลที่กำหนดให้เสียใหม่ เพื่อ
นำไปใช้ในวัตถุประสงค์อื่น เช่น

การเปลี่ยนรูปสี่เหลี่ยมเป็นเส้นตรงสี่เสียดังรูป

6. การประยุกต์ (Implication) หมายถึง ความเข้าใจในการนำข้อมูลไปใช้ขยายความ
เพื่อการพยากรณ์หรือคาดคะเนข้อความในตรรกวิทยา ประเภท " ถ้า.....แล้ว....." ก็เป็นพวกใช้
การคาดคะเนโดยอาศัยเหตุและผล

3. ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของมนุษยนิยม

มาสโลว์ (Maslow) และ โรเจอร์ส (Rogers) เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญของแนวความคิดกลุ่มนี้ โดยมีความคิดว่าผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์เป็นผู้ที่รู้จักตนเองตรงตามสภาพที่เป็นจริง เข้าใจตนเอง ยอมรับตนเองทั้งในส่วนบกพร่องและส่วนดี รู้ทั้งจุดอ่อนและตระหนักในความสามารถของตนเอง ฟังตนเอง ริเริ่มและนำตนเองได้ สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่มีอิสระเสรีภาพในการคิดตัดสินใจเลือกทำสิ่งต่าง ๆ โดยไม่ให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน มองเห็นศักดิ์ศรีและคุณค่าของตนเอง และสามารถสร้างสรรค์ตนเองและสังคมให้เกิดประโยชน์สุข

การที่บุคคลสามารถพัฒนาและไปถึงเป้าหมายดังกล่าวนั้น กลุ่มมนุษยนิยมได้เน้นถึงสถานการณ์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ว่า จะต้องประกอบด้วย

1. ภาวะความปลอดภัยทางจิต กล่าวคือ

1.1 การยอมรับในค่าของคนแต่ละคน เคารพในสิทธิและความคิดเห็น

1.2 ไม่มีการตีราคา ประเมิน หรือเปรียบเทียบความคิดเห็นและผล

งาน ทุกคนทำงานด้วยความสบายใจ ไม่ต้องหวั่นวิตก และเกรงการถูกลงโทษหรือตำหนิหรือตัดสินว่าไม่ดี

1.3 ความมั่นใจในตนเอง มีแนวโน้มที่จะตัดสินใจด้วยตนเอง และเต็มใจที่จะรับผิดชอบในความสำเร็จหรือความล้มเหลวของตนเองได้

2. ภาวะที่มีเสรีภาพในการแสดงออก กล่าวคือ

2.1 มีจิตใจกว้างที่จะเปิดรับประสบการณ์ เต็มใจจะรับรู้ความคิด มีความสนใจต่อเหตุการณ์ และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโลก รวมทั้งประเด็นข้อถกเถียงที่ยังไม่ยุติ

2.2 ปรารถนาที่จะเล่นกับความคิด และสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ

4. ทฤษฎีความคิดสองลักษณะ

แนวความคิดของทฤษฎีความคิดสองลักษณะเกี่ยวกับการทำงานของสมองของมนุษย์ โดยเริ่มต้นศึกษาและทดลองของนักจิตวิทยาคลินิก ซึ่งมีแนวคิดเบื้องต้นว่าเฝ้าพันธุ์ของมนุษย์อยู่รอดสืบสายมาจนถึงคนรุ่นปัจจุบันได้ก็เพราะมนุษย์มีสองอันเชี่ยวชาญ ซึ่งเกิดจากการทำงานของสมองที่มีสองส่วนโดยแบ่งหน้าที่กันทำในแต่ละส่วน และจากการค้นคว้าทดลองเกี่ยวกับการทำงานของสมองสองซีกของมนุษย์มาเป็นเวลา 15 ปี นักวิทยาศาสตร์ในปัจจุบันจึงสรุปได้ว่ามนุษย์แต่ละคนมีสมองสองซีก คือสมองซีกซ้ายและสมองซีกขวาซึ่งทำหน้าที่แตกต่างกันอย่างชัดเจนต่อการรับรู้ความเป็นไปของสิ่งต่าง ๆ

ความคิดสร้างสรรค์ เกิดจากการทำงานของสมองซีกขวาซึ่งทำหน้าที่คิดจินตนาการ ความคิดแปลก ๆ ใหม่ ๆ ความซาบซึ้งในดนตรี ศิลปะ เป็นต้น ส่วนสมองซีกซ้ายเป็นส่วนที่คิด

และมีการทำงานออกมาเป็นรูปธรรม เช่น การวิเคราะห์ การหาเหตุผล เป็นต้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

สมองซีกซ้าย	สมองซีกขวา
- สรรหาถ้อยคำ	- ไม่มีถ้อยคำ
- วิเคราะห์	- สังเคราะห์
- ใช้เหตุผล	- หยั่งรู้
- เชิงตรรกวิทยา	- ความคิดเชิงสร้างสรรค์
- ความแบ่งเบา	- ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
- มีกาลเวลา	- ไม่มีกาลเวลา
- โนม์เอียงเข้าหากฎเกณฑ์ทาง คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และ ศิลปะ	- โนม์เอียงเข้าหากฎเกณฑ์ของ ดนตรี

ดังนั้นหากสมองทั้งสองซีกได้มีการพัฒนาอย่างเหมาะสมก็จะสามารถทำคุณประโยชน์ต่าง ๆ แก่มนุษยชาติอย่างมหาศาล ทฤษฎีความคิดสองลักษณะจึงเป็นทฤษฎีพื้นฐานอีกทฤษฎีหนึ่งในการจัดและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของบุคคล

5. ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ออตา (The Model AUTA)

เป็นทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ที่เดวิส (Davis) และซัลลิแวน (Sullivan) คิดขึ้นในปี ค.ศ. 1980 โดยอธิบายว่าความคิดสร้างสรรค์ สามารถส่งเสริมให้พัฒนาขึ้นได้ด้วยการส่งเสริมกระบวนการคิดสร้างสรรค์และจัดลำดับขั้นของการพัฒนาซึ่งมี 4 ลำดับขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การตระหนักรู้ (Awareness) หมายถึง ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์เป็นขั้นตอนแรกที่จะทำให้บุคคลเพิ่มความสำนึกในเรื่องการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของแต่ละบุคคล เช่น การพัฒนาปรีชาญาณ การรู้จักและเข้าใจตนเอง ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเจริญก้าวหน้าและวิธีแก้ปัญหาในปัจจุบันและอนาคต

ขั้นตอนที่ 2 ความเข้าใจ (Understanding) ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและแจ่มแจ้งในธรรมชาติและความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง การที่บุคคลจะสนใจ และให้ความสำคัญกับความคิดสร้างสรรค์ที่เพิ่มขึ้นนั้น ก็ต่อเมื่อได้รับความรู้ เนื้อหา สารที่เกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งจะช่วยให้บุคคลเข้าใจและเห็นความสำคัญยิ่งขึ้น สารที่ควรจัดให้บุคคลได้เรียนรู้ ได้แก่เรื่องต่อไปนี้

1. บุคลิกภาพของบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์
2. ลักษณะกระบวนการคิดสร้างสรรค์
3. ความสามารถสร้างสรรค์ด้านต่าง ๆ

4. ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์
5. แบบสอบถาม แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์
6. เทคนิควิธีการฝึกคิดสร้างสรรค์
7. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดสร้างสรรค์

ขั้นตอนที่ 3 เทคนิควิธี (Techniques) เทคนิควิธีการที่ส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์หมายถึง เทคนิควิธีการกลยุทธในการฝึกกระบวนการความคิดสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมให้เกิดผลผลิตสร้างสรรค์ซึ่งรวมเทคนิคและวิธีการต่อไปนี้ด้วย คือ

1. การระดมพลังสมอง (Brainstorming)
2. ความคิดเชิงเทียบเคียง (Metaphoric thinking)
3. การฝึกจินตนาการ (Imagery training)

ขั้นตอนที่ 4 การตระหนักในความจริงของสิ่งต่าง ๆ (Actualization) หมายถึง การเพิ่มพูนศักยภาพในการเป็นมนุษย์ของแต่ละบุคคลอย่างแท้จริง เป็นการพัฒนาบุคคลไปสู่การรู้จักตนตรงตามสภาพที่เป็นจริง ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุด กล่าวคือ บุคคลสามารถดึงศักยภาพ ความสามารถและปรัชญาของแต่ละบุคคลมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและสังคมอย่างเต็มที่ซึ่งการรู้จักตนเองตรงตามสภาพที่เป็นจริง จะประกอบด้วยคุณลักษณะดังนี้

1. เป็นผู้เปิดรับประสบการณ์ต่าง ๆ มาปรับเข้ากับตนได้ดี
2. สนใจศึกษาเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของมนุษย์
3. มีความคิดริเริ่มในการนำตนเอง และริเริ่มผลิตสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง
4. มีความสามารถในการคิดยืดหยุ่นเพื่อปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงแนวทางในการดำเนินชีวิตให้เหมาะสมได้

องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์

กิลฟอร์ด (Guilford. 1976 : 138) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นความคิดแบบเอนกนัย คือ การคิดที่มีหลาย ๆ ลักษณะ หลายทิศทาง ความคิดต่าง ๆ ดังกล่าวประกอบด้วยความคิด 4 ลักษณะดังนี้คือ

1. ความคิดริเริ่ม (Originality)
2. ความคิดคล่องตัว (Fluency)
3. ความยืดหยุ่น (Flexibility)
4. ความคิดละเอียดลออ (Elaboration)

1. ความคิดริเริ่ม (Originality)

ความคิดริเริ่ม หมายถึง ความคิดที่แปลกใหม่ ไม่ซ้ำแบบใคร เป็นความคิดที่แตกต่างไปจากความคิดธรรมดา ความคิดริเริ่มอาจจะมาจากความคิดที่มีอยู่ก่อนแล้ว แต่เรานำมาดัดแปลงเพื่อให้กลายเป็นสิ่งใหม่ เช่นการประดิษฐ์คิดทำเครื่องบิน ผู้คิดก็จะมีพื้นฐานความคิดมาจากเครื่องบินที่มีอยู่แล้ว หรือการประดิษฐ์เรือหางยาว ผู้คิดก็จะมีพื้นฐานมาจากเรือพาย เป็นต้น บ่อยครั้งที่ความคิดริเริ่มจะต้องอาศัยจินตนาการแบบประยุกต์กล่าวคือเมื่อมีความคิดอะไรที่แปลกใหม่ออกมาแล้ว ก็จะต้องกลั่นกรองที่จะเสี่ยงหรือที่จะลองทำเพื่อทดสอบความคิดของตน เพื่อให้เกิดผลงานด้วย ดังนั้นจินตนาการกับการสร้างผลงานจึงเป็นสิ่งที่คู่กันของผู้ที่มีความคิดริเริ่ม

2. ความคิดคล่องตัว (Fluency)

ความคิดคล่องตัว หมายถึง ความคล่องแคล่ว หรือคล่องตัวในการคิดตอบสนองต่อสิ่งเร้าให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ หรือความสามารถที่จะคิดหาคำตอบที่เด่นชัดและตรงประเด็นมากที่สุด ดังนั้นความคิดคล่องตัวจึงเน้นในเรื่องของปริมาณความคิด ความคิดยิ่งมีปริมาณมากเท่าไร ย่อมแสดงว่าผู้นั้นมีความคิดคล่องตัวมากเท่านั้น

ความคิดคล่องตัวเป็นปริมาณของความคิดที่ไม่ซ้ำกันในเรื่องเดียวกัน โดยแบ่งเป็น

2.1 ความคิดคล่องแคล่วทางด้านภาษา (Word fluency) เป็นความสามารถในการใช้ถ้อยคำในรูปแบบต่าง ๆ ที่เป็นไปอย่างคล่องแคล่ว

2.2 ความคิดคล่องแคล่วทางการโยกย้ายสัมพันธ์ เป็นความสามารถที่จะคิดหาถ้อยคำที่เหมือนกัน หรือคล้ายกันให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ภายในเวลาที่จำกัด หรือเวลาที่กำหนด

2.3 ความคล่องแคล่วทางการแสดงออก เป็นความสามารถในการใช้วลีหรือประโยค กล่าวคือสามารถที่จะนำคำมาเรียงกันอย่างรวดเร็วเพื่อให้ได้ประโยคที่ต้องการ

2.4 ความคล่องแคล่วในการคิด เป็นความสามารถที่จะคิดสิ่งที่ต้องการภายในเวลาที่กำหนด เช่น ให้คิดหาประโยชน์ของก้อนหินมาให้ได้มากที่สุดภายในเวลาที่กำหนด คือ 5 นาที เป็นต้น

ความคิดคล่องแคล่วนี้มีความสำคัญต่อการแก้ปัญหา เพราะในการแก้ปัญหาจะต้องแสวงหาคำตอบหรือวิธีแก้ไขหลาย ๆ วิธี และต้องนำเอาวิธีการต่าง ๆ นั้นมาทดสอบหรือทดลอง จนกว่าจะพบวิธีการที่ถูกต้องตามที่ต้องการ

3. ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility)

ความคิดยืดหยุ่น หมายถึง ยืดหยุ่นทั้งความคิดและการกระทำ เป็นความสามารถในการปรับสภาพของความคิดในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ ความคิดยืดหยุ่นจะเป็นปริมาณของ

จำพวกหรือกลุ่มของประเภทที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้า และเช่นเดียวกับความคิดคล่องตัวคือ เน้นในเรื่องของปริมาณที่เป็นประเภทใหญ่ ๆ ซึ่งในแต่ละแขนงของประเภทใหญ่ ๆ นั้นก็จะเป็นความคิดแบบคล่องตัวนั่นเอง

ความคิดยืดหยุ่นเป็นตัวเสริมให้ความคิดคล่องตัวมีความแปลกที่แตกต่างออกไป หลีกเสี่ยงการซ้ำซากจำเจ เป็นการเพิ่มคุณภาพของความคิดให้มากขึ้น ด้วยการจัดเป็นหมวดหมู่และมีหลักเกณฑ์มากยิ่งขึ้น ประเภทของความคิดยืดหยุ่นแบ่งออกเป็น

3.1 ความคิดยืดหยุ่นที่เกิดขึ้นทันที เป็นความสามารถที่จะพยายามคิดให้ได้หลายอย่าง อย่างอิสระ เช่นคนที่มีความคิดยืดหยุ่นในการคิดด้านนี้ จะคิดได้ว่าประโยชน์ของก้อนหินมีอะไรบ้างหลายอย่าง ในขณะที่คนที่ไม่มีความคิดสร้างสรรค์จะคิดได้เพียงอย่างเดียวหรือสองอย่างเท่านั้น

3.2 ความคิดยืดหยุ่นทางด้านการดัดแปลง ซึ่งมีประโยชน์ต่อการแก้ปัญหา คนที่มีความยืดหยุ่นจะคิดได้ไม่ซ้ำกัน

4. ความคิดละเอียดลออ (Elaboration)

ความคิดละเอียดลออ หมายถึง ความคิดในรายละเอียดคิดเป็นขั้นตอน สามารถอธิบายให้เห็นภาพพจน์ได้อย่างชัดเจน ความคิดละเอียดลออจัดเป็นรายละเอียดที่นำมาตกแต่งและขยายความคิดครั้งแรกให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สำหรับพัฒนาการของความคิดละเอียดลออนั้น จะพบว่าบุคคลที่มีความคิดละเอียดลออสูงจะมีการสังเกตสูงตามไปด้วย และเด็กผู้หญิงมักมีความคิดละเอียดลออสูงกว่าเด็กผู้ชายในวัยเดียวกันอีกด้วยกล่าวคือยิ่งอายุมากขึ้น ความคิดละเอียดลออก็จะมากขึ้นตามไปด้วย

ต่อมาในปี 1971 กิลฟอร์ด และฮอฟเนอร์ (Guilford and Hoepfner. 1971 : 125 – 143) ได้ศึกษาองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์เพิ่มเติม และพบว่า ความคิดสร้างสรรค์ต้องมีย่อยประกอบอย่างน้อย 8 องค์ประกอบคือ

1. ความคิดริเริ่ม (Originality)
2. ความคิดคล่องตัว (Fluency)
3. ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility)
4. ความคิดละเอียดลออ (Elaboration)
5. ความคิดไวต่อปัญหา (Sensitivity of Problem)
6. ความสามารถในการให้นิยามใหม่ (Redefinition)
7. ความซึมซาบ (Penetration)
8. ความสามารถในการทำนาย (Prediction)

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523 : 7) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ดังนี้

1. ความคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึง ความคิดที่แปลกแตกต่างไปจากบุคคลอื่น
2. ความคิดว่องไว (Fluency) คือ ความคิดพรั่งพรั่ง ปริมาณการคิดพรั่งพรั่งออกมามากกว่าบุคคลอื่น ๆ
3. ความคิดคล่องตัว (Flexibility) ชนิดของความคิดที่ปรากฏออกมา จะแตกต่างกันออกไปโดยไม่ซ้ำกันเลย
4. ความคิดละเอียดลออประณีต (Elaboration) ความคิดที่แสดงออกมานั้นจะละเอียดลออสามารถที่จะนำมาทำให้สมบูรณ์และประณีตต่อไปได้อย่างเต็มที่
5. การสังเคราะห์ (Synthesis) คือ การรวบรวมสิ่งที่คิดได้มาทำให้มีความหมายและนำมาพัฒนาต่อไปให้สมบูรณ์เป็นจริงได้

ลักษณะเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์

คนส่วนมากคิดว่าความคิดสร้างสรรค์ มีความสัมพันธ์กับเชาวนปัญญา ความคิดดังกล่าวไม่ผิดจากความเป็นจริงนัก เพียงแต่เป็นความสัมพันธ์ในระดับต่ำ ทั้งนี้ เพราะเด็กที่มีระดับเชาวนปัญญาสูงไม่จำเป็นจะต้องมีความคิดสร้างสรรค์สูง และเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงก็ไม่จำเป็นจะต้องเป็นเด็กปัญญาเลิศ (วัลนิกา ฉลาดบาง. 2535 : 53) จากการศึกษาวิจัย หากนำมาสรุปจะพบว่า เด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์ มีบุคลิกภาพประจำตัวที่แตกต่างจากเด็กทั่ว ๆ ไป ดังนี้

1. อยากรู้ อยากเห็น มีความกระหายใคร่รู้ อยู่เป็นนิจ
2. ชอบเสาะแสวงหา สำรวจ ศึกษา ค้นคว้า และทดลอง
3. ชอบซักถาม และถามคำถามแปลก ๆ
4. ช่างสงสัย รู้สึกประหลาดใจในสิ่งที่พบเห็นเสมอ
5. ช่างสังเกต มองเห็นความแปลก ความผิดปกติ หรือช่องว่างที่ขาดหายไปได้ง่ายและเร็ว
6. ชอบแสดงออกมากกว่าจะเก็บกด ถ้าสงสัยสิ่งใดก็จะถามหรือหาคำตอบโดยไม่รีรอ
7. มีอารมณ์ขัน มองสิ่งต่าง ๆ ในแง่มุมที่แปลก
8. มีสมาธิดี
9. สนุกสนานกับการใช้ความคิด
10. สนใจสิ่งต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง
11. ความเป็นตัวของตัวเอง

พัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ของเด็กประถมศึกษา

อาร์ ริ่งสินันท์ สรุปการศึกษาพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ของเด็กอายุ 6 – 12 ปี โดย ลิกอน (Ligon) ในโครงการ Union College Character Research เมื่อ ค.ศ. 1957 ไว้ดังนี้

อายุ 6 – 8 ปี จินตนาการของเด็กจะใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากขึ้น ไม่ชอบฝันเฟื่อง และใช้การวาดภาพแทนความคิดคำนึง ในระยะนี้เด็กจะรักการเรียนรู้มาก สามารถเรียนรู้กฎเกณฑ์ที่ผู้ใหญ่กำหนดให้ แต่ก็ชอบสร้างกฎเกณฑ์ด้วยตนเอง โรงเรียนและผู้ใหญ่ควรจัดประสบการณ์ที่ทำหายและสนุกสนาน เช่น การเล่นเกมบทบาทสมมติ การมีกิจกรรมร่วมกับผู้ใหญ่ การเล่นกับเพื่อน ๆ เพื่อช่วยให้ความอยากรู้อยากเห็นของเด็กยังคงอยู่และพัฒนาต่อไป

ระยะนี้ถือเป็นระยะเวลาสำคัญที่จะช่วยให้เด็กได้ใช้ความคิดและแสดงออก ดังนั้น พ่อแม่หรือครูสามารถช่วยให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ได้ด้วยการตอบคำถามของเด็กอย่างตรงไปตรงมา

อายุ 8 – 10 ปี เด็กจะมีทักษะในการสร้างสรรคงาน และค้นพบวิธีสร้างสรรคผลงานในรูปแบบต่าง ๆ เพิ่มขึ้น แต่เนื่องจากเด็กชอบเป็นตัวของตัวเอง ชอบทำตัวเด่น สามารถถามเพื่อเพิ่มความรู้ ดังนั้น เด็กจึงควรได้รับโอกาสให้แสดงออก ซึ่งความคิดริเริ่มและความคิดคล่องตัวได้แสดงความสามารถในสิ่งที่เขาได้เรียนรู้ ด้วยการเปิดโอกาสให้แสดงทักษะและความสามารถ ตลอดจนได้กำลังใจและการสนับสนุนจากผู้ใหญ่

อายุ 10 – 12 ปี เด็กชอบสำรวจสิ่งต่าง ๆ เช่น เด็กหญิงชอบสำรวจหนังสือ เด็กชายชอบประสบการณ์ตรง เนื่องจากช่วงนี้เป็นระยะที่สำคัญที่สุดของการอ่าน ดังนั้น เด็กจึงมีช่วงความสนใจในการอ่านและการคิดนานขึ้น ทักษะคิดต่อศิลปะและดนตรีพัฒนาอย่างรวดเร็ว การชอบสำรวจ และพยายามเพิ่มประสบการณ์ให้กับตัวเองของเด็ก ทำให้ผู้ใหญ่มุ่งสอนความจริง กฎเกณฑ์ต่าง ๆ มากมายแทนที่จะสอนเรื่องที่ท้าทาย เพื่อให้เด็กได้คิดเอง ดังนั้น แนวปฏิบัติที่ถูกต้องคือเปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจได้อ่าน ได้สร้างและได้กระทำการต่าง ๆ ด้วยตนเองและที่จำเป็นอีกอย่างหนึ่งคือ ให้เด็กได้รับรู้เรื่องราวของบุคคลที่ยืนหยัดต่อสู้ เพื่อที่จะทำงานยาก ๆ ได้สำเร็จ

กิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

ทอแรนซ์ (Torrance. 1970 : 7-9) ได้เสนอกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ไว้ 3 ลักษณะ โดยเชื่อว่า เป็นพื้นฐานที่จะกระตุ้นและจูงใจให้เกิดกระบวนการเรียนรู้คือ

1. ลักษณะความไม่สมบูรณ์ การเปิดกว้าง (Incompleteness, Openness)

เป็นลักษณะพื้นฐานแรกที่สุดในกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้โดยวิธีสร้างสรรค์ และการแก้ปัญหา คือความไม่สมบูรณ์หรือความเปิดกว้าง คนที่มีความคิดสร้างสรรค์เป็นจำนวนมากได้เสนอแนะว่า ความไม่สมบูรณ์จะทำให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์

เด็กอาจจะประสบความไม่สมบูรณ์จากภายนอกโรงเรียน และสิ่งนี้เองได้กระตุ้นให้เขาอยากเรียนอยากรู้หรือเขาอาจประสบความไม่สมบูรณ์จากภายในโรงเรียน ความไม่สมบูรณ์อาจจะพบได้ในรูปภาพ เรื่องราว วัสดุการสอน ตัวครู หรือคำถามของนักเรียนเอง การจัดสภาพห้องเรียน หรือสนามเด็กเล่น หรือแม้แต่ลำดับขั้นของกิจกรรมการเรียนการสอน ท่อแรงค์ได้กระตุ้นให้เด็กรู้จักหาข้อมูลทั้งหมดที่ไม่สมบูรณ์ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น เอารูปภาพมาให้อ่านหรืออ่านเรื่องให้ฟัง แล้วให้เด็กคิดถึงสิ่งที่ต้องการรู้จากภาพหรือเรื่องนั้น ๆ ซึ่งในภาพไม่ปรากฏหรือบอกไว้ในภาพ

มีเทคนิควิธีสอนหลายวิธีที่จะก่อให้เกิดการคิดสร้างสรรค์ โดยอาศัยความไม่สมบูรณ์ไปกระตุ้นกระบวนการเรียนรู้ให้อยากรู้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โดยปกติเทคนิควิธีการสอนนี้จะใช้ได้ผลในตอนก่อนเริ่มบทเรียน การให้การบ้าน และการทำกิจกรรมการเรียนอื่น ๆ

เทคนิควิธีสอนก่อนเริ่มบทเรียน ได้แก่

1. การเผชิญสิ่งที่ไม่ชัดเจน และไม่แน่นอน
2. ตั้งความคาดหวังให้สูงไว้
3. ทำสิ่งที่คุ้นเคยให้แปลกและทำสิ่งที่แปลกให้คุ้นเคย โดยใช้ความเหมือน

เปรียบเทียบ

4. ให้คิดพิจารณาสิ่งเดียวกัน แต่ให้คิดหลาย ๆ แง่ หลาย ๆ มุม ที่แตกต่างกัน เช่น ในแง่จิตวิทยา สังคมวิทยา กายภาพและทางอารมณ์
5. ใช้คำถามที่ยั่วยุ ทำท่าย ให้ผู้เรียนคิดหาคำตอบหรือหาข้อมูลทางที่แปลก ๆ ใหม่ ๆ

6. ให้คาดการณ์ พยากรณ์ ทำนาย จากข้อมูลที่มีจำกัด
7. ใช้โครงสร้างของงานที่พอมือเป็นแนวทางหรือทิศทางให้เกิดการเรียนรู้
8. กระตุ้นให้ผู้เรียนกระทำสิ่งที่นอกเหนือไปจากที่รู้แล้ว

เทคนิควิธีการสอนระหว่างเรียน

เทคนิควิธีสอนที่จะเป็นประโยชน์ในระหว่างเรียน ได้แก่

1. พยายามตั้งความคาดหวังให้สูง ๆ ต่อไป
2. กระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ แทนที่จะยอมรับอย่างเสียไม่ได้
3. หาสิ่งที่ขาดไปและหนทางที่เป็นไปได้ ซึ่งจะก่อให้เกิดความเป็นระบบและการคิดไตร่ตรองอย่างรอบคอบ

การคิดไตร่ตรองอย่างรอบคอบ

4. นำเอาส่วนประกอบต่าง ๆ ที่ไม่สัมพันธ์กันมาเรียงลำดับไว้
5. ใช้ความเร่งรีบ ความประหลาด ที่ตรวจสอบพบให้เป็นประโยชน์

6. ตอบคำถามได้อย่างอิสระ
 7. ให้คาดการณ์หรือพยากรณ์จากข้อมูลที่จำกัดเสมือนเป็นข้อมูลหรือความจริงใหม่ที่เพิ่มขึ้น

8. ทำสิ่งแปลก ๆ เพิ่มขึ้นและใช้อย่างรอบคอบ
9. ส่งเสริมการมองเหตุการณ์ สถานที่ ให้เป็นประโยชน์

เทคนิควิธีสอนที่เหมาะสมกับบทเรียน

เทคนิควิธีสอนที่ใช้ได้ประโยชน์ในการเรียน หรือการมอบหมายการบ้านมีดังนี้

1. เล่นกับความคลุมเครือและความไม่แน่นอน
2. การตอบสนองในทางสร้างสรรค์ จะต้องใช้วิธีที่ดีกว่าผลที่ดีกว่า
3. ค้นให้ลึกลงไป และมองให้ไกลและนอกเหนือจากสิ่งที่ปรากฏอยู่แล้ว
4. นำรายละเอียดบางประการจากภาพเขียน ละคร จินตนิยาย และอื่น ๆ
5. แสวงหาคำตอบที่ดีเพื่อเป็นแรงกระตุ้น
6. ทดลองและทดสอบความคิดเพื่อเป็นการกระตุ้น
7. กระตุ้นให้คิดคาดการณ์ในอนาคต รวมทั้งสิ่งที่อาจเป็นไปได้
8. ตั้งสมมติฐานหลาย ๆ อย่างเพื่อให้มีทางเลือก
9. จัดรูปแบบหรือแนวความคิดจากข้อมูลที่ได้รับเสียใหม่
10. รวบรวมส่วนประกอบที่แตกต่างและไม่ชัดเจนออกไป
11. ถ่ายโยงหรือจัดข้อมูลส่วนประกอบอื่น ๆ เสียใหม่
12. ดำเนินการขั้นต่อไปที่นอกเหนือจากสิ่งที่รู้แล้ว

2. ลักษณะการสร้างหรือผลิตบางสิ่งบางอย่างขึ้นมา (Producing something and using it)

วิธีหนึ่งที่ทอแรนซ์ (Torrance) เสนอแนะให้ทำในกระบวนการเรียนรู้การสร้างสรรค์และการแก้ปัญหา คือการให้ผู้เรียนสร้างหรือผลิตงานบางอย่างขึ้นนั้นให้ประโยชน์ ซึ่งวิธีนี้เป็นวิธีหลักมายเออร์และทอแรนซ์ (Myers and Torrance. 1964, 1965, 1966) นำมาใช้กับนักเรียนระดับประถมศึกษา และมีมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งมีอยู่ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้เรียนจะได้รับการกระตุ้นให้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนในชั้นเรียนเพื่อสร้างความคิดขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 นักเรียนแต่ละคนคิดลึกซึ้งลงไปด้วยตัวของเขาเองเกี่ยวกับสิ่งนั้น

ขั้นตอนที่ 3 นักเรียนจะได้รับการกระตุ้นให้ทำบางสิ่งบางอย่างจากสิ่งที่เขาได้คิดสร้างขึ้นในขั้นที่ 2

ตัวอย่างในกิจกรรมเสียงและภาพ (Sound and Image) ซึ่งเป็นอุปกรณ์การสอนอย่างหนึ่งของทอแรนซ์และมายเออร์นั้น เด็กจะได้รับการชี้แจงให้จำคำ 4 คำ ที่จะก่อให้เกิดภาพ

ขึ้นต่อมาก็ให้ฟังคำเหล่านั้นอีกเป็นครั้งที่ 2 และ 3 แต่แต่ละครั้งจะทำให้จินตนาการของเขากว้างออกไป ผลสุดท้ายเด็กจะต้องเลือกภาพพจน์ที่เด็กสนใจที่สุด แล้วใช้เป็นพื้นฐานในการแต่งเรื่อง วาดภาพ แต่งเพลง หรือคิดทำเต้นรำ ในการฟังเพลงละคร เทปจะหยุดที่จุดสำคัญ ๆ เพื่อให้เด็กคิดแก้ปัญหา คาดการณ์หรือพยากรณ์ และการคิดหาทางที่เป็นไปได้หลาย ๆ ทางแล้วใช้ข้อสรุปนั้นเป็นพื้นฐานในการสอบถาม วิจัย หรือสร้างสิ่งต่าง ๆ ขึ้น เช่น บทละคร คำประพันธ์ นิทาน หรือบทเพลงต่าง ๆ เป็นต้น

3. ลักษณะการใช้คำถามของเด็ก (Using pupil question)

ความอยากรู้อยากเห็นของเด็ก ๆ ทำให้เขาถามคำถามต่าง ๆ มากมายกว่าเด็กจะมีอายุครบเกณฑ์เข้าโรงเรียน เด็กจะเรียนรู้ทักษะในการค้นหาคำตอบโดยการถามอยู่แล้ว แต่เมื่อมาถึงโรงเรียน ครูมักจะเป็นผู้ถามคำถามเสียเป็นส่วนใหญ่ เด็กมีโอกาสดูถามได้น้อย ดังนั้นครูควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ถามคำถามและครูควรจะต้องตอบรับว่าไม่มีอะไรที่จะเป็นรางวัลแก่เด็กมากไปกว่าการที่เขาได้ค้นหาคำตอบที่เขาถาม แต่มิได้หมายความว่าครูจะต้องตอบคำถามในทันทีทันใดทุกครั้ง แต่ครูควรจะหาวิธีอื่นๆหรือใช้คำถามกลับเพื่อให้เด็กหาคำตอบเองจากแหล่งที่เด็กสามารถค้นหาคำตอบด้วยตัวของเขาเอง เป็นวิธีหนึ่งที่เด็กจะพอใจและเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์

อาร์ พันธ์มณี (2537 : 111-112) ได้เสนอวิธีการสอนเพื่อพัฒนาและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้แก่ผู้เรียน ดังนี้

1. การแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก สามารถแสดงออกทางกิจกรรมต่าง ๆ ได้ เช่น การประดิษฐ์ ศิลปะ การวาดภาพ ดนตรี เต้นรำ การเล่น ตลอดจนการแก้ปัญหาต่าง ๆ
2. การสร้างบรรยากาศความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน จะได้รับการส่งเสริมให้มากขึ้นได้โดยการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ให้นักเรียนรู้สึกเป็นอิสระไม่ถูกควบคุมจากระเบียบวินัยที่เคร่งครัดเกินไป และควรส่งเสริมให้แต่ละคนรู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเอง
3. การสอนความคิดสร้างสรรค์ จะต้องสอนต่อเนื่องกันไปเป็นส่วนสำคัญในทางตรง ได้แก่ การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในทางอ้อม ได้แก่ การปรับปรุงสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ตลอดจนความเข้าใจเรื่องพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก ระดับความสามารถในการแสดงออก
4. สนับสนุนและกระตุ้นการแสดงความคิดหลาย ๆ ด้าน ตลอดจนการแสดงออกทางอารมณ์
5. เน้นสถานการณ์ที่ส่งเสริมความสามารถอันนำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ เช่น ส่งเสริมความคิดริเริ่ม ตลอดจนไม่จำกัดการแสดงออกของนักเรียนให้เป็นไปในรูปแบบเดียวกัน

6. อย่าพยายามหล่อหลอม หรือกำหนดแบบให้นักเรียนคิด และมีบุคลิกภาพเหมือนกันไปทุกคน แต่ควรสนับสนุนและส่งเสริมการผลิตที่แปลก ๆ ใหม่ ๆ ตลอดจนความคิดและวิธีการแปลก ๆ ใหม่ ๆ ด้วย

7. อย่าเข้มงวดกวดขัน หรือยึดมั่นอยู่กับจารีตประเพณี ซึ่งยอมรับการกระทำหรือผลงานอยู่เพียงสองสามอย่างเท่านั้น สิ่งใดนอกเหนือไปจากระเบียบเป็นสิ่งที่ผิดหมด

8. อย่าสนับสนุนหรือให้รางวัลเฉพาะงาน หรือการกระทำที่ได้มีผู้ทดลองทำ และเป็นที่ยอมรับกันแล้ว ผลงานแปลก ๆ ใหม่ ๆ ก็น่าจะมีโอกาสได้รับรางวัลหรือได้รับคำชมเชยด้วย

9. ครูจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีบุคลิกภาพในทางสร้างสรรค์ก่อนมิเช่นนั้น แม้ว่าครูจะมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องความคิดสร้างสรรค์ และทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์เพียงใด ก็ไม่อาจจะทำให้กระบวนการเรียนการสอนประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมายของการสอน และไม่อาจสอนให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งของในประเทศและของต่างประเทศ

งานวิจัยในประเทศ

พงษ์จันทร์ อยู่สุข (2525 : 57) ได้ศึกษารูปแบบของการเล่านิทานที่ส่งเสริมความสามารถในการฟังและความคงทนในการจำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 80 คน ผลการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการฟังในการเล่านิทานได้แก่ การเล่านิทาน และแสดงท่าทางประกอบ การเล่านิทานและแสดงหุ่นประกอบ การเล่านิทานและแสดงภาพประกอบ และการเล่านิทานเพียงอย่างเดียว พบว่า การเล่านิทานและแสดงท่าทางประกอบมีผลทำให้คะแนนความคงทนในการจำของนักเรียนสูงกว่าการเล่านิทานเพียงอย่างเดียว

วรรณนิภา เพ็ญศรี (2528 : 77) ได้ศึกษาประเภทของนิทานที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่สาม พบว่า การฟังนิทาน 3 ประเภท คือนิทานเกี่ยวกับเทพนิยาย นิทานเกี่ยวกับสัตว์ และนิทานเกี่ยวกับการผจญภัย ทำให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น กลุ่มที่ฟังนิทานประเภทเทพนิยายและผจญภัยมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่ากลุ่มที่ฟังนิทานประเภทสัตว์

สรชัย ศรีสุข (2530 : 68-69) ได้ศึกษาผลการใช้กิจกรรม เกม นิทาน และปริศนาคำทาย เพื่อส่งเสริมองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องตัว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการทดลองพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรม เกม นิทาน และปริศนาคำทายมีความคิด

ริเริ่ม ความคิดยืดหยุ่น และความละเอียดลออ ไม่แตกต่างกันและนักเรียนที่ได้รับการสอนกิจกรรม เกม นิทาน และปริศนาคำทายหลังการสอนมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น

หทัยรัตน์ เทียนศรี (2532 : 48) ได้ศึกษาผลการเรียนรู้รายการละครโทรทัศน์ที่ใช้ละครเสนอสาระสำคัญด้วยวิธีการต่างกัน กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 60 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 เรียนจากรายการสาระละครโทรทัศน์ที่ใช้ละครเสนอสาระสำคัญนำเสนอ กลุ่มที่ 2 ใช้ละครเสนอสาระสำคัญสรุปท้ายเรื่อง พบว่า ผลการเรียนรู้ที่ใช้ละครนำเสนอเรื่องสูงกว่าการใช้ละครสรุปท้ายเรื่อง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จิรศักดิ์ ศรีประเสริฐ (2532 : 32) ได้ศึกษาผลการเรียนรู้จากเทปโทรทัศน์การสอนที่มีลักษณะการดำเนินเรื่องต่างกัน กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 60 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 เรียนจากเทปโทรทัศน์การสอนลักษณะดำเนินเรื่องแบบละครที่เสนอภาพและเสียงของผู้แสดงประกอบการเสนอเนื้อหา กลุ่มที่ 2 แบบสารคดีที่เสนอเสียงผู้บรรยายประกอบการแทรกภาพตามเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่าผลการเรียนรู้ที่ใช้ละครเสนอภาพและเสียงของผู้แสดงประกอบการเสนอเนื้อหาสูงกว่าแบบสารคดี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุดาวดี ไยพิมล (2533 : 60-66) ได้ศึกษาการเล่านิทานโดยใช้หุ่นมือ และการเล่านิทานโดยการแสดงบทบาทสมมติประกอบ ที่ส่งผลต่อความสามารถในการจำแนกพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัยอายุ 5-6 ปี จำนวน 30 คน พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้ฟังการเล่านิทานโดยใช้หุ่นมือประกอบและการเล่านิทานโดยแสดงบทบาทสมมติประกอบมีความสามารถในการจำแนกพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และพบว่าเด็กที่ได้ฟังการเล่านิทานโดยการแสดงบทบาทสมมติ และใช้หุ่นมือประกอบมีความสามารถในการจำแนกพฤติกรรมซื่อสัตย์ได้ใกล้เคียงกัน

ปาริชาติ อรุณศักดิ์ (2533 : 62) ได้ศึกษาการเล่านิทานที่จบไม่สมบูรณ์ที่มีผลต่อการคิดแบบอเนกมัยของเด็กปฐมวัย ปรากฏว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับฟังการเล่านิทานที่ไม่จบเรื่องสมบูรณ์และเด็กปฐมวัยที่ได้รับฟังการเล่านิทานแบบปกติมีความสามารถในการคิดแบบอเนกมัยแตกต่างกัน การเล่านิทานไม่จบทำให้เด็กคิดเรื่องจนจบ สามารถส่งเสริมการคิดแบบอเนกมัยของเด็กปฐมวัยในทั้ง 3 องค์ประกอบ คือ ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดริเริ่มสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับฟังการเล่านิทานแบบปกติ

ดิลก ดิลกานนท์ (2534 : 69) ได้ศึกษาการฝึกทักษะการคิดเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์โดยใช้แบบฝึกทักษะการคิดที่สร้างขึ้นกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการทดลองสรุปได้ว่า แบบฝึกทักษะการคิดที่สร้างขึ้นสามารถส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนให้สูงขึ้น และนักเรียนที่ใช้แบบฝึกทักษะการคิดจะมีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้ใช้แบบฝึกอย่างมีนัยสำคัญ

ธีรชัย เนตรถนอมศักดิ์ (2536 : Online) ได้ทำการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2514-2536 จำนวน 156 เล่ม ด้วยวิธีการสังเคราะห์เชิง

ปริมาณและการสังเคราะห์เชิงคุณลักษณะ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1. ผลการวิเคราะห์ลักษณะทั่ว ๆ ไปของงานวิจัย ที่นำมาสังเคราะห์ ทั้งหมด พบว่าจำนวนงานวิจัยมีการพิมพ์เผยแพร่มากที่สุดในปี พ.ศ. 2534 (ร้อยละ 11.54) ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงทดลองมากที่สุด (ร้อยละ 62.82) นักเรียนระดับมัธยมศึกษา คือกลุ่มตัวอย่างที่ใช้มากที่สุด (ร้อยละ 53.85) และแหล่งที่อยู่ของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้มากที่สุดคือ กรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 37.82) 2. ผลการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณ พบว่าการสอนโดยใช้ กิจกรรมกลุ่ม กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ การ ใช้ชุดการสอน และการใช้กิจกรรมแบบไม่กำหนดแนวทาง ทำให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าการสอนตามปกติ และสูงกว่าวิธีที่กำหนดขึ้น และ พบว่า ความคิดสร้างสรรค์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการแก้ปัญหาและการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย นอกจากนี้ยัง พบว่า เพศชายและเพศหญิงไม่มีความแตกต่างกันทางความคิดสร้างสรรค์ 3. ผลการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณลักษณะ 3.1 ด้านพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ พบว่า นักเรียนที่อายุ มากกว่า หรืออยู่ในระดับชั้นที่สูงกว่า จะมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่า นักเรียนที่มีอายุน้อยกว่าหรืออยู่ในระดับชั้นที่ต่ำกว่า 3.2 ด้านสติปัญญา กับความคิดสร้างสรรค์ พบว่า นักเรียนที่มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าจะมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนที่มีผล สัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า 3.3 ด้านการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ พบว่า มีปัจจัยที่มี ผลต่อความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ สภาพการอยู่อาศัย ความถนัดทางการเรียน และ ความวิตกกังวล 3.4 ด้านแนวการสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ พบว่า แนวการสอนใหม่ ๆ นวัตกรรมต่าง ๆ ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับความคิด หลายทาง มีอิสระในการคิดจะทำให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าการ สอนตามปกติ และพบว่าระยะเวลาที่งานวิจัยใช้ในการทดลองมากที่สุดคือ 4 สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 37.50 จากจำนวนงานวิจัยทั้งหมดที่เกี่ยวกับแนวการสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ 3.5 ด้านกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ พบว่า การใช้ กิจกรรมที่ให้อิสระทางความคิดแก่นักเรียน ส่วนใหญ่ทำให้นักเรียนมีความคิด สร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้ร่วมกิจกรรม และพบว่าระยะเวลาที่งาน วิจัยใช้ในการทดลองมากที่สุดคือ 8 สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 15.80 จาก จำนวนงานวิจัยทั้งหมดที่เกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ 3.6 ด้านการวัดความคิดสร้างสรรค์ พบว่า มีการสร้างแบบ วัดความคิดสร้างสรรค์ ใน 3 วิชา โดยเฉพาะ คือ ศิลปะ วิทยาศาสตร์ และ คณิตศาสตร์

นารากร ตียายน (2536 : Online) การวิเคราะห์เนื้อหารายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก พบว่า มีรูปแบบรายการ 3 ประเภทคือ นิติสารทาง อากาศ 3 รายการ ข่าว 1 รายการ และเกมโชว์ 2 รายการ มีวิธีการ นำเสนอ 8 ลักษณะคือ การสนทนา การบรรยาย การเล่านิทาน การตอบปัญหา การแสดงประกอบเพลง การสัมภาษณ์ การแสดงการปฏิบัติจริงและเกมโชว์ และพบว่า รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กที่ศึกษานำเสนอเนื้อหาเน้นหนักพัฒนา การทางสติปัญญามากที่สุด รองลงมาได้แก่ เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการ ทางร่างกาย พัฒนาการทางอารมณ์และบุคลิก

ภาพและพัฒนาการทางสังคม ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่า รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กนำเสนอเนื้อหา ที่เหมาะสมกับเด็กวัย 3 ปีครึ่ง ถึง 12 ปี

จุรีพร สันทา (2537 : Online) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย ชั้นประถม ปีที่ 3 ระหว่างวิธีสอนโดยใช้นิทานประกอบภาพการ์ตูนกับ การสอนตามปกติ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยของ นักเรียนที่เรียนโดยใช้นิทานประกอบภาพการ์ตูนสูงกว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้การสอนตามปกติ

ยุติกร คำแก้ว (2538 : Online) ได้ศึกษาผลของการใช้เทพนิทานในวิชาศิลปศึกษาที่มี ต่อพัฒนาการด้าน ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 วิจัย พบว่า

1. คะแนนความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการใช้เทพนิทาน ลักษณะจบเรื่องของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 2 แตกต่างกัน 2. คะแนนความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการใช้เทพ นิทาน ลักษณะไม่จบเรื่องของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 แตกต่าง 3. พัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ฟังเทพนิทานลักษณะจบเรื่อง และไม่จบเรื่องแตก ต่างกัน

ศุภวุฒิ บัวเจริญ (2538 : 84) ได้ศึกษาพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จากการใช้แบบฝึกเสริมทักษะการคิดที่ใช้ภาพวาดที่มีสีปรากฏโดดเด่น ในคู่สีตัดกัน พบว่า พัฒนาการทางด้านความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ที่ใช้แบบฝึกเสริมทักษะ การคิดที่ใช้ภาพวาดที่มีสีปรากฏโดดเด่น โดยมี ภาพสีแดงบนพื้นสีเขียว ภาพสีน้ำเงินบนพื้นสี ส้ม และภาพสีม่วงบนพื้นสีเหลืองสูงขึ้น และพบว่าพัฒนาการทางด้านความคิดสร้างสรรค์ของ นักเรียนที่ใช้แบบฝึกเสริมทักษะการคิดที่ใช้ภาพวาดที่มีสีปรากฏโดดเด่น ทั้ง 3 แบบไม่แตกต่าง กัน

บงกช ทองเยี่ยม (2540 : Online) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของ เด็กปฐมวัยด้วยการเล่านิทานแบบใช้และไม่ใช้ ภาพเงาประกอบ ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัย ฟังการเล่านิทานแบบใช้และไม่ใช้ภาพเงาประกอบ มีผลของความคิดสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกัน เด็กที่มีความสามารถในการฟังสูงและเด็กที่มี ความสามารถในการฟังต่ำมีผลของความคิดสร้าง สรรค์ไม่แตกต่างกัน วิธีการเล่านิทาน ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับความสามารถในการฟัง

วิชา ถาวรศิริ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยใช้วิธี ตีทัศน์และกิจกรรม สร้างสรรค์แบบต่อเติมภาพ พบว่า 1. ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่ได้ชม รายการวิธีทัศน์ แบบต่อเติมภาพเพียงอย่างเดียว ก่อนและหลังการทดลองไม่แตกต่างกัน 2. ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่ได้รับการฝึกจาก กิจกรรมสร้างเสริมแบบต่อเติมภาพเพียง อย่างเดียว หลังการ ทดลองมีความคิดสร้างสรรค์สูง 3. ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่ได้รับ ชมรายการ วิธีทัศน์แบบต่อเติมภาพประกอบการฝึกจากกิจกรรมสร้างสรรค์ แบบต่อเติมภาพ หลังการทดลองมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น 4. ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่ได้รับการฝึก

จากกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมภาพเพียงอย่างเดียว สูงกว่านักเรียนที่ได้ชมรายการวิทัศน์แบบต่อเติมภาพเพียงอย่างเดียว 5. ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่ได้รับการฝึก จากกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมภาพเพียงอย่างเดียว สูงกว่านักเรียนที่ได้ชมรายการวิทัศน์แบบต่อเติมภาพ ประกอบการฝึกจากกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมภาพ 6. ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่ได้ชมรายการ วิทัศน์แบบต่อเติมภาพเพียงอย่างเดียว กับนักเรียนที่ได้รับ ชมรายการวิทัศน์แบบต่อเติมภาพประกอบการฝึกจากกิจกรรม สร้างสรรค์แบบต่อเติมภาพ ไม่แตกต่างกัน

วิภา ตรีอัจฉริยกุล (2540 : 73 -74) ได้ศึกษาผลการเรียนรู้และความคงทนทางการเรียนจากรายการวิทัศน์ รูปแบบละครและรูปแบบบรรยายที่ใช้คำถามขึ้นต้น พบว่า 1. นักเรียนกลุ่มที่เรียนจากรายการวิทัศน์รูปแบบละคร ที่ใช้คำถามขึ้นต้นกับนักเรียนกลุ่มที่เรียนจากรายการวิทัศน์ รูปแบบบรรยายที่ใช้คำถามขึ้นต้น มีผลการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน 2. นักเรียนที่มีระดับความสามารถทางการเรียนสูง เรียนจากรายการวิทัศน์รูปแบบละครที่ใช้คำถามขึ้นต้น และเรียนจากรายการวิทัศน์รูปแบบบรรยายที่ใช้คำถามขึ้นต้น มีผลการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน 3. นักเรียนที่มีระดับความสามารถทางการเรียนปานกลาง เรียนจากรายการวิทัศน์รูปแบบละครที่ใช้คำถามขึ้นต้น และ เรียนจากรายการวิทัศน์รูปแบบบรรยายที่ใช้คำถามขึ้นต้น มีผลการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน 4. นักเรียนที่มีระดับความสามารถทางการเรียนต่ำ เรียนจากรายการวิทัศน์รูปแบบละครที่ใช้คำถามขึ้นต้น และ เรียนจากรายการวิทัศน์รูปแบบบรรยายที่ใช้คำถามขึ้นต้น มีผลการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน 5. นักเรียนที่เรียนจากรายการวิทัศน์รูปแบบละคร ที่ใช้คำถามขึ้นต้น และเรียนจากรายการวิทัศน์รูปแบบบรรยาย ที่ใช้คำถามขึ้นต้น มีผลการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน

สุนันทา พิมพ์หนู (2540 : 109) ได้ศึกษาการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการใช้รายการวิทัศน์แบบคำถามสร้างสรรค์ พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ ทั้งทางด้านความคิดคล่องแคล่ว ความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออสูงขึ้น และความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม ทั้งทางด้านความคิดคล่องแคล่ว ความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออ

ธนิดา จันทวงษ์ (2538 : Online) ได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหาภาพยนตร์การ์ตูนหุ่นคนทางโทรทัศน์เพื่อการพัฒนาเด็ก การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปริมาณเนื้อหาของภาพยนตร์การ์ตูน หุ่น คนจำนวน 4 เรื่อง จากต่างประเทศ 2 เรื่องคือ กล้วยหอมจอมซน เทเลทัปบีสของไทย 2 เรื่องได้แก่นิทาน นิทรา แฉ้วแห้วสาวในซ่มหัตถ์จรรย์ เกี่ยวกับพัฒนาการทางด้าน ร่างกาย พัฒนาการทางด้านสติปัญญา พัฒนาการทางด้านอารมณ์และบุคลิกภาพ พัฒนาการ ทางด้านสังคม และศึกษาตัวละครเชิงพรรณนาวิเคราะห์ในแต่ละเรื่องถึงบุคลิกลักษณะ และวิธีการแสดงออก โดยศึกษาภาพยนตร์การ์ตูนหุ่นคนที่ออกอากาศตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม - 30 ธันวาคม 2541 จำนวน 66 ตอน ผลการวิจัยพบว่าภาพยนตร์การ์ตูนหุ่นคนในแต่ละเรื่องได้ให้ลำดับความ

สำคัญ พัฒนาการที่เหมือนกัน และแตกต่างกันเรียงลำดับดังนี้ "กล้วยหอมจอมชน" และ "เทเลทัปปีส์" ได้ให้ลำดับความสำคัญเหมือนกันคือ อันดับที่ 1 ด้านร่างกาย อันดับที่ 2 ด้านอารมณ์และบุคลิกภาพ อันดับที่ 3 ด้านสังคม และอันดับที่ 4 ด้านสติปัญญา ขณะที่ "นิทาน นิทรา" และแจ้วแหววสาวไข่มุกหัตถกรรม ให้ความสำคัญอันดับที่ 1 ด้านสติปัญญา อันดับที่ 3 ด้านสังคมเหมือนกัน ส่วนลำดับอื่น นั้นนิทาน นิทรา ให้อันดับที่ 2 ด้านอารมณ์และบุคลิกภาพ อันดับที่ 4 ด้านร่างกาย ส่วนแจ้วแหววสาวไข่มุกหัตถกรรม ให้อันดับที่ 2 ด้านร่างกาย อันดับที่ 4 ด้านอารมณ์และบุคลิกภาพ แสดงให้เห็นว่าภาพยนตร์การ์ตูนหุ่นคนของต่างประเทศให้ความสำคัญ อันดับที่ 1 ด้านร่างกาย ขณะที่ของไทยให้ความสำคัญอันดับที่ 1 ด้านสติปัญญา สิ่ง ที่ พบประการหนึ่งคือ ทั้ง 4 เรื่องต่างให้ความสำคัญของการพัฒนาทางสังคม เป็นอันดับที่ 3 เหมือนกัน ด้านการวิเคราะห์ตัวละครถึงบุคลิกลักษณะและการแสดงออกพบว่า ตัวละครของ ภาพยนตร์การ์ตูนหุ่นคนทั้ง 4 เรื่องได้แสดงพัฒนาการครบทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์และบุคลิกภาพ และด้านสังคม นอกจากนี้ยังพบว่าตัวละคร ส่วนใหญ่แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมกับวัยและเป็นสิ่งที่ดีและถูกต้องเป็นที่ยอมรับ ของสังคม เช่น การให้ความร่วมมือต่อส่วนรวม การให้ความรัก ความห่วงใยต่อกัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การให้อภัยต่อกัน การมีวินัยต่อตนเองและผู้อื่น การใช้ชีวิต อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุขและมีความสุข ตัวละครได้เป็นแบบอย่างของ พัฒนาการ ที่ดีและถูกต้องต่อเด็ก แม้ว่าจะมีตัวละครบางตัวที่แสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสมเช่น เจ้าเล่ห์ ขี้โกง อย่าง "หนูเจ้าเล่ห์" หรือนิสัยเกเรอย่าง "ปลาโก" แต่ตัวละคร ทั้ง 2 ตัวก็แสดงการยอมรับเมื่อทำความผิด และรับผิดชอบต่อการกระทำเมื่อได้รับ การเรียกร้อง โดยทำยาสุดตัวตัวละครทุกตัวก็จะให้อภัยต่อกัน และแสดงความรักต่อกัน เช่นเดิม

ภารดี ศรีประยูร (2541 : 87-88) ได้ทำการศึกษา รูปแบบการเล่านิทานทางโทรทัศน์ที่ส่งผลต่อความสามารถในการฟังและความคงทนในการจำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่าความสามารถในการฟังและความคงทนในการจำของผู้เรียนที่เรียนจากรายการทางโทรทัศน์ที่มีการนำเสนอการเล่านิทานประกอบท่าทางผู้เล่า ภาพนิทานและมีเสียงประกอบ และผู้เรียนที่เรียนจากรายการทางโทรทัศน์ที่มีการนำเสนอการเล่านิทานประกอบภาพนิทานและมีเสียงประกอบสูงกว่าผู้เรียนที่เรียนจากรายการทางโทรทัศน์ที่มีการนำเสนอการเล่านิทานท่าทางผู้เล่าและมีเสียงประกอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ ส่วนผู้เรียนที่เรียนจากรายการทางโทรทัศน์ที่มีการนำเสนอการเล่านิทานประกอบท่าทางผู้เล่า ภาพนิทานและมีเสียงประกอบ และผู้เรียนที่เรียนจากรายการทางโทรทัศน์ที่มีการนำเสนอการเล่านิทานประกอบภาพนิทานและมีเสียงประกอบไม่แตกต่างกัน

สำราญ คงเพ็ชร (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากการเรียนด้วยรายการวีดิทัศน์ที่มีการดำเนินรายการต่างกัน พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียนจากเทปวีดิทัศน์ทั้ง 2 แบบไม่แตกต่างกัน และความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียนจากเทปวีดิทัศน์ทั้ง 2 แบบ เพิ่มขึ้น

งานวิจัยต่างประเทศ

โฮมส์ (Holmes. 1960 : 238 – 239) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนทางโทรทัศน์กับการเรียนโดยวิธีปกติ ผลการศึกษาพบว่า 90 % ของนักเรียนที่เรียนทางโทรทัศน์กับนักเรียนที่เรียนโดยวิธีปกติ มีผลการเรียนไม่แตกต่างกันและสรุปว่าสามารถนำโทรทัศน์มาช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนครูที่มีความสามารถได้

สวาร์ชวอลเดอร์ (Schwarzwalder .1961 : 1 - 29) ได้ศึกษาการใช้โทรทัศน์ประกอบการสอนจะเพิ่มพูนความรู้แก่นักเรียนได้หรือไม่ และศึกษาวิธีต่าง ๆ ในการจัดการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ทางโทรทัศน์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลปรากฏว่าโทรทัศน์ได้แบ่งเบาภาระครูสอนในชั้นเรียน ในด้านการจัดหาอุปกรณ์ต่าง ๆ ไปได้มากและทัศนวัสดุครูผู้สอนผ่านโทรทัศน์ใช้ประกอบการสอนช่วยให้นักเรียนได้รับความรู้เพิ่มขึ้นมากกว่าทัศนวัสดุที่ครูในชั้นเรียนใช้ประกอบการสอนและนักเรียนได้รับความรู้มากกว่านักเรียนที่เรียนในชั้นเรียนธรรมดา

บัลด์วิน (Baldwin. 1966 : 898 – 900) ได้ศึกษาพฤติกรรมของเด็กอนุบาล จำนวน 56 คน ที่มีอายุ 3 – 5 ขวบ โดยการสังเกตการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาตามแบบประชาธิปไตยแบบให้ความอบอุ่น และแบบตามใจ ตามมาตราประเมินพฤติกรรมบิดามารดาของเฟลส์ (Fels Parent Behavior Rating Scale) พบว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย คือบิดามารดาใช้เหตุผลในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก บิดามารดาและเด็กมีการปรึกษาหารือกันบ่อย ๆ จะมีลักษณะของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มากกว่าเด็กที่ไม่ได้รับการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

ปาล์มเมอร์ (Palmer.1977 : 95 – 100) ได้ศึกษารายการโทรทัศน์สำหรับเด็กเพื่อสำรวจลักษณะการเลือกชมรายการโทรทัศน์และความแตกต่างของเด็กในแต่ละระดับในการเลือกชมรายการโทรทัศน์ โดยส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ผลปรากฏว่า

1. เด็กในชั้นประถมศึกษาชมโทรทัศน์สัปดาห์ละ 21 ชั่วโมง และมีแนวโน้มจะสูงขึ้น
2. เด็กเล็กชมโทรทัศน์สัปดาห์ละ 16 ชั่วโมง เด็กโตชมโทรทัศน์สัปดาห์ละ 21 ชั่วโมง
3. เด็กโตจะชมรายการที่สนใจเท่านั้น
4. เด็กเล็กชอบชมรายการลึกลับ โลกิโพน ผจญภัย เช่นรายการนักสืบ รองลงมาชอบการ์ตูน ส่วนเด็กโตชอบรายการละครและภาพยนตร์ตลกตลกสนใจ
5. เด็กส่วนใหญ่สนใจในรายการโทรทัศน์ทางการศึกษาไม่มากนัก

คูซิเอมสกี (Kuzeiowski. 1977 : 1861-b) ได้ศึกษาหาความสัมพันธ์ของความคิดสร้างสรรค์กับการเล่นที่ใช้จินตนาการ (Imaginative Play) โดยการศึกษากับเด็กระดับ 2 จำนวน 50 คน เป็นเด็กหญิง 25 คน เด็กชาย 25 คน พบว่าการเล่นที่ใช้จินตนาการมีความสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์

ซูซาน (Susan. 1979 : 3064-A) ได้ศึกษาผลในด้านความรู้และทัศนคติจากการนำเสนอเรื่องราวโดยใช้สื่อ 3 ชนิด คือ แถบบันทึกภาพ แถบบันทึกเสียงและการเล่านิทาน โดยการวัดจากคะแนนทดสอบการอ่าน พบว่า ด้านความรู้สึกรักเรียนที่เรียนจากการเล่านิทานโดยตรงมีคะแนนสูงกว่าเรียนจากแถบบันทึกเสียงนิทาน ส่วนการใช้แถบบันทึกภาพไม่แตกต่างกับสื่อทั้งสองชนิด ส่วนทางด้านทัศนคติผลการเรียนโดยใช้สื่อทั้ง 3 ชนิดไม่แตกต่างกัน

เคลลี (Kelley. 1983 : 32-A) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลของการฝึกตามการสร้างเสริมประสบการณ์ทางศิลปะเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เป็นเวลา 10 สัปดาห์ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า จากการแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ด้านรูปภาพของทอแรนซ์ (Torrance Figural Tests of Creative Thinking) วัดก่อนฝึกและหลังฝึก เด็กที่เข้าร่วมในแผนฝึกเสริมสร้างประสบการณ์ทางศิลปะเพื่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ กับเด็กที่ไม่ได้เข้าร่วมตามแผน ค่าเฉลี่ยของความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ค่าเฉลี่ยความคิดคล่องแคล่วและความคิดยืดหยุ่นไม่แตกต่างกัน

เบล (Bell. 1984 : 2752-A) ได้ศึกษาการเล่าเรื่องของเด็กชายอายุ 6 – 7 ปี โดยจับคู่ระหว่างสติปัญญากับความคิดสร้างสรรค์ ผลการศึกษาพบว่า การเรียบเรียงเรื่องราวและจินตนาการเรื่องราวมีความสัมพันธ์กับระดับสติปัญญาและความคิดสร้างสรรค์

เคลลี (Kelley. 1987 : 7-19) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถของนักเรียนในเรื่องความจำ การลงความเห็นและการตัดสินใจของนักเรียนที่มีระดับอายุ 14-15 ปี โดยให้นักเรียนดูโทรทัศน์การสอนในชั้นเรียนซึ่งมีรูปแบบรายการ 3 แบบ คือ ละครโทรทัศน์ สารคดี และข่าว พบว่า

1. นักเรียนที่ดูละครโทรทัศน์ มีการพัฒนาความสามารถในการจำรายละเอียดต่าง ๆ การลงความเห็น และการตัดสินใจ ได้อย่างมีเหตุผล ขณะที่กลุ่มควบคุมไม่มีการพัฒนาใด ๆ เลย
2. นักเรียนที่เรียนสารคดีโทรทัศน์ นักเรียนไม่มีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องความจำ แต่มีการพัฒนาในเรื่องของการลงความเห็นและการตัดสินใจ ในขณะที่กลุ่มควบคุม มีการพัฒนาขึ้นเล็กน้อยในเรื่องการตัดสินใจ
3. นักเรียนที่ดูรายการข่าว นักเรียนไม่มีการพัฒนาในเรื่องความจำ แต่พัฒนาในด้านการลงความเห็น และการตัดสินใจได้ ส่วนกลุ่มควบคุมไม่มีการพัฒนาใด ๆ เลย

จากเอกสารและงานวิจัย สรุปได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นคุณลักษณะที่มีอยู่ในทุกคน และเป็นคุณลักษณะที่ฝึกฝน อบรมให้พัฒนาขึ้นได้โดยเฉพาะในวัยเด็ก การฟังนิทานเป็นอีกหนึ่งกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ โดยพื้นฐานของนิทานแล้วเปิดโอกาสให้เด็กคิด และจินตนาการของแต่ละคนตามเนื้อเรื่องของนิทาน ทอแรนซ์ (Torrance, 1970 : 7-9) ได้แนะนำลักษณะกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์คือ กิจกรรมที่มีลักษณะความไม่สมบูรณ์หรือการเปิดกว้าง ซึ่งเป็นลักษณะพื้นฐานแรกที่สุดของกิจกรรมการเรียนรู้โดยวิธีสร้างสรรค์ ในงานวิจัยครั้งนี้จึงได้เลือกรูปแบบการนำเสนอนิทานแบบจบไม่สมบูรณ์และการนำเสนอนิทานนิทานแบบเลือกจบ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้คิดจินตนาการในการแต่งเรื่องราวของนิทานให้จบสมบูรณ์ด้วยตัวเด็กเอง และในการนำเสนอนิทานได้นำสื่อโทรทัศน์ซึ่งเป็นสื่อที่พัฒนาถึงขั้นสูงสุดของการนำเสนอด้วยภาพและเสียง (วิภา อุดมฉันท. 2544 : 20) มาช่วยในการถ่ายทอด โดยใช้รูปแบบละครมาใช้ในการนำเสนอเพื่อทำให้นิทานน่าสนใจและดึงดูดความสนใจของเด็ก รวมทั้งสามารถนำไปใช้และเผยแพร่ได้สะดวกอีกด้วย

สมมติฐานการวิจัย

1. ความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้ชมนิทานจากรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอนิทานทางโทรทัศน์ทั้ง 3 แบบ แตกต่างกัน
2. ความคิดริเริ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทั้ง 3 กลุ่ม หลังจากที่ได้ชมนิทานจากรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอนิทานทางโทรทัศน์ทั้ง 3 แบบ แตกต่างกัน
3. ความคิดคล่องของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทั้ง 3 กลุ่ม หลังจากที่ได้ชมนิทานจากรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอนิทานทางโทรทัศน์ทั้ง 3 แบบ แตกต่างกัน
4. ความคิดละเอียดลออของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทั้ง 3 กลุ่ม หลังจากที่ได้ชมนิทานจากรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอนิทานทางโทรทัศน์ทั้ง 3 แบบ แตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง
4. การดำเนินการทดลอง
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ระดับประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลดำรงราชานุสรณ์ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 244 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 3 ห้องเรียน ได้มาด้วยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลาก เพื่อจัดเข้ากลุ่มทดลองดังนี้

กลุ่มทดลองที่ 1 เรียนจากรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาแบบปกติ จำนวน 33 คน

กลุ่มทดลองที่ 2 เรียนจากรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาแบบจบไม่สมบูรณ์ จำนวน 33 คน

กลุ่มทดลองที่ 3 เรียนจากรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาแบบเลือกจบ จำนวน 32 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. รายการโทรทัศน์ที่มีการนำเสนอการรูปแบบการดำเนินเรื่องของนิทาน 3 แบบ คือ
- แบบที่ 1 รายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาแบบปกติ จำนวน 2 เรื่อง คือเรื่องพลังความสะอาดและเรื่องเศรษฐกิจกับพ่อครัวขนมถ้วยฟู

แบบที่ 2 รายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาแบบจบไม่สมบูรณ์
จำนวน 2 เรื่อง คือเรื่องพลังความสะอาดและเรื่องเศรษฐกิจกับพ่อครัวขนมถ้วยฟู

แบบที่ 3 รายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาแบบเลือกจบ จำนวน 2
เรื่อง คือเรื่องพลังความสะอาดและเรื่องเศรษฐกิจกับพ่อครัวขนมถ้วยฟู

2. แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ ผู้วิจัยใช้แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์โดย
อาศัยรูปภาพเป็นสื่อแบบ ก. ของทอร์แรนซ์ (Thinking Creatively With Picture Figural Form
A.) ซึ่งได้รับการปรับปรุงให้เหมาะสมกับเด็กไทยโดย อารี รังสินันท์ ซึ่งมีแบบทดสอบทั้งหมด 3
ฉบับ ได้แก่

กิจกรรมชุดที่ 1 การวาดภาพที่让孩子ต่อเติมภาพจากสิ่งเร้า ซึ่งเป็นกระดาษสี่เหลี่ยมคล้ายรูป
ไข่ (Picture Construction)

กิจกรรมชุดที่ 2 การวาดภาพต่อเติมจากเส้นลักษณะต่าง ๆ ที่กำหนดให้เป็นส่วนหนึ่ง
ของภาพ จำนวน 10 ภาพ (Picture Completion)

กิจกรรมชุดที่ 3 การวาดภาพต่อเติมจากเส้นคู่ขนาน 30 คู่ที่กำหนด ให้เป็นส่วนหนึ่ง
ของภาพ (Parallel Line)

กิจกรรมทั้ง 3 ชุด ใช้เวลา 30 นาทีโดยแบ่งออกเป็นกิจกรรมละ 10 นาที

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1. นิทาน

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับนิทานที่เหมาะสมกับความสนใจของ
เด็กวัย 8-10 ปี

1.2 ผู้วิจัยได้แต่งนิทานขึ้นเองจำนวน 2 เรื่อง ให้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบ
เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปทดลองต่อไป โดยมีหลักในการแต่งนิทานดังนี้

1.2.1 เหมาะสมกับวัยของเด็ก

1.2.2 ส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

1.2.3 กระตุ้นความสนใจของเด็ก

2. การผลิตรายการโทรทัศน์

2.1 ศึกษาวิธีการผลิตรายการโทรทัศน์

2.2 ศึกษาเนื้อหาของนิทาน

2.3 วิเคราะห์เนื้อหา และเขียนบท (Script)

2.4 นำบทโทรทัศน์ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความถูกต้อง

2.5 นำบทโทรทัศน์ที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วมาถ่ายทำบันทึกเทปโทรทัศน์
โดยทำเป็นรายการโทรทัศน์รูปแบบละคร 2 รายการ รายการละ 3 รูปแบบ

2.5.1 แบบที่ 1 เป็นรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอניתานแบบปกติ

2.5.2 แบบที่ 2 เป็นรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอניתานแบบจบไม่สมบูรณ์

2.5.2 แบบที่ 3 เป็นรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอניתานแบบเลือกจบ

2.6 ตัดต่อและบันทึกเสียงประกอบตามบทโทรทัศน์

2.7 นำรายการโทรทัศน์แบบละครทั้ง 2 รายการ รายการละ 3 รูปแบบ ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ด้านการผลิตและผู้เชี่ยวชาญด้านניתาน ตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสม และทำการแก้ไขตามที่ได้รับคำแนะนำ

2.8 นำรายการโทรทัศน์ทั้ง 6 รายการที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 กลุ่ม ๆ ละ 20 คน และทำการแก้ไขตามที่ได้รับคำแนะนำ

การดำเนินการทดลอง

1. ให้นักเรียนกลุ่มทดลองทั้ง 3 กลุ่ม ทำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ก่อนชมניתาน
2. หลังจากทำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ 1 สัปดาห์จึงให้นักเรียนกลุ่มทดลองทั้ง 3 กลุ่มชมניתานจากโทรทัศน์ ดังนี้

กลุ่มทดลองที่ 1 ชมรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอניתานแบบปกติ จำนวน 2 เรื่อง โดยชมวันละ 1 เรื่อง ในวันที่ 3 และ 6 มกราคม 2546 ในระหว่างเวลา 11.00 – 11.30 น.

กลุ่มทดลองที่ 2 ชมรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอניתานแบบจบไม่สมบูรณ์ จำนวน 2 เรื่อง โดยชมวันละ 1 เรื่อง ในวันที่ 2 และ 3 มกราคม 2546 ในระหว่างเวลา 9.00 – 9.30 น.

กลุ่มทดลองที่ 3 ชมรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอניתานแบบเลือกจบ จำนวน 2 เรื่อง โดยชมวันละ 1 เรื่อง ในวันที่ 2 และ 3 มกราคม 2546 ในระหว่างเวลา 10.00 – 10.30 น.

3. นำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ไปทดสอบกับกลุ่มทดลองทั้ง 3 กลุ่ม หลังเสร็จสิ้นการทดลอง โดยดำเนินการสอบเช่นเดียวกับการทดสอบก่อนการทดลองด้วยแบบทดสอบฉบับเดิม ในวันที่ 6 มกราคม 2546 หลังจากนักเรียนในแต่ละกลุ่มทดลองได้นำเสนอผลงานจากกิจกรรมของแต่ละกลุ่ม

4. นำผลการทดสอบมาตรวจให้คะแนนตามคู่มือการตรวจให้คะแนนความคิดสร้างสรรค์ และนำคะแนนที่ได้จากการทดสอบมาวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของคะแนน (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2534 : 35)
2. หาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2534 : 64)
3. เปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการฟังนิทานของทั้ง 3 กลุ่ม โดยใช้ t-test แบบ Dependent Samples (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2544 : 193)
4. เปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์หลังการฟังนิทานของทั้ง 3 กลุ่ม โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (ANCOVA) (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2544 : 305)

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS Version 11.01 ในการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อความเข้าใจในการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลอง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนน
S^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนน
t	แทน	อัตราส่วนวิกฤติที่ใช้พิจารณาในการแจกแจงแบบ t
SS	แทน	ค่าผลบวกกำลังสอง
df	แทน	ระดับความเป็นอิสระ
MS	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนน
F	แทน	อัตราส่วนวิกฤติที่ใช้พิจารณาในการแจกแจงแบบ F

รูปแบบปกติ แทน กลุ่มตัวอย่างที่เรียนจากรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาแบบปกติ

รูปแบบจบไม่สมบูรณ์ แทน กลุ่มตัวอย่างที่เรียนจากรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาแบบจบไม่สมบูรณ์

รูปแบบเลือกจบ แทน กลุ่มตัวอย่างที่เรียนจากรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาแบบเลือกจบ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษารั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพรายการโทรทัศน์ด้านเนื้อหาและด้านการผลิตรายการ

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มตัวอย่างระหว่างก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์เป็นรายด้านจากการนำเสนอเนื้อหาทางโทรทัศน์ที่มีรูปแบบแตกต่างกัน

ตอนที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพรายการโทรทัศน์ด้านเนื้อหาและด้านการผลิตรายการ

ผู้วิจัยได้ผลิตรายการโทรทัศน์นิทานเรื่องพลังความสะอาด และเศรษฐกิจกับพ่อครัวขนมถ้วยฟู แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาจำนวน 6 ท่าน ประเมินคุณภาพของรายการโทรทัศน์นิทาน ดังในตาราง

ตาราง 1 ผลการประเมินคุณภาพรายการโทรทัศน์เรื่องพลังความสะอาด ด้านเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ระดับคุณภาพ
1. เนื้อเรื่องและการดำเนินเรื่อง	4.5	ดี
- ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	4.25	ดี
- ความเหมาะสมของเรื่องราวกับระดับผู้ชม	4.5	ดี
- ความเหมาะสมของการลำดับเรื่องราว	4.75	ดีมาก
- ความเหมาะสมของการดำเนินเรื่อง	4.25	ดี
- ความเหมาะสมของระยะเวลาการนำเสนอ	4.75	ดีมาก
2. ภาพและภาษา	4.08	ดี
- ความถูกต้องของการใช้ภาษา	4	ดี
- ความเหมาะสมของการใช้ภาษา	4	ดี
- ความเหมาะสมของภาพสื่อความหมาย	4.25	ดี
3. ความสามารถในการสื่อความหมายโดยรวม	4	ดี
รวม	4.31	ดี

จากตาราง 1 สรุปได้ว่า ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา คุณภาพโดยรวมของรายการโทรทัศน์เรื่องพลังความสะอาด อยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านเนื้อเรื่องและการดำเนินเรื่องอยู่ในระดับดี ด้านภาพและภาษาอยู่ในระดับดี และด้านความสามารถในการสื่อความหมายโดยรวมอยู่ในระดับดี

ตาราง 2 ผลการประเมินคุณภาพรายการโทรทัศน์เรื่องเศรษฐกิจกับพ่อครัวขนมถ้วยฟู ด้านเนื้อหา
โดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ระดับคุณภาพ
1. เนื้อเรื่องและการดำเนินเรื่อง	4.5	ดี
- ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	4.5	ดี
- ความเหมาะสมของเรื่องราวกับระดับผู้ชม	4.5	ดี
- ความเหมาะสมของการลำดับเรื่องราว	4.5	ดี
- ความเหมาะสมของการดำเนินเรื่อง	4.5	ดี
- ความเหมาะสมของระยะเวลาการนำเสนอ	4.5	ดี
2. ภาพและภาษา	4.67	ดีมาก
- ความถูกต้องของการใช้ภาษา	4.5	ดี
- ความเหมาะสมของการใช้ภาษา	4.75	ดีมาก
- ความเหมาะสมของภาพสื่อความหมาย	4.75	ดีมาก
3. ความสามารถในการสื่อความหมายโดยรวม	4.5	ดี
รวม	4.56	ดีมาก

จากตาราง 2 สรุปได้ว่า ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา คุณภาพโดยรวมของรายการโทรทัศน์เรื่องเศรษฐกิจกับพ่อครัวขนมถ้วยฟู อยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านเนื้อเรื่องและการดำเนินเรื่องอยู่ในระดับดี ด้านภาพและภาษาอยู่ในระดับดีมาก และด้านความสามารถในการสื่อความหมายโดยรวมอยู่ในระดับดี

ผู้วิจัยได้ผลิตรายการโทรทัศน์นันทนาการเรื่องพลังความสะอาด และเศรษฐกิจกับพ่อครัวขนมถ้วยฟู แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตรายการจำนวน 3 ท่าน ประเมินคุณภาพของรายการโทรทัศน์นันทนาการ ดังในตาราง

ตาราง 3 ผลการประเมินคุณภาพรายการโทรทัศน์เรื่องพลังความสะอาด ด้านการผลิตรายการ โดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ระดับคุณภาพ
1. คุณภาพของภาพ	4.44	ดี
- ความชัดเจนของภาพ	4.33	ดี
- ความเหมาะสมของภาพสื่อความหมาย	5	ดีมาก
- ความเหมาะสมของการลำดับภาพ	4.33	ดี
- ความเหมาะสมของขนาดภาพ	4.33	ดี
- ความเหมาะสมของมุกกล้อง	4	ดี
- ความเหมาะสมของตำแหน่งการถ่ายภาพ	4	ดี
- ความเหมาะสมของเทคนิคการเปลี่ยนภาพ	4.67	ดีมาก
- ความเหมาะสมของภาพกราฟฟิค	4.67	ดีมาก
- ความเหมาะสมของภาพและเสียง	4.67	ดีมาก
2. คุณภาพของเสียง	4.73	ดีมาก
- ความเหมาะสมของเสียงการสนทนา	4.67	ดีมาก
- ความชัดเจนของเสียงการสนทนา	4.67	ดีมาก
- ความเหมาะสมของเสียงดนตรีและเสียงประกอบ	5	ดีมาก
- ระดับของเสียงการสนทนา	4.33	ดี
- ระดับของเสียงดนตรีและเสียงประกอบ	5	ดีมาก
3. ความสามารถในการสื่อความหมายโดยรวม	4.67	ดีมาก
รวม	4.56	ดีมาก

จากตาราง 3 สรุปได้ว่า ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตรายการ คุณภาพโดยรวมของรายการโทรทัศน์เรื่องพลังความสะอาด อยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านคุณภาพของภาพอยู่ในระดับดี ด้านคุณภาพของเสียงอยู่ในระดับดีมาก และด้านความสามารถในการสื่อความหมายโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก

ตาราง 4 ผลการประเมินคุณภาพรายการโทรทัศน์เรื่องเศรษฐกิจกับพ่อครัวขนมถ้วยฟู ด้านการ
ผลิตรายการโดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ระดับคุณภาพ
1. คุณภาพของภาพ	4.63	ดีมาก
- ความชัดเจนของภาพ	5	ดีมาก
- ความเหมาะสมของภาพสื่อความหมาย	5	ดีมาก
- ความเหมาะสมของการลำดับภาพ	5	ดีมาก
- ความเหมาะสมของขนาดภาพ	4.67	ดีมาก
- ความเหมาะสมของมุมกล้อง	4.33	ดี
- ความเหมาะสมของตำแหน่งการถ่ายภาพ	4	ดี
- ความเหมาะสมของเทคนิคการเปลี่ยนภาพ	4.67	ดีมาก
- ความเหมาะสมของภาพกราฟฟิก	4.33	ดี
- ความเหมาะสมของภาพและเสียง	4.67	ดีมาก
2. คุณภาพของเสียง	4.87	ดีมาก
- ความเหมาะสมของเสียงการสนทนา	5	ดีมาก
- ความชัดเจนของเสียงการสนทนา	4.67	ดีมาก
- ความเหมาะสมของเสียงดนตรีและเสียงประกอบ	5	ดีมาก
- ระดับของเสียงการสนทนา	4.67	ดีมาก
- ระดับของเสียงดนตรีและเสียงประกอบ	5	ดีมาก
3. ความสามารถในการสื่อความหมายโดยรวม	5	ดีมาก
รวม	4.73	ดีมาก

จากตาราง 4 สรุปได้ว่า ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตรายการ คุณภาพโดยรวมของรายการโทรทัศน์เรื่องเศรษฐกิจกับพ่อครัวขนมถ้วยฟู อยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านคุณภาพของภาพอยู่ในระดับดีมาก ด้านคุณภาพของเสียงอยู่ในระดับดีมาก และด้านความสามารถในการสื่อความหมายโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มตัวอย่างระหว่างก่อนการทดลอง
และหลังการทดลอง

ตาราง 5 การเปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลองและ
หลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$		S^2		t
		ก่อนการ ทดลอง	หลังการ ทดลอง	ก่อนการ ทดลอง	หลังการ ทดลอง	
รูปแบบปกติ	33	48.33	53.12	152.09	86.50	- 3.112**
รูปแบบจบไม่สมบูรณ์	33	54.61	64.76	219.81	115.00	- 3.972**
รูปแบบเลือกจบ	32	61.31	67.41	209.48	106.80	- 3.162**

** $p < .01$ $t_{.01, 30} = - 2.457$

จากตาราง 5 ปรากฏว่าคะแนนเฉลี่ยของความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่ม
หลังเสร็จสิ้นการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งแสดงว่า
ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนทุกกลุ่มได้พัฒนาขึ้น หลังจากที่ได้ชมรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบ
การนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบต่าง ๆ

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์เป็นรายด้านจากการนำเสนอเนื้อหาทาง
โทรทัศน์ที่มีรูปแบบแตกต่างกัน

ตาราง 6 การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมของคะแนนความคิดสร้างสรรค์ในด้านความคิดริเริ่ม
ที่เพิ่มขึ้นของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม

แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ระหว่างกลุ่ม (b)	422.185	2	211.093	10.386**
ภายในกลุ่ม (W)	1910.612	94	20.326	
รวม (t)	2332.797	96		

** $p < .01$ $F .01 (2, 96) = 4.82$

จากตาราง 6 ผลการเปรียบเทียบความคิดริเริ่มของนักเรียนจากการนำเสนอเนื้อหาทางโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอแบบปกติ แบบจับไม่สมบูรณ์และแบบเลือกจับ ปรากฏว่าคะแนนความคิดสร้างสรรค์ในด้านความคิดริเริ่มของกลุ่มทดลองทั้ง 3 กลุ่ม หลังการทดลองมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 7 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์ในด้านความคิดริเริ่มของ
กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม

กลุ่มตัวอย่าง	รูปแบบปกติ รูปแบบจบไม่สมบูรณ์ รูปแบบเลือกจบ			
	$\bar{X}$	14.27	18.39	19.50
รูปแบบปกติ	14.27	-	4.12**	5.23**
รูปแบบจบไม่สมบูรณ์	18.39		-	1.11
รูปแบบเลือกจบ	19.50			-

** $p < .01$

จากตาราง 7 เมื่อนำมาเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า

1. กลุ่มตัวอย่างที่ได้ชมรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาทางโทรทัศน์รูปแบบเลือกจบ ส่งผลให้มีความคิดริเริ่มสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้ชมรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. กลุ่มตัวอย่างที่ได้ชมรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาทางโทรทัศน์รูปแบบจบไม่สมบูรณ์ ส่งผลให้มีความคิดริเริ่มสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้ชมรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. กลุ่มตัวอย่างที่ได้ชมรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาทางโทรทัศน์รูปแบบเลือก ส่งผลให้มีความคิดริเริ่มสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้ชมรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอแบบจบไม่สมบูรณ์ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 8 การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมของคะแนนความคิดสร้างสรรค์ในด้านความคิดคล่อง
ที่เพิ่มขึ้นของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม

แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ระหว่างกลุ่ม (b)	392.676	2	196.338	7.676**
ภายในกลุ่ม (W)	2404.412	94	25.579	
รวม (t)	2797.088	96		

** $p < .01$ $F_{.01}(2, 96) = 4.82$

จากตาราง 8 ผลการเปรียบเทียบความคิดคล่องของนักเรียนจากการนำเสนอเนื้อหาทางโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอแบบปกติ แบบจบไม่สมบูรณ์และแบบเลือกจบ ปรากฏว่าคะแนนความคิดสร้างสรรค์ในด้านความคิดคล่องที่เพิ่มขึ้นของกลุ่มทดลองทั้ง 3 กลุ่ม หลังการทดลองมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 9 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์ในด้านความคิดคล่องของ
กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม

กลุ่มตัวอย่าง	รูปแบบปกติ รูปแบบเลือกจบ รูปแบบจบไม่สมบูรณ์			
	$\bar{X}$	31.37	34.81	36.21
รูปแบบปกติ	31.37	-	3.45**	4.85**
รูปแบบเลือกจบ	34.81		-	1.40
รูปแบบจบไม่สมบูรณ์	36.21			-

** $p < .01$

จากตาราง 9 เมื่อนำมาเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า

1. กลุ่มตัวอย่างที่ได้ชมรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาทางโทรทัศน์รูปแบบจบไม่สมบูรณ์ ส่งผลให้มีความคิดริเริ่มสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้ชมรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. กลุ่มตัวอย่างที่ได้ชมรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาทางโทรทัศน์รูปแบบจบเลือกจบ ส่งผลให้มีความคิดริเริ่มสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้ชมรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. กลุ่มตัวอย่างที่ได้ชมรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาทางโทรทัศน์รูปแบบจบไม่สมบูรณ์ ส่งผลให้มีความคิดริเริ่มสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้ชมรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอแบบเลือกจบ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 10 การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมของคะแนนความคิดสร้างสรรค์ในด้านความคิด
ละเอียดลออที่เพิ่มขึ้นของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม

แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ระหว่างกลุ่ม (b)	1.266	2	0.633	0.432
ภายในกลุ่ม (W)	137.884	94	1.467	
รวม (t)	139.15	96		

$F_{.01}(2, 96) = 4.82$

จากตาราง 10 ผลการเปรียบเทียบความคิดละเอียดลออของนักเรียนจากการนำเสนอ
นิทานทางโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอแบบปกติ แบบจบไม่สมบูรณ์และแบบเลือกจบ
ปรากฏว่าคะแนนความคิดสร้างสรรค์ในด้านความคิดละเอียดลออที่เพิ่มขึ้นของกลุ่มทดลองทั้ง 3
กลุ่ม หลังการทดลองมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ

1. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้ชมนิทานจากรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาทางโทรทัศน์ทั้ง 3 แบบ
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดริเริ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทั้ง 3 กลุ่ม หลังจากที่ได้ชมนิทานจากรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาทางโทรทัศน์ทั้ง 3 แบบ
3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดคล่องของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทั้ง 3 กลุ่ม หลังจากที่ได้ชมนิทานจากรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาทางโทรทัศน์ทั้ง 3 แบบ
4. เพื่อเปรียบเทียบความคิดละเอียดลออของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทั้ง 3 กลุ่ม หลังจากที่ได้ชมนิทานจากรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาทางโทรทัศน์ทั้ง 3 แบบ

สมมติฐานการวิจัย

1. ความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้ชมนิทานจากรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาทางโทรทัศน์ทั้ง 3 แบบ แตกต่างกัน
2. ความคิดริเริ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทั้ง 3 กลุ่ม หลังจากที่ได้ชมนิทานจากรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาทางโทรทัศน์ทั้ง 3 แบบ แตกต่างกัน
3. ความคิดคล่องของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทั้ง 3 กลุ่ม หลังจากที่ได้ชมนิทานจากรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาทางโทรทัศน์ทั้ง 3 แบบ แตกต่างกัน
4. ความคิดละเอียดลออของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทั้ง 3 กลุ่ม หลังจากที่ได้ชมนิทานจากรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาทางโทรทัศน์ทั้ง 3 แบบ ไม่แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ระดับประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลตำบลดำรงราชานุสรณ์ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 244 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 3 ห้องเรียน ได้มาด้วยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลาก เพื่อจัดเข้ากลุ่มทดลองดังนี้

กลุ่มทดลองที่ 1 เรียนจากรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาแบบปกติ จำนวน 33 คน

กลุ่มทดลองที่ 2 เรียนจากรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาแบบจบไม่สมบูรณ์ จำนวน 33 คน

กลุ่มทดลองที่ 3 เรียนจากรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาแบบเลือกจบ จำนวน 32 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น คือ

รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาทางโทรทัศน์ 3 แบบ ได้แก่

1. การนำเสนอเนื้อหาแบบปกติ
2. การนำเสนอเนื้อหาแบบจบไม่สมบูรณ์
3. การนำเสนอเนื้อหาแบบเลือกจบ

ตัวแปรตาม คือ

ความคิดสร้างสรรค์ 3 ลักษณะ คือ

1. ความคิดริเริ่ม (Originality)
2. ความคิดคล่อง (Fluency)
3. ความคิดละเอียดลออ (Elaboration)

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง

ผู้วิจัยได้แต่งนิทานขึ้นเองจำนวน 2 เรื่อง ให้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบ เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปทดลองต่อไป โดยมีหลักในการแต่งนิทานดังนี้

1. เหมาะสมกับวัยของเด็ก
2. ส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

3. กระตุ้นความสนใจของเด็ก

การดำเนินการทดลอง

1. ให้นักเรียนกลุ่มทดลองทั้ง 3 กลุ่ม ทำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ก่อนขมนิทาน
2. หลังจากทำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ 1 สัปดาห์จึงให้นักเรียนกลุ่มทดลองทั้ง 3 กลุ่มขมนิทานจากโทรทัศน์ ดังนี้

กลุ่มทดลองที่ 1 ชมรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอขมนิทานแบบปกติ จำนวน 2 เรื่อง โดยชมวันละ 1 เรื่อง ในวันที่ 3 และ 6 มกราคม 2546 ในระหว่างเวลา 11.00 – 11.30 น.

กลุ่มทดลองที่ 2 ชมรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอขมนิทานแบบจบไม่สมบูรณ์ จำนวน 2 เรื่อง โดยชมวันละ 1 เรื่อง ในวันที่ 2 และ 3 มกราคม 2546 ในระหว่างเวลา 9.00 – 9.30 น.

กลุ่มทดลองที่ 3 ชมรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอขมนิทานแบบเลือกจบ จำนวน 2 เรื่อง โดยชมวันละ 1 เรื่อง ในวันที่ 2 และ 3 มกราคม 2546 ในระหว่างเวลา 10.00 – 10.30 น.

3. นำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ไปทดสอบกับกลุ่มทดลองทั้ง 3 กลุ่ม หลังเสร็จสิ้นการทดลอง โดยดำเนินการสอบเช่นเดียวกับการทดสอบก่อนการทดลองด้วยแบบทดสอบฉบับเดิม ในวันที่ 6 มกราคม 2546 หลังจากนักเรียนในแต่ละกลุ่มทดลองได้นำเสนอผลงานจากกิจกรรมของแต่ละกลุ่ม

4. นำผลการทดสอบมาตรวจให้คะแนนตามคู่มือการตรวจให้คะแนนความคิดสร้างสรรค์ และนำคะแนนที่ได้จากการทดสอบมาวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการฟังนิทานของทั้ง 3 กลุ่ม โดยใช้ t-test แบบ Dependent Samples
2. เปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์หลังการฟังนิทานของทั้ง 3 กลุ่ม โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (ANCOVA)

สรุปผลการทดลอง

1. ความคิดสร้างสรรค์หลังการทดลอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้ชมนิทานจากรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาทางโทรทัศน์ทั้ง 3 แบบ สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. ความคิดริเริ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทั้ง 3 กลุ่ม หลังจากที่ได้ชมนิทานจากรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาทางโทรทัศน์ทั้ง 3 แบบ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนที่ชมรายการโทรทัศน์นิทานแบบเลือกจบมีความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่มสูงกว่านักเรียนที่ชมรายการโทรทัศน์นิทานแบบปกติและนักเรียนที่ชมรายการโทรทัศน์นิทานแบบจบไม่สมบูรณ์มีความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่มสูงกว่านักเรียนที่ชมรายการโทรทัศน์นิทานแบบปกติ
3. ความคิดคล่องของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทั้ง 3 กลุ่ม หลังจากที่ได้ชมนิทานจากรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาทางโทรทัศน์ทั้ง 3 แบบ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนที่ชมรายการโทรทัศน์นิทานแบบเลือกจบมีความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดคล่องสูงกว่านักเรียนที่ชมรายการโทรทัศน์นิทานแบบปกติและนักเรียนที่ชมรายการโทรทัศน์นิทานแบบจบไม่สมบูรณ์มีความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดคล่องสูงกว่านักเรียนที่ชมรายการโทรทัศน์นิทานแบบปกติ
4. ความคิดละเอียดลออของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทั้ง 3 กลุ่ม หลังจากที่ได้ชมนิทานจากรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาทางโทรทัศน์ทั้ง 3 แบบ ไม่แตกต่างกัน

การอภิปรายผล

1. ผลจากการศึกษา พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้ชมรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาทางโทรทัศน์ทั้ง 3 แบบ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าการที่นักเรียนได้ชมรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาทางโทรทัศน์ทั้ง 3 แบบ ส่งเสริมให้ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนได้รับการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่มีการนำนิทานมาใช้ในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ทวีตศักดิ์ นุ่มฤทธิ์ (2526 : 128) ได้ศึกษาการใช้นิทาน 3 รูปแบบ คือ นิทานปรัมปรา นิทานท้องถิ่น และนิทานเกี่ยวกับสัตว์ เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า หลังการทดลองใช้นิทานทั้ง 3 แบบ ทำให้ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ

วรรณนิภา เพ็ญศรี (2528 : 7) ได้ศึกษาประเภทของนิทานที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า การฟังนิทาน 3 แบบ คือ นิทานเกี่ยวกับเทพนิยาย นิทานเกี่ยวกับสัตว์ และนิทานเกี่ยวกับการผจญภัย ทำให้ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนเพิ่มขึ้น รวมทั้งการนำรายการโทรทัศน์มาใช้ในการนำเสนอให้นิทานให้น่าสนใจ เข้าใจและดึงดูดความสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับ สำราญ คงเพชร (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากการเรียนด้วยรายการวิทยุทัศน์ที่มีการดำเนินรายการต่างกัน พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียนจากเทปวิทยุทัศน์ทั้ง 2 แบบเพิ่มขึ้น และจากผลต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม พบว่า รายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอแบบจบไม่สมบูรณ์ สามารถส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนได้ดีที่สุดซึ่งสอดคล้องกับ ทอแรนซ์ (Torrance. 1970 : 7-9) ได้เสนอกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่า ลักษณะความไม่สมบูรณ์ การเปิดกว้าง (Incompleteness, Openness) เป็นลักษณะพื้นฐานแรกที่สุดในกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้โดยวิธีสร้างสรรค์ และการแก้ปัญหา คือ ความไม่สมบูรณ์หรือความเปิดกว้าง คนที่มีความคิดสร้างสรรค์เป็นจำนวนมากได้เสนอแนะว่า ความไม่สมบูรณ์จะทำให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์

2. ความคิดสร้างสรรค์ในด้านความคิดริเริ่มและความคิดคล่องของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้ชมรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอให้นิทานทางโทรทัศน์ทั้ง 3 แบบ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างคู่พบว่า รายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอให้นิทานทางโทรทัศน์รูปแบบจบไม่สมบูรณ์และรูปแบบเลือกจบสูงกว่ารูปแบบปกติ แต่รายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอให้นิทานทางโทรทัศน์รูปแบบจบไม่สมบูรณ์และรูปแบบเลือกจบไม่แตกต่างกัน ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า อาจเนื่องมาจากเงื่อนไขในการแตงนิทานและการกำหนดตัวเลือกให้นักเรียนแตงนิทานต่อให้จบค่อนข้างจะใกล้เคียงกันมากของทั้ง 2 ตัวเลือก

3. ความคิดสร้างสรรค์ในด้านความคิดละเอียดลออของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้ชมรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอให้นิทานทางโทรทัศน์ทั้ง 3 แบบ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า อาจเนื่องมาจาก รายการโทรทัศน์ทั้ง 3 แบบต่างก็เป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเนื้อหาของรายการเหมือนกัน จะแตกต่างกันก็เฉพาะรูปแบบการนำเสนอและกิจกรรมที่นักเรียนจะต้องปฏิบัติหลังจากที่ชมนิทานแล้วเท่านั้น รวมทั้งการให้คะแนนของแบบทดสอบอยู่ในรูปแบบการประมาณค่าจากสเกลจึงอาจทำให้คะแนนแตกต่างกันไม่มาก

สรุปได้ว่าการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิดอย่างอิสระ หรือการให้อิสระในการแสดงความคิดเห็นถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ เพราะเป็นกลไกที่ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ คันสนีย์ (2518 : 15) กล่าวไว้ว่า ครูทุกคนสามารถที่จะกระตุ้นให้นักเรียนได้แสดงออกทางด้านพฤติกรรม

และความคิดเห็นโดยเสรี การที่เด็กแต่ละคนแสดงความคิดเห็นแตกต่างกันนั้นมิได้หมายความว่านักเรียนเกิดความขัดแย้งกัน แต่เป็นเพราะความแตกต่างระหว่างบุคคล ความแตกต่างในสิ่งแวดล้อม และประสบความสำเร็จของแต่ละคนไม่เหมือนกันนั่นเอง และความพยายามของนักเรียนในการใช้จินตนาการอันเกิดจากความคิดสร้างสรรค์ อาจจะออกมาในรูปแบบอื่นที่มีลักษณะของการเล่าเรื่องหรือแต่งเรื่องก็เป็นกิจกรรมที่พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้วยเช่นกัน (สรชัย ศรีสุข, 2530 : 38) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เพียว ทักซิณ (2523 : 209) ได้ศึกษาเรื่องการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้แบบฝึกหัดการเขียนบรรยายตามชื่อเรื่องที่ครูกำหนดให้ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 116 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม โดยที่กลุ่มแรกจะเขียนบรรยายตามรูปภาพอย่างเสรีและกลุ่มที่สองจะเขียนบรรยายเรื่องตามหัวข้อที่ครูกำหนดให้ พบว่า นักเรียนที่เขียนเรื่องความอิสระจะมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนที่เขียนตามหัวข้อที่ครูกำหนดให้

ข้อเสนอแนะในการใช้ผลการวิจัย

1. จากผลการศึกษา พบว่า ความไม่สมบูรณ์และการเปิดกว้าง ซึ่งอาศัยความไม่สมบูรณ์ไปกระตุ้นกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดความอยากรู้เพิ่มขึ้น ครูและผู้ปกครองควรใช้วิธีการสอนที่เน้นการส่งเสริม กระตุ้นและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกอย่างอิสระ สนับสนุนให้นักเรียนกล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงความคิดเห็นและสามารถค้นคว้าหาความรู้และคำตอบด้วยตนเอง

2. รายการโทรทัศน์นี้ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใดต่างก็ส่งผลต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน แต่หากมีกิจกรรมระหว่างชมรายการหรือหลังจบรายการให้นักเรียนมีส่วนร่วม ยังมีส่วนช่วยในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้เพิ่มขึ้นกว่าการชมรายการโทรทัศน์นี้ทางเพียงอย่างเดียว

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาประสิทธิภาพของรายการโทรทัศน์ในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ จึงใช้ระยะเวลาในการศึกษาเพียงแค่ระยะสั้น ดังนั้นหากต้องการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ จึงจำเป็นต้องใช้เวลาในการฝึกและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ที่เหมาะสม

2. ควรจะมีการศึกษาการนำรูปแบบรายการโทรทัศน์รูปแบบอื่นมาใช้ในการนำเสนอเนื้อหาทางโทรทัศน์ เช่น รูปแบบรายการการ์ตูน เป็นต้น

3. ควรจะมีการนำกิจกรรมรูปแบบอื่นมาใช้หลังจากชมรายการโทรทัศน์นำเสนอนิทานจบแล้ว เช่น ให้เด็กแต่งนิทานเรื่องใหม่ที่มีเค้าโครงเหมือนเรื่องนิทานที่ชม

4. ควรมีการศึกษาผลของรายการโทรทัศน์ที่มีการนำเสนอนิทานที่มีผลต่อความสามารถในด้านอื่น ๆ ของเด็กและผู้ชม

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2534). *ความคิดสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2535). *ความคิดสร้างสรรค์หลักการ ทฤษฎี การเรียนการสอน การวัดผล ประเมินผล*. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- กองบรรณาธิการ. (2544, 15 มิ.ย. 2544). “สังคมยุคใหม่ไม่เอื้อจินตนาการเด็ก แม่พ่อแม่ใช้นิทานดีสร้างสมองลูก,” ผู้จัดการรายวัน. หน้า 7.
- กิ่งแก้ว อรรถาการ. (2519) “นิทานพื้นบ้าน,” คติชนวิทยา. ฉบับที่ 184 หน้า 11 กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศน์ กรมการฝึกหัดครู.
- เกศินี โชติกเสถียร. (2524). *หุ่นเชิดมือ*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- เกียรติวรรณ อมาตยกุล. (2530). *โรงเรียนนีโอฮิวแมนนิส มิติใหม่แห่งการศึกษาสำหรับเด็ก*. กรุงเทพฯ : สายส่งศึกษา.
- เกริก ยุ้นพันธ์.(2539). *การเล่านิทาน*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น,
- กฤษฎี อุทัยรัตน์. (2544, 4 เม.ย. 2544). “คิดไกล แต่...ไปไม่ถึง” ผู้จัดการรายวัน. หน้า 7.
- โครงการส่งเสริมสื่อมวลชนเพื่อเด็ก(กสค.) มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก. (2537). *คู่มือดูโทรทัศน์กับลูกอย่างสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ : แพลนพับลิชชิ่ง.
- คัตติยา เพชรชูช่วย. (2537). *การศึกษารูปแบบรายการโทรทัศน์การศึกษาที่เหมาะสมสำหรับเด็กเยาวชน ในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม.(โสตทัศนศึกษา)*. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- จงลักษณ์ ช่างปลื้ม. (2541). *ความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการวาดภาพจากกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทาน ของนักเรียนอนุบาลปีที่ 2.ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.(ศิลปศึกษา)*. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จิรศักดิ์ ศรีประเสริฐ. (2532). *การศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้จากเทปโทรทัศน์ที่มีลักษณะการดำเนินเรื่องต่างกัน. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.(เทคโนโลยีทางการศึกษา)*. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- จำลอง คู่บำรุง. (2529, กรกฎาคม - กันยายน). “ความคิดสร้างสรรค์สำคัญไฉน,” *วารสารพัฒนาหลักสูตร*. 15 (126) : 26 – 28.
- ฉวีวรรณ กิตาวงศ์. (2526). *การศึกษาเด็ก*. พิษณุโลก : โครงการตำรามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.

- จักรชัย ยังพลขันธ์. (2519). รายงานโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม.(โสตทัศนศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ชุดิมา สัจจนันท์. (2529). หนังสือเพื่อลูก. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2544). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : ภาควิชา - พื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2521). นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษากับการสอนระดับอนุบาล. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิชย์.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2520). เครื่องมือเทคโนโลยีทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. มหาสารคาม : ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ดวงพร นิ้มมา. (2535). เทคโนโลยีการศึกษา. ลำปาง : ภาควิชาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทาง - การศึกษา วิทยาลัยครูลำปาง.
- ดิลก ดิลกานนท์. (2534). การฝึกทักษะการคิดเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ด.(การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทวีศักดิ์ นุ่มฤทธิ์. (2526). การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ที่เกิดจากการเล่านิทานที่มีรูปแบบต่างกันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม.(การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ธนา นิลชัยโกวิท. (2541). คู่มือเรื่องความคิดกับ ศ.น.พ. ประเวศ วะสี. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- ธนิดา จันทรวงษ์. (2541). การวิเคราะห์เนื้อหาภาพยนตร์การ์ตูนหุ่นยนต์ทางโทรทัศน์เพื่อการพัฒนาเด็ก. วิทยานิพนธ์ ค.ม.(นิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
(online). Available : <http://server2.tiac.or.th/thesis>
- ธีรชัย เนตถนอมศักดิ์. (2538). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.(การประถมศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
(online). Available : <http://server2.tiac.or.th/thesis/>
- นราพร สังข์ชัย. (2539). ความพึงพอใจของเด็กที่มีต่อรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก. วิทยานิพนธ์ ค.ม.(นิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
(online). Available : <http://server2.tiac.or.th/thesis/>

- นางเยาว์ เข้มเล็ก. (2539). การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนศิลปศึกษาโดยการใช้กิจกรรมเขียนภาพระบายสีจากใบงานสร้างสรรค์และการ - เรียนตามแนวการสอนของกรมวิชาการ . ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.(การประถมศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นารากร ดิยาน. (2536). การวิเคราะห์เนื้อหาการรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก. วิทยานิพนธ์ ค.ม.(นิเทศศาสตร์).กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
(online). Available : <http://server2.tiac.or.th/thesis/>
- บงกช ทองเยี่ยม. (2540). การศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยด้วยการ - เล่นิทานแบบใช้และไม่ใช้ภาพเงาประกอบ . วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.(เทคโนโลยีการศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
(online). Available : <http://server2.tiac.or.th/thesis/>
- บรรณาธิการ. (2545, 13 มี.ค. 2545). “เคล็ดลับกระตุ้นเด็กฉลาดหมั่นเล่น - เล่นิทานให้ฟัง,”
ผู้จัดการรายวัน. หน้า 10.
- บันลือ พุกกะวัน. (2521). วรรณกรรมกับเด็ก. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ปาริชาติ อรุณศักดิ์. (2533). การศึกษาการเล่นิทานที่ไม่จบเรื่องสมบูรณ์ที่มีผลต่อการคิดแบบ
อเนกนัยของเด็กปฐมวัย. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปราณี เชียงทอง. (2526). วรรณกรรมสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : สวีริยาสาส์น.
- พเยาว์ ทักสิน. (2523). การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาของนักเรียนชั้นประถม-
ศึกษาปีที่ 4 โดยใช้แบบฝึกการเขียนอย่างสร้างสรรค์ที่นักเรียนเขียนได้อย่างอิสระกับครู
เป็นผู้กำหนดเนื้อเรื่อง. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.(ภาษาไทย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พงษ์จันทร์ อยู่เป็นสุข. (2525). การศึกษารูปแบบการเล่นิทานที่ส่งผลต่อความสามารถในการ
ฟังและความคงทนในการจำ วิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2.
ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.(การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พจนันท์ ไวยยานนธ์. (2541). ผลการใช้บทบาทสมมุติที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดสุวรรณารัษฎิกาวาส จังหวัดชลบุรี. ปรินญานิพนธ์
กศ.ม.(จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- พินิต วัฒน. (2520). การผลิตรายการโทรทัศน์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร.
- ไพพรรณ อินทรนิล. (2534). เทคนิคการเล่นิทาน. กรุงเทพฯ : สวีริยาสาส์น.

- ภรณ์ คุรุรัตน์. (2526). *ละครสร้างสรรค์สำหรับเด็ก*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ภารดี ศรีประยูร. (2542). *รูปแบบการเล่านิทานทางโทรทัศน์ที่ส่งผลต่อความสามารถในการฟัง และความคงทนในการจำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2*. ปรินุญานินพนธ์ กศ.ม.(เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2525). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525*. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.
- โรจน์ คำพาที. (2537). *ความต้องการรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในการศึกษานอกโรงเรียน ของเยาวชน*. วิทยานิพนธ์ ค.ม.(โสตทัศนูปกรณ์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร
- รัชนี้ ศรีไพรวรรณ. (2516, เมษายน). "การเล่านิทานและเล่าเรื่อง," *สื่อภาษาชุมชนภาษาไทย ของคุรุสภา*. 3(3) : 37 – 41.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ลัดดา แก้วประเสริฐชัย. (2544). *ผลการใช้แบบฝึกการคิดเนกนัยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. ปรินุญานินพนธ์ กศ.ม.(การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วรรณนิภา เพ็ญศรี. (2528). *ประเภทของนิทานที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3*. วิทยานิพนธ์ ค.ม.(ประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วลัย วลิตธารง. (2515). "ส่งเสริมห้องสมุดด้วยการเล่านิทาน," *การศึกษาผู้ใหญ่*. 9(53) : 22 –26 ; กรกฎาคม – สิงหาคม 2515.
- วิชา ภาวศิริ. (2540). *การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยการใช้วิถีทัศน์และกิจกรรม สร้างสรรค์แบบต่อเติมภาพ*. ปรินุญานินพนธ์ กศ.ม.(เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิภา ตริอัจฉริยกุล. (2533). *ผลการเรียนรู้และความคงทนทางการเรียนจากรายการวิถีทัศน์รูปแบบละครและรูปแบบบรรยายที่ใช้คำถามขึ้นต้น*. ปรินุญานินพนธ์ กศ.ม.(เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิภา อุตมฉันท. (2544). *การผลิตสื่อโทรทัศน์และสื่อคอมพิวเตอร์ : กระบวนการสร้างสรรค์และเทคนิคการผลิต*. กรุงเทพฯ : บริษัท บัณฑิตพอยท์ จำกัด.

- วารุณี นวลจันทร์. (2539). ผลการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงานที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิชัย วงศ์ใหญ่. (2523, สิงหาคม)“การให้การศึกษาเพื่อเกิดความคิดสร้างสรรค์,” วารสารวิชาการ. 1(8) : 1 – 8.
- วิเชียร เกษประทุม. (2542). นิทานพื้นบ้าน. กรุงเทพฯ : พัฒนาการศึกษา.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2541). การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ : ตันอ้อ 1999.
- ยุติกร คำแก้ว. (2538). ผลของการใช้เทปนิทานในวิชาศิลปศึกษาที่มีต่อพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร. (online). Available: <http://server2.tiac.or.th/thesis/>
- ศ.ศุภนิมิตร. (2522, 30 มิถุนายน). “การเล่นนิทานสำหรับเด็กประถม,”. วารสารประชาศึกษา. 3(26): 28-32.
- ศึกษานิเทศก์, หน่วย . (2521). การวิจัยความคิดสร้างสรรค์ของเด็กไทย ในระดับ ป.5 – ม.ศ. 3. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู. ถ่ายเอกสาร.
- คันสนีย์ (นามแฝง). (2518, กันยายน). “บทบาทครูกับความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน” วิทยาสาร. 3(26) : 15.
- _____. (2521). สรุปผลการวิจัยเรื่องความคิดสร้างสรรค์ของเด็กไทย ในระดับอนุบาล – ป.4. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู. ถ่ายเอกสาร.
- สถาบันวิจัยสังคม, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (ม.ป.ป). ทศนคติเด็กวัยเรียน. ม.ป.พ.
- สมพงษ์ ศิริเจริญ และคณะ. (2526) คู่มือการใช้สื่อทัศนวัสดุ. โครงการพัฒนาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ.
- สมศักดิ์ ภูวิภาดารัตน์. (2531). ความคิดสร้างสรรค์:การประยุกต์สู่การเรียนการสอน . เชียงใหม่ : ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยครูเชียงใหม่.
- สรชัย ศรีสุข. (2530). เปรียบเทียบองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กิจกรรมเกม นิทาน และปริศนาคำทายของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุจิตรา ศรีสุโร. (2542). การสร้างชุดการสอนวีดิทัศน์ เรื่องการส่งเสริมพัฒนาการเด็กดาวน์ซินโดรม อายุแรกเกิด – 1ปี. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- สุดาวดี ไยพิมล. (2533). ความสามารถในการจำแนกพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังการเล่านิทานโดยการใช้หุ่นมือและการเล่านิทานโดยการแสดงบทบาทสมมติประกอบ. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุรัชย์ ศึกษาบัณฑิต. (2528). การผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ.
- สุรินทร์ อารมย์สว่าง. (2542). การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้จากเทปโทรทัศน์การสอนที่มีการนำเสนอภาพคอมพิวเตอร์กราฟฟิค 2 แบบ. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม.(เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เสาวนีย์ ศึกษาบัณฑิต. (2530). การสื่อความหมายเพื่อการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2533). รายงานผลการสำรวจจำนวนเครื่องรับโทรทัศน์ในครอบครัวยุคใหม่ของครัวเรือนส่วนบุคคลทั่วประเทศ. กรุงเทพฯ : สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี.
- สำราญ คงเพชร. (2542). การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากการเรียนด้วยรายการวิทยุทัศน์ที่มีการดำเนินรายการต่างกัน. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม.(เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อรพินท์ ศักดิ์เยี่ยม. (2536). การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจที่เด็กได้รับจากการชมรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก. วิทยานิพนธ์ ค.ม.(นิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
(online). Available : <http://server2.tiac.or.th/thesis/>
- อมรา ปฐกัญญาบุญ. (2521). การใช้สื่อการสอนแบบละครในโรงเรียนมัธยมในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม.(โสตทัศนศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- อารี พันธุ์มณี. (2534). จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : เลิฟแอนด์ลิฟเฟรส.
_____. (2537). ความคิดสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ 1412.
- อารี รังสินันท์. (2544). การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สู่ความเป็นเลิศ. กรุงเทพฯ : พัฒนาการศึกษา.
_____. (2527). กิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
_____. (2532). ความคิดสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ 1412.

- Bell, C.A. (1985, March). "Stories Told by Six and Seven Year Old Boys : Associations with Intelligence and Creativity," *Dissertation Abstracts International*. 45(05) : 2752-A .
- Burke, Ricard C. (1971). *Instructional Television*. Bloomington : Indiana University press.
- Dale, Edgar. (1956). *Audio Visual Methods in Teaching*. 3rd ed. New York : Dryden Press.
- Helen Cooper. (1996). *The boy who wouldn't goto bed*. 1st ed. New York : Dial Books for Young Readers.
- Holmes, Pressley D. (1960, July – August). "Televivion Research in the Teaching Learning Process," *A.V. Communication Review*. (8) : 238 – 239.
- Huck, Charlotte s. (1979). *Children's Literature in the Elementary School*. New York : Holt, Rinehart and Winston, Inc.
- Kelley, Ramona M Daniel. (1983, July). "Effects of an Administrative Plan for Excellence in Creative Arts Experience on the Development of Creative in First Graders," *Dissertation Abstracts International*. 1 (44) : 32-A.
- Kelley, F. (1987). "Reading Television in the Classroom : More Result from the Television Literacy Project," *Jornal of Education Talevision*. 13(1) : 7-19.
- Kuziemski, N.E. (1977, October). "Relationships among Imaginative Play Predisposition, Creative Thinking, and Reflectivity Inpulsivity in Second – Graders," *Dissertation Abstracts International*. 38 : 1861-b.
- Marcus Pfister. (1997). *Milo snd the Magical Stones*. New York : North-South Book Inc.
- _____. (2000). *Milo snd the Mysterious Island*. New York : North-South Book Inc.
- Mitsue Ishitake. (2542). " นิทานคือพื้นฐานการศึกษา," นิทานเพื่อการอ่าน. กรุงเทพฯ : ศูนย์การศึกษาและอาชีพ มูลนิธิศึกษาเอเชีย.
- Olsen, Ib Spang. (1975). *Tsukinobouya = Drengen I manen*. Japan : Fukuinkan Shoten.
- Palmer, Edward. (1977). "Formative Research in the Production of Television for Children," *Evaluating Education Television and Radio*. 95 – 100 ed. Tony Bates London : Sydenhans Printers.
- Rogers, Carl R. (1959). "Toward a Theory of Creativity" *Creativity and Its Cultuvation*. NewYork : Harold H. Harper and Row Publesheres.

- Schwarzwalder, John C. (1961). "An Investigation of the Relative Effectiveness of Certain Specific T.V. Techniques on Learning," *A.V. Communication Review*. (9) : A-29.
- Susan, Emeline. (1979, December). "Cognitive and affective Results of Three methods of Presenting Stories to Third Grade Students," *Dissertation Abstracts International*. (40) : 3064-3066A .
- Torrance. (1964). *Education and the Creative Potential*. Minneapolis : The Lund Press Inc.
- _____. (1970). *Encouraging Creativity in The Classroom*. Iowa : Wm. C. Brown Company Publisher.
- Westcott, Alvin M. and Jame A. Smith. (1967). *Creative Teaching of Mathematics in the Elementary School*. Boston : Allyn and Bacon Inc.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

หนังสือขออนุญาตเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัยและการวิจัย

ที่ ทม 1012/ ๑๒๖๔

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๙ ธันวาคม 2545

เรื่อง ขออนุญาตเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนา

เนื่องด้วย นายภูมิชาย สิมมาเคน นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการนำเสนอ นิทานทางโทรทัศน์ที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ไพโรจน์ เบาลือ รองศาสตราจารย์อริ พันธ์มณี และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิตร ทองชั้น เป็นคณะกรรมการ ควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขออนุญาตใช้ห้องโสตทัศนูปกรณ์ฉายเทปรายการโทรทัศน์นิทานพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และขอให้ นักเรียนระดับประถมศึกษา ชั้นปีที่ 3 จำนวน 1 ห้อง ชมรายการโทรทัศน์ ในระหว่างเดือนธันวาคม 2545

จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาต ได้โปรดพิจารณาให้ นายภูมิชาย สิมมาเคน ได้ฉายเทป รายการโทรทัศน์ดังกล่าว ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภภรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

โทรสาร. 02-258-4119

แฟ้ม 1012/ ๒๕

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๗ ธันวาคม 2545

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอกันทรลักษ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบวัดการคิดฯ

เนื่องด้วย นายภูมิชาย สิมมาเคน นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการนำเสนอ โทนทางโทรทัศน์ที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พโรจน์ เบาใจ รองศาสตราจารย์อารี พันธุ์มณี และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิตร ทองชั้น เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขออนุญาตใช้อุปกรณ์สแกนอุปกรณ์ฉายเทปรายการโทรทัศน์นิทานพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และขอให้นักเรียนระดับประถมศึกษา ชั้นปีที่ 3 ในโรงเรียนอนุบาลดำรงราชานุสรณ์ และโรงเรียนบ้านขนา โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอกันทรลักษ์ ได้ชมรายการโทรทัศน์ และตอบแบบวัดการคิดอย่างสร้างสรรค์ โดยอาศัยรูปภาพ ในระหว่างเดือนธันวาคม 2545 - มกราคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นายภูมิชาย สิมมาเคน ได้ฉายเทปรายการโทรทัศน์ดังกล่าว และจะกรุณามีหนังสือแจ้งไปยังโรงเรียนในสังกัดจะเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ภาภรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

โทรสาร. 02-258-4119

ภาคผนวก ข.

วิธีการในการใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของทอร์เรนซ์

กิจกรรมชุดที่ ๑ การวาดภาพ

คำชี้แจง

๑. นักเรียนจะเห็นกระดาษสีเขียวตามรูปที่อยู่ข้างล่างนี้ กระดาษชิ้นนี้ดึงออกมาได้ แกะกระดาษที่อยู่ด้านหลังทิ้งไป แล้วนำกระดาษสีเขียวมาติดไว้ทางด้านขวามือ
๒. ลองพยายามคิด แล้ววาดภาพที่แปลกใหม่ที่ยังไม่เคยมีใครวาดมาก่อน โดยใช้กระดาษสีเขียวเป็นส่วนหนึ่งของภาพ พยายามทำให้ภาพน่าสนใจและน่าตื่นเต้นมากที่สุดเท่าที่จะทำได้
๓. ตั้งชื่อภาพที่วาดให้แปลกที่สุดไว้บนเส้นที่ขีดไว้ให้

กิจกรรมชุดที่ ๒ วาดภาพให้สมบูรณ์

คำชี้แจง

๑. ให้ต่อเติมภาพต่าง ๆ ที่ให้มาข้างล่างนี้
๒. ให้คิดวาดภาพให้แปลก แตกต่างไปจากคนอื่น และทำให้เป็นเรื่องที่น่าสนใจ น่าตื่นเต้นมากที่สุดเท่าที่จะทำได้
๓. ให้ตั้งชื่อภาพแต่ละภาพที่วาดเสร็จแล้ว ให้แปลกและตื่นเต้น แล้วเขียนชื่อภาพ ไว้ในช่องที่กำหนดให้

กิจกรรมชุดที่ ๓ การใช้เส้น

คำชี้แจง

๑. ให้วาดภาพโดยต่อเติมจากเส้นคู่ขนานข้างล่างนี้
๒. คิดและวาดภาพให้แปลกแตกต่างไปจากคนอื่นให้มากที่สุด
๓. ให้ตกแต่งภาพด้วยดินสอดำหรือดินสอสีให้มากที่สุด
๔. ลองตั้งชื่อภาพที่วาดนั้นให้ตื่นเต้น น่าสนใจ และเขียนชื่อภาพไว้ในช่องที่กำหนดให้

วิธีการใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยรูปภาพเป็นสื่อแบบ ก ของทอแรนซ์

1. วิธีการเฉพาะในการทำการทดสอบ

เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจนักเรียน ให้ครูหรือผู้คุมสอบปฏิบัติดังนี้

1.1 ครูหรือผู้คุมสอบกล่าวข้อความในทำนองนี้ (เพื่อเป็นแรงยั่วให้นักเรียนอยากทำแบบทดสอบ)

“ในวันนี้ ครูมีของเล่นมาให้ นักเรียน เล่นสนุก ๆ โดยจะให้นักเรียน เล่นวาดภาพอะไรก็ได้ ที่นักเรียน คิดฝันว่าภาพนั้น แปลกที่สุด ใหม่ที่สุด ซึ่งไม่เคยมีใครคิด วาดมาก่อน และพยายามวาดภาพนั้น ให้แตกต่างไปจากคนอื่น ๆ และครูขอให้ นักเรียนทุกคน จะมีความสุข สนุกกับการวาดภาพในวันนี้ ”

1.2 ครูแจกแบบทดสอบแก่นักเรียน

1.3 ครูแจกดินสอดำแก่นักเรียน ในกรณีที่นักเรียนบางคนไม่มี

1.4 ครูให้นักเรียนแต่ละคนกรอรายละเอียดเกี่ยวกับตัวนักเรียนที่หน้าปกแบบทดสอบให้เรียบร้อย

1.5 ครูช่วยเหลือกรอกรายละเอียด กรณีที่นักเรียนกรอกไม่ได้

2. ครูชี้แจงการทำแบบทดสอบดังนี้

2.1 จำนวนกิจกรรม ในแบบทดสอบนี้จะมีกิจกรรมที่น่าสนใจอยู่ 3 ชุด ด้วยกัน กิจกรรมเหล่านี้จะเปิดโอกาสให้นักเรียนใช้ความคิดฝันและวาดภาพออกมาในรูปแบบต่าง ๆ

2.2 ครูบอกให้นักเรียนทุกคนเปิดแบบทดสอบหน้าแรก (กิจกรรมชุดที่ 1)

2.3 ครูอ่านคำชี้แจงการทำกิจกรรมชุดที่ 1 ให้นักเรียนฟังอย่างชัดเจน ดังนี้

กิจกรรมชุดที่ 1 การวาดภาพ

2. นักเรียนจะเห็นกระดาษสี่เหลี่ยมตามรูปที่อยู่ข้างล่างนี้ กระดาษชิ้นนี้ตั้งออกมาได้ แกะกระดาษที่อยู่ด้านหลังทิ้งไป แล้วนำกระดาษสี่เหลี่ยมมาติดไว้ทางด้านขวามือ (ครูแสดงวิธีการ และชี้ให้นักเรียนดูเป็นตัวอย่าง แต่ไม่ต้องติดกระดาษสี่เหลี่ยมหน้ากระดาษอีกด้านหนึ่ง)

3. นักเรียนลองพยายามคิด แล้ววาดภาพที่แปลกใหม่ที่ยังไม่เคยมีใครวาดมาก่อน โดยใช้กระดาษสี่เหลี่ยมเป็นส่วนหนึ่งของภาพ พยายามทำให้ภาพน่าสนใจและน่าตื่นตาดังมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

4. ให้ตั้งชื่อภาพที่วาดให้แปลกที่สุดไว้บนเส้นที่ขีดไว้ให้

5. กิจกรรมชุดที่ 1 ให้เวลาทำเพียง 10 นาที

6. ครูเริ่มกิจกรรมที่ 2 เมื่อหมดเวลา 10 นาทีแรก โดย

5.1 ให้นักเรียนเปิดไปหน้ากิจกรรมชุดที่ 2

5.2 ครูอ่านคำชี้แจงการทำแบบทดสอบกิจกรรมชุดที่ 2 ดังนี้

กิจกรรมชุดที่ 2 วาดภาพให้สมบูรณ์

1. ให้นักเรียนต่อเติมตกแต่งจากภาพที่ให้มาข้างล่างนี้ทั้ง 10 ภาพ
2. ให้คิดวาดภาพที่แปลกแตกต่างไปจากคนอื่น และทำให้เป็นเรื่องที่น่าสนใจน่าตื่น
เต้นที่สุดเท่าที่จะทำได้
3. ให้ตั้งชื่อภาพแต่ละภาพที่วาดเสร็จแล้วนั้น และเขียนชื่อภาพไว้ในช่องที่ได้กำหนด
4. ให้นักเรียนลงมือทำกิจกรรมชุดที่ 2 ให้เวลา 10 นาที
5. ครูเริ่มกิจกรรมชุดที่ 3 เมื่อหมดเวลาของกิจกรรมชุดที่ 2 โดย

5.1 ให้นักเรียนเปิดหน้ากิจกรรมชุดที่ 3

5.2 ครูอ่านคำชี้แจงการทำแบบทดสอบกิจกรรมชุดที่ 3 ดังนี้

กิจกรรมชุดที่ 3 การใช้เส้น

1. ให้วาดภาพโดยต่อเติมตกแต่งจากเส้นคู่ข้างล่างนี้
2. คิดและวาดภาพให้แปลกแตกต่างไปจากคนอื่นให้มากที่สุด
3. ให้นักเรียนลงมือทำ
4. กิจกรรมชุดที่ 3 ใช้เวลา 10 นาที

4. คู่มือการตรวจให้คะแนนความคิดสร้างสรรค์

การตรวจให้คะแนนความคิดสร้างสรรค์ จัดแบ่งตามองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งในที่นี้มี 3 องค์ประกอบ คือ

1. ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency)

การตรวจให้คะแนนความคิดคล่องแคล่วจะตรวจในกิจกรรมชุดที่ 2 และ 3 เท่านั้น
คะแนนความคิดคล่องแคล่วให้นับจากจำนวนที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด กิจกรรมชุดที่ 2
ความคิดคล่องแคล่วทั้งหมดหรือสูงสุดจะเท่ากับ 10 คะแนน และให้ใส่ไว้ในกระดานตรวจให้
คะแนน หรือกิจกรรมชุดที่ 3 ความคิดคล่องแคล่วสูงสุดจะเท่ากับ 30 คะแนน แต่ก่อนจะเริ่ม
ตรวจ ควรตรวจสอบดูว่าภาพนั้นชัดเจนไหม หรือถ้าวาดภาพซ้ำกันก็จะให้คะแนนเพียงภาพ
เดียว คะแนนทั้งหมดของกิจกรรมชุดที่ 3 ให้ใส่ในความคิดคล่องแคล่วกิจกรรมชุดที่ 3 ใน
กระดานตรวจให้คะแนน

2. ความคิดริเริ่ม (Originality)

การให้คะแนนความคิดริเริ่มขึ้นอยู่กับความถี่ทางสถิติของภาพที่แตกต่างไปจากธรรมดาจากการตอบของกลุ่มตัวอย่าง ในการให้คะแนนความคิดริเริ่มให้ดูที่ภาพหลัก ไม่ใช่ดูชื่อที่กำกับไว้

คู่มือการให้คะแนนความคิดริเริ่มได้มาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 3,121 คน ของนักเรียนระดับอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จาก 6 เขตภูมิศาสตร์ของประเทศไทย และจาก 4 ประเภทโรงเรียน กล่าวคือ โรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด โรงเรียนในสังกัดเทศบาล และโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนหรือโรงเรียนราษฎร์

การให้คะแนนความคิดริเริ่ม สำหรับภาพที่ซ้ำกันมากจะได้คะแนน 0 ดังรายชื่อที่กำหนดไว้ข้างล่าง ผู้ตรวจควรดูตามรายการที่ให้มานี้

ส่วนภาพที่แตกต่างจากรายชื่อในรายการที่ให้ไว้กำหนดให้คะแนนภาพละ 1 คะแนน คะแนนที่ได้ให้เขียนลงในช่องว่างข้างหลัง ความคิดริเริ่มกิจกรรมที่ 1 กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมที่ 3 ในกระดานตรวจให้คะแนน คะแนนรวมของความคิดริเริ่มได้มาจากผลรวมของความคิดริเริ่มทั้ง 3 กิจกรรม

3. ความคิดละเอียดลออ

ในการให้คะแนนความคิดละเอียดลออ มีดังนี้

- 1) แต่ละภาพให้คะแนนต่ำสุด 1 คะแนน
- 2) ส่วนละเอียดที่ต่อเติมภาพเพื่อขยายหรืออธิบายภาพได้ชัดเจนยิ่งขึ้นถือเป็น

“ความคิดละเอียดลออ”

ดังนั้น การตรวจให้คะแนนความละเอียดลออ คือ ให้ 1 คะแนนในส่วนละเอียดแต่ละส่วนที่ต่อเติมภาพให้สมบูรณ์ขึ้น ไม่ว่าจะต่อในตัวสิ่งเร้า หรือขอบ หรือส่วนที่ว่างรอบ ๆ สิ่งที่กำหนดให้ อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ต้องเติมจะต้องดูแล้วสมจริงและมีความหมาย

เกณฑ์การให้คะแนนความคิดละเอียดลออ มีดังนี้

1. ส่วนละเอียดทุก ๆ ส่วน แต่ถ้าซ้ำกันให้เพียง 1 คะแนน
2. การระบายสีเพื่อเน้นความสมจริงมากขึ้น
3. การแรเงา ใช้สีอ่อนหรือแก่
4. การตกแต่งประดับประดาให้มีความหมายมากขึ้น
5. การตกแต่งที่ทำให้ภาพเปลี่ยนแปลงและมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
6. ส่วนละเอียดที่ขยายเพื่อประกอบความเข้าใจมากขึ้น โดยไม่ต้องมีคำอธิบาย

ถ้าเส้นแบ่งภาพหนึ่งออกเป็น 2 ก็ให้คะแนน 2 คะแนน และถ้าเส้นแบ่งมีความหมายในตัวของมัน เช่น เข็มขัด ตะเข็บ ขอบแขนเสื้อ บานหน้าต่าง เป็นต้น ก็ให้คะแนนส่วนนั้น ๆ ด้วย

ในการนับคะแนนความคิดละเอียดลออขึ้น การนับให้แน่นอนทุก ๆ อย่างไม่จำเป็นนัก เพราะการตรวจให้คะแนน ให้โดยการประมาณจากสเกล 4 สเกลในแต่ละกิจกรรม ดังที่ปรากฏในกระดานตรวจให้คะแนน

ตัวอย่าง กิจกรรมที่ 1 ส่วนละเลียด 0 – 5 แห่ง = 1 คะแนน 6 – 12 แห่ง = 2 คะแนน
13 – 19 คะแนน = 3 คะแนน

คะแนนความคิดละเอียดลออได้จากคะแนนรวมของทั้ง 3 กิจกรรม โดยเฉลี่ยคะแนน
ของส่วนละเอียดนี้จะเป็น 9 คะแนน

แบบฟอร์มสำหรับกรอกคะแนน

แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ แบบ ก

ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี เพศ

ชั้น โรงเรียน

วันที่สอบ เดือน พ.ศ.

1. ความคิดคล่องตัว กิจกรรมที่ 2
 กิจกรรมที่ 3

2. ความคิดริเริ่ม กิจกรรมที่ 1
 กิจกรรมที่ 2
 กิจกรรมที่ 3

3. ความคิดละเอียดลออ (วงกลมรอบตัวเลขที่เหมาะสม)

กิจกรรมชุดที่ 1

1. (0 – 5) 2. (6 – 12) 3. (13 – 19) 4. (20 – 26) 5. (27 ...)

กิจกรรมชุดที่ 2

1. (0 – 8) 2. (9 – 17) 3. (18 – 28) 4. (29 – 39) 5. (40 ...)

กิจกรรมชุดที่ 3

1. (0 – 7) 2. (8 – 16) 3. (17 – 27) 4. (28 – 37) 5. (38 ...)

ภาคผนวก ค.

ข้อมูลจากผลการทำแบบทดสอบของกลุ่มตัวอย่าง

คะแนนความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
ที่เรียนจากรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาแบบปกติ

ลำดับที่	ความคิดคล่องตัว			ความคิดริเริ่ม			ความคิดละเอียดลออ			คะแนนรวมทั้ง 3 ด้าน	
	ก่อน	หลัง	ส่วนต่าง	ก่อน	หลัง	ส่วนต่าง	ก่อน	หลัง	ส่วนต่าง	ก่อน	หลัง
1	22	31	9	13	9	-4	9	9	0	44	49
2	18	40	22	8	3	-5	7	10	3	33	53
3	14	22	8	9	14	5	6	8	2	29	44
4	15	22	7	11	13	2	7	9	2	33	44
5	22	25	3	17	8	-9	9	9	0	48	42
6	37	35	-2	19	20	1	11	10	-1	67	65
7	7	18	11	3	6	3	4	7	3	14	31
8	25	34	9	11	15	4	9	11	2	45	60
9	12	17	5	2	5	3	5	6	1	19	28
10	21	26	5	12	15	3	10	11	1	43	52
11	22	30	8	6	7	1	8	9	1	36	46
12	17	29	12	11	15	4	10	12	2	38	56
13	18	29	11	10	8	-2	8	12	4	36	49
14	20	24	4	11	9	-2	8	12	4	39	45
15	17	26	9	11	12	1	9	11	2	37	49
16	28	28	0	18	16	-2	10	10	0	56	54
17	40	35	-5	20	21	1	11	13	2	71	69
18	40	40	0	21	18	-3	11	12	1	72	70
19	24	33	9	8	11	3	8	10	2	40	54
20	26	24	-2	15	15	0	10	9	-1	51	48
21	29	33	4	16	18	2	10	11	1	55	62
22	28	36	8	15	20	5	9	10	1	52	66
23	39	40	1	14	19	5	12	10	-2	65	69
24	39	40	1	7	5	-2	8	7	-1	54	52
25	40	32	-8	20	16	-4	10	9	-1	70	57
26	27	28	1	12	9	-3	8	7	-1	47	44
27	39	40	1	14	18	4	9	11	2	62	69
28	38	34	-4	11	18	7	10	11	1	59	63
29	40	30	-10	14	11	-3	9	9	0	63	50
30	32	34	2	17	12	-5	10	9	-1	59	55
31	28	25	-3	11	12	1	8	9	1	47	46
32	25	27	2	23	14	-9	9	10	1	57	51
33	29	33	4	14	18	4	11	10	-1	54	61
Σx	878	1000	122	424	430	6	293	323	30	1595	1753
$\bar{x}$	26.60	30.30	3.69	12.84	13.03	0.18	8.87	9.78	0.91	48.33	53.12

คะแนนความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
ที่เรียนจากรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาแบบจบไม่สมบูรณ์

ลำดับที่	ความคิดคล่องตัว			ความคิดริเริ่ม			ความคิดละเอียดลออ			คะแนนรวมทั้ง 3 ด้าน	
	ก่อน	หลัง	ส่วนต่าง	ก่อน	หลัง	ส่วนต่าง	ก่อน	หลัง	ส่วนต่าง	ก่อน	หลัง
1	40	40	0	20	18	-2	11	12	1	71	70
2	20	28	8	8	14	6	8	11	3	36	53
3	10	24	14	4	14	10	5	9	4	19	47
4	25	40	15	12	16	4	8	9	1	45	65
5	27	40	13	11	23	12	8	12	4	46	75
6	29	40	11	8	20	12	10	12	2	47	72
7	40	40	0	18	16	-2	11	10	-1	69	66
8	36	40	4	13	23	10	10	11	1	59	74
9	37	40	3	13	21	8	12	10	-2	62	71
10	20	40	20	15	18	3	9	12	3	44	70
11	13	37	24	7	11	4	4	9	5	24	57
12	39	40	1	22	10	-12	10	9	-1	71	59
13	37	33	-4	11	8	-3	10	10	0	58	51
14	34	40	6	17	26	9	10	9	-1	61	75
15	31	40	9	9	15	6	10	10	0	50	65
16	40	40	0	23	20	-3	11	11	0	74	71
17	24	20	-4	13	8	-5	9	7	-2	46	35
18	20	40	20	9	27	18	8	11	3	37	78
19	40	40	0	25	24	-1	10	11	1	75	75
20	33	36	3	18	16	-2	11	11	0	62	63
21	40	40	0	21	22	1	11	10	-1	72	72
22	38	40	2	20	18	-2	10	10	0	68	68
23	38	40	2	25	20	-5	10	10	0	73	70
24	28	34	6	17	13	-4	10	9	-1	55	56
25	26	40	14	14	28	14	10	12	2	50	80
26	40	29	-11	15	15	0	10	9	-1	65	53
27	16	40	24	15	19	4	8	9	1	39	68
28	40	38	-2	21	29	8	10	10	0	71	77
29	24	38	14	12	22	10	9	10	1	45	70
30	36	40	4	19	22	3	11	12	1	66	74
31	22	26	4	15	14	-1	10	9	-1	47	49
32	18	30	12	11	13	2	9	10	1	38	53
33	32	30	-2	14	14	0	11	11	0	57	55
Σx	993	1203	210	495	597	102	314	337	23	1802	2137
$\bar{x}$	30.09	36.45	6.36	15	18.09	3.09	9.51	10.21	0.69	54.60	64.75

คะแนนความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
ที่เรียนจากรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาแบบจบไม่สมบูรณ์

ลำดับที่	ความคิดคล่องตัว			ความคิดริเริ่ม			ความคิดละเอียดลออ			คะแนนรวมทั้ง 3 ด้าน	
	ก่อน	หลัง	ส่วนต่าง	ก่อน	หลัง	ส่วนต่าง	ก่อน	หลัง	ส่วนต่าง	ก่อน	หลัง
1	38	40	2	23	18	-5	10	10	0	71	68
2	29	30	1	23	21	-2	10	10	0	62	61
3	40	40	0	31	27	-4	9	10	1	80	77
4	40	39	-1	29	24	-5	13	11	-2	82	74
5	39	40	1	28	21	-7	11	11	0	78	72
6	39	40	1	26	21	-5	14	11	-3	79	72
7	26	40	14	15	22	7	12	12	0	53	74
8	40	29	-11	30	20	-10	10	10	0	80	59
9	27	27	0	17	20	3	9	11	2	53	58
10	28	30	2	22	31	9	9	10	1	59	71
11	34	31	-3	20	23	3	10	12	2	64	66
12	27	25	-2	19	16	-3	12	12	0	58	53
13	35	36	1	13	15	2	11	11	0	59	62
14	38	40	2	23	24	1	12	14	2	73	78
15	22	22	0	5	8	3	10	9	-1	37	39
16	26	40	14	22	25	3	9	9	0	57	74
17	28	40	12	17	24	7	9	9	0	54	73
18	39	40	1	25	20	-5	10	10	0	74	70
19	18	40	22	9	16	7	8	12	4	35	68
20	34	40	6	19	18	-1	10	11	1	63	69
21	21	27	6	10	16	6	8	9	1	39	52
22	28	40	12	15	26	11	12	10	-2	55	76
23	31	40	9	21	26	5	9	10	1	61	76
24	31	40	9	21	22	1	12	11	-1	64	73
25	27	40	13	16	20	4	11	13	2	54	73
26	28	30	2	13	18	5	8	9	1	49	57
27	40	36	-4	18	22	4	10	10	0	68	68
28	31	40	9	18	18	0	9	10	1	58	68
29	36	32	-4	17	25	8	11	12	1	64	69
30	23	27	4	13	14	1	11	11	0	47	52
31	35	40	5	23	25	2	11	11	0	69	76
32	36	40	4	17	29	12	10	10	0	63	79
Σx	1014	1141	127	618	675	57	330	341	11	1962	2157
$\bar{x}$	31.69	35.66	3.96875	19.31	21.09	1.78125	10.31	10.66	0.34375	61.3125	67.4063

ภาคผนวก ง.

บทโทรทัศน์ที่ใช้ในการทดลองและ
แบบประเมินคุณภาพรายการโทรทัศน์

ชื่อเรื่อง : พลังความสะอาด

ผู้เขียน : นายภูมิชาย สิมมาเคน

วัตถุประสงค์ :

เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

กลุ่มเป้าหมาย : นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

รูปแบบ : ละคร

เรื่องย่อ :

เด็กชายแบ้มเป็นเด็กรักความสะอาด มีเพื่อน 2 คนและ 2 คนนี้ไม่ค่อยชอบรักษาความสะอาดและยังชอบแกล้งเด็กชายแบ้มด้วย วันหนึ่งทั้ง 3 คนชวนกันเล่นซ่อนหาโดยให้เด็กชายแบ้มเป็นคนหา ในระหว่างที่กำลังเล่นกันอยู่มีแม่มดซึ่งชอบจับเด็กสกปรกไปเป็นทาสรับใช้ มาลักพาตัวเด็กชายสกปรก 2 คนไป เด็กชายแบ้มเห็นเหตุการณ์จึงไปช่วยเพื่อนทั้ง 2 คน

ระหว่างที่กำลังคิดหาวิธีช่วยอยู่นั้น แม่มดก็ออกไปหาส่วนผสมที่จะใช้ปรุงยา เด็กชายแบ้มจึงแอบเข้าไปช่วย โดยพาเพื่อน 2 คนไปอาบน้ำทำความสะอาดร่างกาย เมื่อแม่มดกลับมาแม่มดไม่ชอบความสะอาด จึงไล่เด็กทั้ง 3 กลับบ้าน แม่มดก็ออกตามหาเด็กสกปรกต่อไป

ลำดับเรื่อง :

1. เปิดภาพด้วยพระจันทร์ดวงโตที่มีแม่มดบินผ่าน เสียงหัวเราะ
2. เด็ก 3 คนกำลังเล่นซ่อนหากันอยู่
3. แม่มดลักพาตัวเด็กสกปรก 2 คน
4. ที่ดินแดนของแม่มด แม่มดมัดเด็ก 2 คนไว้
5. แม่มดออกจากบ้าน เด็กชายแบ้มเข้าไปช่วย
6. เด็กชายแบ้มให้เพื่อนทั้ง 2 ไปอาบน้ำ แต่เพื่อนอดอดไม่ยากอาบน้ำ
7. แม่มดกลับมาพบเด็กสะอาด 3 คน โมโหเลยไล่เด็กทั้ง 3 ออกจากบ้าน
8. เด็ก 3 คนวิ่งออกจากดินแดน และสะพานเชื่อมดินแดนก็หายไป
9. ปิดภาพด้วยพระจันทร์ดวงโตที่มีแม่มดบินผ่าน เสียงหัวเราะ

กิจกรรม :

กลุ่มที่ 1 ดูตั้งแต่ต้นจนจบ

- ช่วยกันสรุปเรื่องราว
- ตั้งชื่อเรื่อง

กลุ่มที่ 2 แต่งนิทานต่อให้จบ

- หาวิธีช่วยเหลือเพื่อนทั้ง 2 คน

Scene	ภาพ	เสียง
	MS. แม่มด	ม. “แก 2 คนอยู่นี่นะอย่าหนีไปไหน เตียวฉันออกไปหาส่วนผสมมาปรุงยาวิเศษของฉัน”
5	CU. แม่มดยืนหลังต้นไม้ (นอกดินแดน)	บ. “โชคดียัง แม่มดออกไปแล้ว ต้องรีบเข้าไปช่วย 2 คนนั้น
	MS. แม่มดกำลังแก้มัดให้เด็ก 2 คน	ด.1 “(ร้องไห้) แก่เชือกให้เราด้วย” ด.2 “(ร้องไห้) ช่วยเราด้วย”
	MS. เด็กทั้ง 3 คน (กำลังคุยกัน)	บ. “ นาย 2 คนหยุดร้องไห้ได้แล้ว เตียวแม่มดก็กลับมาหรอ” ด.1 “เราจะออกไปได้อย่างไร” บ. “เราได้ยินว่าแม่มดจะจับเฉพาะเด็กสกปรกเท่านั้นไปเป็นทาสรับใช้ งั้นนาย 2 คนต้องรีบไปอาบน้ำให้สะอาดเลยนะ ไปซิ” ด.2 “ไม่เอาฉันไม่ยอมอาบน้ำ” บ. “นายก็เลือกเอาเองแล้วกัน ว่านายอยากกลับมาบ้านหรืออยากอยู่กับแม่มด”
6	MLS. เพื่อนแม่มด 2 คนวิ่งมาหาแม่มดที่รออยู่เชิงสะพาน MS. เด็กทั้ง 3 คน	ด.2 “ฉันไม่ชอบแบบนี้เลย น้ำเย็นจะตาย” ด.1 “ฉันไม่ค่อยมั่นใจเลย” บ. “รีบไปเถอะเตียวแม่มดก็กลับมาหรอ”
	LS. เด็ก 3 คนวิ่งบนสะพาน MS. แม่มดเดินมาจะข้ามสะพาน MS. เด็กทั้ง 3 คน	ม. “เจ้าเด็กสะอาด 3 คนเจ้ามาทำอะไรที่นี่ ไปเตียวนี้”
	LS. เด็ก 3 คน วิ่งออกมาจากสะพาน MS. แม่มด สะพานของแม่มดค่อย ๆ จางหายไป (Fade – out)	ม. “แล้วเจ้าเด็กสกปรก 2 คนนั้นหายไปไหน...”
	ท้องฟ้ากลางคืน มีพระจันทร์ดวงใหญ่ แม่มดบินหายเข้าไปในแสงจันทร์	“ฮิฮิฮิ วันหนึ่งฉันจะกลับมา ฮิฮิฮิ”

ชื่อเรื่อง : เศรษฐีกับพ่อครัวขนมถ้วยฟู

ผู้เขียน : นายภูมิชาย สิมมาเคน

วัตถุประสงค์ :

เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

กลุ่มเป้าหมาย : นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

รูปแบบ : ละคร

เรื่องย่อ :

เศรษฐีคนหนึ่งชอบกินขนมถ้วยฟูมาก เศรษฐีมีพ่อครัวที่สามารถทำขนมถ้วยฟูได้หลากหลายรสชาติ วันหนึ่งเศรษฐีอยากทานขนมถ้วยฟูที่แปลกใหม่ รสชาติอร่อยไม่เหมือนเดิม ถ้าทำได้จะมีรางวัลให้แต่ถ้าทำไม่ได้ก็จะถูกทำโทษ พ่อครัวได้ลองเปลี่ยนภาชนะที่ใส่ขนมจากถ้วยเล็กมาเป็นถาดแบบกลมดูบ้าง หลังจากที่เศรษฐีได้ชิมขนมถ้วยฟูก็ถูกใจและเห็นรูปแบบขนมเปลี่ยนไปจึงตั้งชื่อใหม่ว่า “ขนมถาดฟู” แต่จริงแล้วขนมที่พ่อครัวทำคือ ขนมสาลี

ลำดับเรื่อง :

1. เปิดภาพด้วยขนมถ้วยฟู
2. เศรษฐีกำลังกินขนมถ้วยฟู มีพ่อครัวนั่งอยู่ที่พื้น
3. เศรษฐีคุยกับพ่อครัว
4. พ่อครัวคิดหาวิธีทำขนมถ้วยฟูแบบใหม่อย่างวิตกกังวล
5. พ่อครัวนั่งคิดจึงหยิบมะนาวมาโยนเล่น โยนมะนาวสูงเกินไปจึงไปชนถาดหล่นลงมา
6. พ่อครัวกำลังทำขนมอยู่ในครัว
7. เศรษฐีกำลังกินขนมถ้วยฟูที่พ่อครัวทำให้อย่างชอบใจ
8. ปิดภาพด้วยพ่อครัวหันหลังให้เศรษฐีในมือถือถาดขนม ยิ้ม

กิจกรรม :

กลุ่มที่ 1 ดูตั้งแต่ต้นจนจบ

- ช่วยกันสรุปเรื่องราว
- ตั้งชื่อเรื่อง

กลุ่มที่ 2 แต่งนิทานต่อให้จบ

- ทำขนมถ้วยฟูที่แปลกใหม่

กลุ่มที่ 3 แต่งนิทานจาก 2 ตัวเลือกให้จบ

- ทำขนมถ้วยฟูที่แปลกใหม่
- ทำขนมอย่างอื่น

บทถ่ายทำและตัดต่อ : (รูปแบบปกติ)

Scene	ภาพ	เสียง
1	CU. ขนมห้วยฟู (Zoom-out) มือจับขนม	(ดนตรี เพลงไทย)
	MCS. เศรษฐีเอาขนมเข้าปาก	
	MS. ในบ้านของเศรษฐี เศรษฐีนั่งอยู่บนแคร่ พ่อครัวนั่งอยู่ที่พื้นบ้าน	ศ. “ฝีมือเจ้าไม่เคยตกเลยนะ” พ. “ขอบคุณครับท่าน”
	MCU. เศรษฐี (CUT Back) MCU. พ่อครัว	ศ. “แต่ข้าอยากกินขนมที่แปลกใหม่ รสชาติอร่อย ไม่เหมือนเดิม ข้าใช้เวลาเจ้า 2 วัน เจ้าจะต้องทำ ให้ได้ ถ้าไม่ได้ข้าจะลงโทษเจ้า”
	Fade-in CU. (Zoom-out) พ่อครัวนั่งคิดอยู่ในครัว	พ. “เราจะทำยังไงดี ทำเป็นแต่ขนมถ้วยฟู”
2	Fade-in พระอาทิตย์ขึ้น MS. พ่อครัวนั่งคิดอยู่ในครัว	
	Fade-in พระอาทิตย์ขึ้น	
	MS. พ่อครัวกำลังทำขนม CU. ส่วนผสมในการทำขนม	พ. “นี่..ไข่ไก่ทั้งฟอง.....น้ำตาลที่ละน้อย... ก็ น้ำมะนาวลงไป..... แป้งสาลี คลุกเคล้าให้เข้ากัน”
	CU. ถาดใส่ขนมรูปวงกลม	พ. “เอาใส่ลงไปในถาด..จะได้อันใหญ่ ๆ แล้วก็ เอาไปนึ่ง รอให้สุกก็เรียบร้อยแล้ว”
3	MS. เศรษฐีรอด้วยความกระวนกระวายใจ	ศ. “(ตะโกน) เมื่อไหร่จะเสร็จซะที” พ. “เสร็จแล้วครับ”
	CU. ถาดใส่ขนม(Zoom-out) มือจับขนม	
	MS. เศรษฐีเอาขนมเข้าปาก	ศ. “เอ้อ รสชาติดี...นุ่ม..และหอมด้วย”
	MS. เศรษฐีถือขนมม้วนไว้ในมือ CU. ถาดขนม	ศ. “เอ๊ะ รูปร่างมันแปลกไปนะ ไม่ได้อยู่ในถ้วย เล็ก ๆ จะเรียกว่าขนมถ้วยฟูไม่ได้แล้วซี มันอยู่ใน ถาด งั้นฉันขอเรียกมันว่า ขนมถาดฟู ก็แล้ว กัน”
	MS. พ่อครัวเดินหันหลังให้เศรษฐี ถือขนม	พ. “โอ้เอ๋ย ท่านเศรษฐีนี้ไม่รู้อะไรเลย ขนมถาด ฟูที่ไหน ที่จริงมันก็คือ ขนมสาลี่ ฮะๆ”

บทถ่ายทำและตัดต่อ : (รูปแบบจบไม่สมบูรณ์)

Scene	ภาพ	เสียง
1	CU. ขนมห้วยฟู (Zoom-out) มือจับขนม	(ดนตรี เพลงไทย)
	MCS. เศรษฐีเอาขนมเข้าปาก	
	MS. ในบ้านของเศรษฐี เศรษฐีนั่งอยู่บนแคร่ พ่อครัวนั่งอยู่ที่พื้นบ้าน	ศ. “ฝีมือเจ้าไม่เคยตกเลยนะ” พ. “ขอบคุณครับท่าน”
	MCU. เศรษฐี (CUT Back) MCU. พ่อครัว	ศ. “แต่ข้าอยากกินขนมที่แปลกใหม่ รสชาติอร่อย ไม่เหมือนเดิม ข้าให้เวลาเจ้า 2 วัน เจ้าจะต้องทำ ให้ได้ ถ้าไม่ได้ข้าจะลงโทษเจ้า”
2	Fade-in CU. (Zoom-out) พ่อครัวนั่งคิดอยู่ในครัว	พ. “เราจะทำยังไงดี ทำเป็นแต่ขนมถ้วยฟู”
	(หยุดภาพ) พ่อครัวนั่งคิดอยู่ในครัว (ตัวหนังสือ) “เราจะทำยังไงดี”	

บทถ่ายทำและตัดต่อ : (รูปแบบเลือกจบ)

Scene	ภาพ	เสียง
1	CU. ขนมห้วยฟู (Zoom-out) มือจับขนม	(ดนตรี เพลงไทย)
	MCS. เศรษฐีเอาขนมเข้าปาก	
	MS. ในบ้านของเศรษฐี เศรษฐีนั่งอยู่บนแคร่ พ่อครัวนั่งอยู่ที่พื้นบ้าน	ศ. “ฝีมือเจ้าไม่เคยตกเลยนะ” พ. “ขอบคุณครับท่าน”
	MCU. เศรษฐี (CUT Back) MCU. พ่อครัว	ศ. “แต่ข้าอยากกินขนมที่แปลกใหม่ รสชาติอร่อย ไม่เหมือนเดิม ข้าให้เวลาเจ้า 2 วัน เจ้าจะต้องทำ ให้ได้ ถ้าไม่ได้ข้าจะลงโทษเจ้า”
2	Fade-in CU. (Zoom-out) พ่อครัวนั่งคิดอยู่ในครัว	พ. “เราจะทำยังไงดี ทำเป็นแต่ขนมถ้วยฟู”
	(หยุดภาพ) พ่อครัวนั่งคิดอยู่ในครัว (ตัวหนังสือ) “เราจะทำยังไงดี” “เราจะทำขนมถ้วยฟูอะไร สีอะไร รูปอะไรดี” “หรือเราจะทำขนมอย่างอื่นให้ท่านเศรษฐีลองทาน”	

แบบประเมินรายการโทรทัศน์

เรื่อง พลังความสะอาด

ด้านการผลิตรายการ

รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาทางโทรทัศน์ที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็น

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	ดีมาก	ดี	ปานกลาง	พอใช้	ควรปรับปรุง
1. คุณภาพของภาพ					
- ความชัดเจนของภาพ					
- ความเหมาะสมของภาพสื่อความหมาย					
- ความเหมาะสมของการลำดับภาพ					
- ความเหมาะสมของขนาดภาพ					
- ความเหมาะสมของมุมกล้อง					
- ความเหมาะสมของตำแหน่งการถ่ายภาพ					
- ความเหมาะสมของเทคนิคการเปลี่ยนภาพ					
- ความเหมาะสมของภาพกราฟฟิค					
- ความเหมาะสมของภาพและเสียง					
2. คุณภาพของเสียง					
- ความเหมาะสมของเสียงการสนทนา					
- ความชัดเจนของเสียงการสนทนา					
- ความเหมาะสมของเสียงดนตรีและเสียงประกอบ					
- ระดับของเสียงการสนทนา					
- ระดับของเสียงดนตรีและเสียงประกอบ					
3. ความสามารถในการสื่อความหมายโดยรวม					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

ลงชื่อ ผู้ประเมิน

()

แบบประเมินรายการโทรทัศน์

เรื่อง พลังความสะอาด

ด้านเนื้อหา

รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาทางโทรทัศน์ที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็น

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	ดีมาก	ดี	ปานกลาง	พอใช้	ควรปรับปรุง
1. เนื้อเรื่องและการดำเนินเรื่อง					
- ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์					
- ความเหมาะสมของเรื่องราวกับระดับผู้ชม					
- ความเหมาะสมของการลำดับเรื่องราว					
- ความเหมาะสมของการดำเนินเรื่อง					
- ความเหมาะสมของระยะเวลาการนำเสนอ					
2. ภาพและภาษา					
- ความถูกต้องของการใช้ภาษา					
- ความเหมาะสมของการใช้ภาษา					
- ความเหมาะสมของภาพสื่อความหมาย					
3. ความสามารถในการสื่อความหมายโดยรวม					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อผู้ประเมิน

()

แบบประเมินรายการโทรทัศน์
เรื่อง เศรษฐีกับพ่อครัวหนมถ้วยฟู
ด้านการผลิตรายการ

รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาทางโทรทัศน์ที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็น

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	ดีมาก	ดี	ปานกลาง	พอใช้	ควรปรับปรุง
1. คุณภาพของภาพ					
- ความชัดเจนของภาพ					
- ความเหมาะสมของภาพสื่อความหมาย					
- ความเหมาะสมของการลำดับภาพ					
- ความเหมาะสมของขนาดภาพ					
- ความเหมาะสมของมุมกล้อง					
- ความเหมาะสมของตำแหน่งการถ่ายภาพ					
- ความเหมาะสมของเทคนิคการเปลี่ยนภาพ					
- ความเหมาะสมของภาพกราฟฟิค					
- ความเหมาะสมของภาพและเสียง					
2. คุณภาพของเสียง					
- ความเหมาะสมของเสียงการสนทนา					
- ความชัดเจนของเสียงการสนทนา					
- ความเหมาะสมของเสียงดนตรีและเสียงประกอบ					
- ระดับของเสียงการสนทนา					
- ระดับของเสียงดนตรีและเสียงประกอบ					
3. ความสามารถในการสื่อความหมายโดยรวม					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

ลงชื่อ ผู้ประเมิน

()

แบบประเมินรายการโทรทัศน์
เรื่อง เศรษฐีกับพ่อครัวหนมถ้วยฟู
ด้านเนื้อหา

รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาทางโทรทัศน์ที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็น

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	ดีมาก	ดี	ปานกลาง	พอใช้	ควรปรับปรุง
1. เนื้อเรื่องและการดำเนินเรื่อง					
- ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์					
- ความเหมาะสมของเรื่องราวกับระดับผู้ชม					
- ความเหมาะสมของการลำดับเรื่องราว					
- ความเหมาะสมของการดำเนินเรื่อง					
- ความเหมาะสมของระยะเวลาการนำเสนอ					
2. ภาพและภาษา					
- ความถูกต้องของการใช้ภาษา					
- ความเหมาะสมของการใช้ภาษา					
- ความเหมาะสมของภาพสื่อความหมาย					
3. ความสามารถในการสื่อความหมายโดยรวม					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อผู้ประเมิน
()

ภาคผนวก จ.

ตัวอย่างผลงานการแต่งนิทานของนักเรียน

ชื่อ ..นาย..วิวัฒน์..สิงห์หล้า..... ชั้น ..3/2.....

นิทานเรื่องเศรษฐีกับขนมแปลกใหม่.....

เศรษฐีคนหนึ่งชอบทานขนมด้วยฟูกมาก เศรษฐีมีพ่อครัวที่สามารถทำขนมด้วยฟูกได้หลากหลาย วันหนึ่งเศรษฐี
ทานขนมด้วยฟูกที่แปลกใหม่ รสชาติอร่อยไม่เหมือนเดิม ถ้าทำได้จะมีรางวัลให้แต่ถ้าทำไม่ได้ก็จะถูกทำโทษ
พ่อครัวกลัวเศรษฐีลงโทษ จึงไปนั่งคิด แต่คิดยังไงก็คิดไม่
ออก พ่อครัวจึงไปนั่งดูคนอยู่ริมคลอง แล้วก็ได้ความคิดขึ้นมา
ครัวได้ความคิดขนมด้วยฟูกแบบใหม่ คือขนมด้วยฟูก ที่สอดไส้ผลไม้
ใน และ มีกลิ่นหอม เมื่อพ่อครัวทำขนมไปให้เศรษฐีกิน
เศรษฐีก็บอกว่า ขนมด้วยฟูกแบบนี้มีรสอร่อย และมีกลิ่นหอม ด้วย
เหตุนี้ พ่อครัวจึงได้เงินรางวัลตามสัญญาพ่อครัวดีใจมาก ที่ได้
เงินรางวัล ๑๐,๐๐๐ บาท พ่อครัวจะเอาเงินนี้ไปเปิดร้านขนม
ด้วยฟูกสอดไส้ ทำให้พ่อครัวมีเงินเก็บไปสร้างบ้านตามกิจการ
ให้พ่อครัว มีความสุขมากในที่สุด

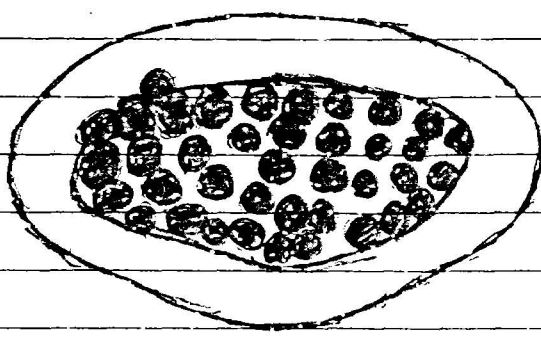
วิวัฒน์

ชื่อ ด.ญ. ณัฏฐา กระดังง์ ชั้น ป.3/2

นิทานเรื่อง กล้วยไม้

เศรษฐีคนหนึ่งชอบทานขนมถ้วยฟูมาก เศรษฐีมีพ่อครัวที่สามารถทำขนมถ้วยฟูได้หลากหลาย วันหนึ่งเศรษฐี
ทานขนมถ้วยฟูที่แปลกใหม่ รสชาติอร่อยไม่เหมือนเดิม ถ้าทำได้จะมีรางวัลให้แต่ถ้าทำไม่ได้ก็จะถูกทำโทษ
พ่อครัวกลัวว่าเศรษฐีจะเลิกจ้างเขาจึงไปหาช่างทำขนมที่
ช่างขนมคนหนึ่งนั้นเป็นคนทำขนมถ้วยฟูอร่อยที่สืบทอดมาจากรุ่น
ครัวจึงไปถามช่างขนมที่คนนั้นและไปเรียนการทำขนมถ้วยฟูใน 2 วัน
ครัวจึงเรียนทำขนมถ้วยฟูแล้วจึงไปหาเศรษฐี
ทำขนมถ้วยฟูรสชาติแปลกใหม่ไม่เหมือนเดิม พ่อครัวจึงเดินไปหาเศรษฐี
พร้อมกับขนมถ้วยฟูพ่อครัวจึงขอให้เศรษฐีชิมแล้วบอกพ่อครัวว่า
ดีมากเจ้าไปเรียนมาจากไหนพ่อครัวบอกว่าไปเรียนจากช่างขนมที่เศรษฐีจึง
ว่ามิหนำซ้ำถึงอร่อยอย่างนี้เศรษฐีจึงไม่ลงโทษพ่อครัว

จบ
ดูขนมที่ทำพ่อครัวว่าทำได้ดี
ขนมถ้วยฟูรสชาติแปลกใหม่

ชื่อ ด.ญ. ชุติมา ยะธราณี ชั้น ป. 3/1

นิทานเรื่อง ทำขนมให้พ่อครัว

เชษฐีคนหนึ่งชอบทานขนมด้วยฟูกมาก เชษฐีมีพ่อครัวที่สามารถทำขนมด้วยฟูกได้หลากหลาย วันหนึ่งเชษฐี
งานขนมด้วยฟูกที่แปลกใหม่ รสชาติอร่อยไม่เหมือนเดิม ถ้าทำได้จะมีรางวัลให้แต่ถ้าทำไม่ได้ก็จะถูกทำโทษ

1. “เราจะทำขนมด้วยฟูกอะไร ก็อะไร รูปร่างอะไรดี”

✕ “หรือเราจะทำขนมอย่างอื่นให้ท่านเชษฐีลองทาน”

เชษฐีทำขนมฟูกอย่างอร่อยให้พ่อครัวชิม พ่อครัวชิมก็อร่อย
เชษฐีบอกพ่อครัวว่าทำขนมฟูกแบบนี้ให้พ่อครัวชิมอีกเพราะดีเหมือน
ขนมจากครัวแม่และอร่อยให้ชิมอีก

ชื่อ วิชา เลขที่ ชั้น ๑.3/2

นิทานเรื่อง เด็กชายเอก กับ เด็กสาวด

เด็กชายแบ้มเป็นเด็กรักความสะอาด มีเพื่อน 2 คนและ 2 คนนี้ไม่ค่อยชอบรักษาความสะอาดและยังชอบแกล้งเด็กชาย
วันหนึ่งทั้ง 3 คนชวนกันเล่นซ่อนหาโดยให้เด็กชายแบ้มเป็นคนหา ในระหว่างที่กำลังเล่นกันอยู่มีแม่มดซึ่งมักจะจับ
ปรกไปเป็นทาสรับใช้ มาลักพาตัวเด็กชายสกปรก 2 คนไป เด็กชายแบ้มเห็นเหตุการณ์จึงคิดหาวิธีช่วยเพื่อนทั้ง 2 คนให้
จากการเป็นทาสของแม่มด

เด็กชายแบ้มจึงหาน้ำสะอาดและเสื้อผ้าสะอาด เด็กชายแบ้ม
นำสะอาดไปใส่ตัวเด็กชายทั้งสองและแล้วเด็กชายทั้งสองก็มี
ตัวสะอาดสะอาดแล้ว แล้วเด็กชายแบ้มก็ตัดแม่มดเปลี่ยนเสื้อผ้า
ปรกของเด็กชายทั้งสองเป็นเสื้อผ้าสะอาด และแล้วแม่มดก็หายไป
ไปในพริบตา เด็กชายทั้งสองดีใจมากที่ไม่ได้เป็นทาสแม่มด
อีกทั้งสองขอบคุณเด็กชายแบ้ม เด็กชายแบ้มพูดว่าทั้งสองต้องสัญญา
จะดูแลรักษาความสะอาด เด็กชายทั้งสองจึงได้สัญญากัน
ว่าจะไม่เป็นแม่มดมาจับเด็กชายทั้งสองเลย

จบ

ชื่อ ด.ญ. นันทิชา

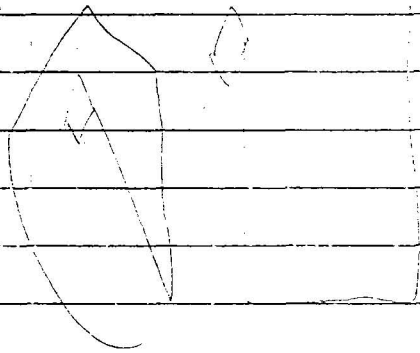
กะวีรัตน์

ชั้น ๕.๕.๕

นิทานเรื่อง ๖๖ มดและ ๑๓๐ มด

เด็กชายแบ้มเป็นเด็กรักความสะอาด มีเพื่อน 2 คนและ 2 คนนี้ไม่ค่อยชอบรักษาความสะอาดและยังชอบแกล้งเด็กชาย
 ขวันหนึ่งทั้ง 3 คนชวนกันเล่นซ่อนหาโดยให้เด็กชายแบ้มเป็นคนหา ในระหว่างที่กำลังเล่นกันอยู่นี้แบ้มซึ่งมักจะจับ
 ไรไปเป็นทาสรับใช้ มาลักพาตัวเด็กชายสกปรก 2 คนไป เด็กชายแบ้มเห็นเหตุการณ์จึงคิดหาวิธีช่วยเพื่อนทั้ง 2 คนให้
 การเป็นทาสของแบ้ม

เด็กชายแบ้มจึงไปปรึกษากับพี่ชายคนโตซึ่งมีชื่อว่าจ๊ากและเล่าเรื่อง
 มดให้พี่ชายฟังแล้วพี่ชายก็บอกว่ามดมีวิธียึดจับเหยื่อได้เพราะมดมีขา ๖ ขา
 ไปตามน้ำลายซึ่งมีรสหวานและแบ้มก็เลยจับมด ๒๐๐ ตัวแล้วนำมด
 ๑๐๐ ตัวไปติดที่หลังและอีก ๑๐๐ ตัวไปติดที่หน้าแล้วแบ้มก็วิ่งไปหา
 พี่ชายแบ้มจึงเอื้อมเด็กชาย 2 คนมาพาและบอกว่าพวกมดวิ่งไปตามน้ำลาย
 ก็แบ้มมดวิ่งตามเด็กชาย 2 คนจึงวิ่งไปตามน้ำลายและมดก็วิ่งตามแบ้มซึ่งวิ่ง
 ไปตามน้ำลายและมดก็วิ่งตามแบ้มซึ่งวิ่งไปตามน้ำลายและมดก็วิ่งตามแบ้มซึ่งวิ่งไปตามน้ำลาย
 และมดก็วิ่งตามแบ้มซึ่งวิ่งไปตามน้ำลายและมดก็วิ่งตามแบ้มซึ่งวิ่งไปตามน้ำลาย

นิทานเรื่อง ๖๖ มดและ ๑๓๐ มด

๖๖ มดและ ๑๓๐ มด

นางสาววิไลลักษณ์

ชื่อ เฉลิม นรงค์ นามสกุล ชั้น ๒/๑

นิทานเรื่อง เด็กกลัวรถ

เด็กชายแบ้มเป็นเด็กรักความสะอาด มีเพื่อน 2 คนและ 2 คนนี้ไม่ค่อยชอบรักษาความสะอาดและยังชอบแกล้งเด็กชายแบ้ม วันหนึ่งทั้ง 3 คนชวนกันเล่นซ่อนหาโดยให้เด็กชายแบ้มเป็นคนหา ในระหว่างที่กำลังเล่นกันอยู่มีแม่มดซึ่งมักจะจับปรกไปเป็นทาสรับใช้ มาลักพาตัวเด็กชายสกปรก 2 คนไป เด็กชายแบ้มเห็นเหตุการณ์จึงคิดหาวิธีช่วยเพื่อนทั้ง 2 คนให้กลับมาเป็นทาสของแม่มด

X “เราต้องหาทางเข้าไปช่วยโดยไม่ให้แม่มดรู้”

2. “เราต้องหาทางปราบแม่มดคนนี้ได้ จะได้ไม่ไปจับเด็กคนอื่นอีก”

เด็กชายแบ้มคิดว่าแม่มดจะชอบเด็กที่สกปรก จึงแกล้งเอาฝุ่นออกมาใส่
บนเสื้อแม่มด และพาเพื่อนอีกสองคนไปอาบน้ำ เมื่อแม่มด
เห็นเสื้อที่สกปรกจึงหันไปมองตารูที่เด็กทั้งสองคนไม่ทันตั้งตัวทั้งสอง
คนก็คิดว่า “เด็กทั้งสองคนคงแกล้งไปเอง” จึงหายไ้
ไป เด็กทั้งสองคนจึงรีบวิ่งแล้ววิ่งมาหาตัวแม่มด เด็กชาย
แบ้มจึงบอกเพื่อนทั้งสองว่า “เราวิ่งเดินมาไกลๆ ไปยังหน้า
รถแล้ววิ่งเข้าในรถไปข้างในรถ ไม่อย่างนั้นแม่มดจะ
เห็น แม่มดขี้ขลาด ไม่กล้า มองบนนั้นโลกเห็นแม่มดก็กลัว
เอ เด็กชายแบ้มจึงบอกเพื่อนทั้งสองว่า แม่มดชอบเด็ก
สกปรก ถ้าไปเป็นทาสรับใช้ มีขนมและของอร่อยๆ ทาน
ทุกวัน วันละ ๕ ครั้ง ด้วยนะ เด็กทั้งสองบอกกับเด็กชาย
แบ้มว่า เราจะทำตามที่คุณบอก และบอกต่อไปว่า เราจะไม่
กลัวแม่มดอีก

ชื่อ ไวยเบญจรัตน์ นามสกุล บุญรอด ชั้น ป.3/1

นิทานเรื่อง แม่ไม่

เด็กชายแบ้มเป็นเด็กรักความสะอาด มีเพื่อน 2 คนและ 2 คนนี้ไม่ค่อยชอบรักษาความสะอาดและยังชอบแกล้งเด็กชายแบ้ม วันหนึ่งทั้ง 3 คนชวนกันเล่นซ่อนหาโดยให้เด็กชายแบ้มเป็นคนหา ในระหว่างที่กำลังเล่นกันอยู่มีแม่มดซึ่งมักจะจับปรกไปเป็นทาสรับใช้ มาลักพาตัวเด็กชายสกปรก 2 คนไป เด็กชายแบ้มเห็นเหตุการณ์จึงคิดหาวิธีช่วยเพื่อนทั้ง 2 คนให้จากการเป็นทาสของแม่มด

1. “เราต้องหาทางเข้าไปช่วยโดยไม่ให้แม่มดรู้”

✕ “เราต้องหาทางปราบแม่มดคนนี้ได้ จะได้ไม่ไปจับเด็กคนอื่นอีก”

เราหาไม้ทำหมันตัวเด็กสกปรกและ เราหาผึ้งทำไข่แม่มด
ล่อนและเราจะหาดอกไม้ซึ่งใส่ไข่ไข่แม่มด
เราทำยาละลายไข่แม่มดพิษ

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้เชี่ยวชาญทางด้านโทรทัศน์

1. ดร. สุทธิติ ชัดติยะ

ผู้จัดรายการ 8 ว หัวหน้างานกลุ่มวิชาการ ส่วนผลิตรายการ
สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11

2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิลาศ เกื้อมี

ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3. อาจารย์สมชาย แสงจิตต์พันธ์

ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้เชี่ยวชาญทางด้านนิทาน

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สนั่น มีชั้นหมาก

ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2. นางวราภรณ์ สิมมาเคน

ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
โรงเรียนบ้านขนา

3. นางสุกัญญา บุญถูก

ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
โรงเรียนบ้านขนา

ผู้เชี่ยวชาญทางด้านความคิดสร้างสรรค์

1. รองศาสตราจารย์ ดร. อารี พันธุ์มณี

ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2. รองศาสตราจารย์ เวชนี กรีทอง

ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วันเพ็ญ พงศ์ประยูร

ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ นายภูมิชาย สิมมาเคน

เกิดวันที่ 30 เดือน สิงหาคม พุทธศักราช 2519

สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 355/2 หมู่ 13 ถ.สุขาภิบาล 1
ตำบลน้ำอ้อม อำเภอกันทรลักษ์
จังหวัดศรีสะเกษ 33110

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2533 ประถมศึกษาปีที่ 6 จาก โรงเรียนดำรงราชานุสรณ์
จังหวัดศรีสะเกษ

พ.ศ. 2536 มัธยมศึกษาปีที่ 3 จาก โรงเรียนศรีสะเกษวิทยาลัย
จังหวัดศรีสะเกษ

พ.ศ. 2537 มัธยมศึกษาปีที่ 6 จาก โรงเรียนกันทรลักษณ์วิทยา
จังหวัดศรีสะเกษ

พ.ศ. 2541 กศ.บ. (วิชาเอกการแนะแนว) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พ.ศ. 2546 กศ.ม. (วิชาเอกเทคโนโลยีการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ